

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Kateřina Svobodová

**Pohledy na homosexualitu v Československu v 50. letech 20.
století**

**(na základě specifického pramene – trestních spisů Okresního
(Lidového) soudu trestního v Praze)**

Bakalářská práce

Praha 2024

Studijní obor: Studium humanitní vzdělanosti

Vedoucí práce: doc. PhDr. Blanka Soukupová, CSc.

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 26. 6. 2024

.....

Kateřina Svobodová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Blance Soukupové, CSc., za vedení mé práce, za její trpělivost a ochotu a také za všechny podnětné rady poskytnuté při psaní práce. Zároveň děkuji doc. PhDr. Petru Kreuzovi, Dr., který mi pomáhal s vyhledáváním veškerých materiálů v archivu a velice laskavě odpovídal na všechny mé dotazy.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zaměřuje na dvě hlavní témata. Prvním z nich je analýza přístupu československých státních orgánů k homosexuální komunitě v roce 1955, kdy byl pohlavní styk mezi osobami téhož pohlaví kriminalizován na základě trestního zákona z roku 1950. Konkrétně je zkoumáno, jaká rétorika se vůči homosexuálním osobám uplatňovala, jakým způsobem byly tyto osoby vnímány a jak s nimi bylo zacházeno během vyšetřování. Druhým tématem je analýza jednání příslušníků homosexuální komunity v případech, že byli přistiženi při pohlavním styku. V této části práce jsou zodpovězeny otázky týkající se jejich obhajoby, konkrétně jakým způsobem se obvinění homosexuální jedinci hájili, zda byly jejich obhajoby podobné či se nějakým způsobem lišily, a pokud ano, o jaké rozdíly se jednalo. Veškerá zjištění jsou čerpána ze soudních spisů fondu Okresního (Lidového) soudu trestního v Praze z roku 1955.

Abstract

This bachelor's thesis focuses on two main topics. The first is an analysis of the approach of Czechoslovakia's state authorities towards the homosexual community in 1955 when sexual intercourse between individuals of the same sex was criminalized based on the Criminal code from 1950. Specifically, it explores the rhetoric applied to homosexual individuals, how these individuals were perceived, and how they were treated during investigations. The second topic is an analysis of the actions of members of the homosexual community in cases where they were caught engaging in sexual intercourse. This part of the thesis answers questions related to their defense, specifically how the accused homosexual individuals defended themselves, whether their defenses were similar or differed in some way, and if so, what those differences were. All findings are drawn from the court records of the District (People's) Criminal Court in Prague from 1955.

Klíčová slova: homosexualita, prameny soudní provenience, pohledy na gaye

Obsah

1	ÚVOD	6
1.1	CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	6
1.2	CHARAKTERIZACE PRAMENŮ	6
1.3	METODOLOGIE	9
2	DĚJINY HOMOSEXUALITY V ČESKÝCH ZEMÍCH VE SVĚTLE ODBORNÉ LITERATURY	10
2.1	DĚJINY HOMOSEXUALITY OD PRVNÍCH REPRESIVNÍCH ZÁKONŮ.....	11
2.2	HOMOSEXUALITA OPTIKOU LÉKAŘSTVÍ	12
2.3	HOMOSEXUALITA V OBDOBÍ PRVNÍ ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY	13
2.4	REFLEXE HOMOSEXUALITY PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE	15
3	VZTAH STÁTNÍCH ORGÁNŮ K HOMOSEXUALITĚ. KOPÍROVÁNÍ TRESTNÍHO	20
	ZÁKONÍKU NEBO PŘEKRAČOVÁNÍ?	20
3.1	HOMOSEXUALITA OPTIKOU LEGISLATIVY	20
3.2	HOMOSEXUALITA V HODNOCENÍ STÁTNÍCH ORGÁNŮ.....	23
3.3	HOMOSEXUALITA V DEKLARACI OBVINĚNÝCH	27
3.4	HOMOSEXUALITA Z POHLEDU VĚTŠINOVÉ SPOLEČNOSTI A RODINY	28
3.5	PROBLEMATIKA NEJASNOSTI § 241	33
3.6	PERZEKUCE HOMOSEXUÁLNÍCH JEDINCŮ	35
3.6.1	Obavy z kriminalizace	40
3.7	REPRESE DOSPĚLÝCH HOMOSEXUÁLNÍCH JEDINCŮ.....	44
3.8	STYKY S OSOBAMI MLADŠÍMI 18 LET.....	50
3.9	PROBLEMATIKA POHLAVNÍHO STYKU ZA ÚPLATU	54
3.10	KRIMINALIZOVANÉ POHLAVNÍ STYKY ŽEN	60
3.11	VÝSLEDKY TRESTNÍCH ŘÍZENÍ	62
4	OBHAJOBA POSTIŽENÝCH V INTENCÍCH SVÉ DOBY	67
4.1	PODOBA OBHAJOBY	68
4.2	REAKCE STÁTNÍCH ORGÁNŮ NA OBHAJOBY	77
4.3	OBHAJOBA V PŘÍPÁDECH ODSOUZENÍ NA ZÁKLADĚ 2. ODS. § 241	85
4.4	MOŽNOST ODVOLÁNÍ.....	87
5	ZÁVĚR	88
6	POZNÁMKY	91
7	ZDROJE	91
7.1	ODBORNÁ LITERATURA	91
7.2	INTERNETOVÉ ODKAZY	92
7.3	PRAMENY	93

1 Úvod

1.1 Cíl bakalářské práce

Cílem této bakalářské práce je na státem kriminalizovaných činech příslušníků homosexuální komunity z roku 1955 ukázat, jaký byl vztah československých represivních orgánů k této komunitě v době, kdy byly homosexuální styky trestným činem, a jak reagovali lidé, kteří byli s těmito orgány konfrontováni.

Na základě historických pramenů v podobě trestních spisů z roku 1955 (jediného roku z období kriminalizace homosexuálních styků v 50. letech, z něhož byly Archivem hlavního města Prahy, ve kterém jsou spisy uloženy, ponechány veškeré materiály) bude tato práce zkoumat, jakou užívaly represivní orgány rétoriku vůči homosexuálním jedincům a jaké byly postupy vyšetřujících orgánů. Také bude v práci zhodnoceno, nakolik se ve zkoumaném období uplatňovala dobová legislativa a zda ji represivní orgány při vyšetřování nepřekračovaly či naopak v některých případech nezmírňovaly.

Předmětem práce bude uvést, jaká byla dobová argumentace represivních orgánů při vyšetřování homosexuálních styků a také jaká byla na druhé straně reakce a argumentace obviněných, a to vzhledem k době, ve které žili. Bude posouzeno, zda byla obhajoba obviněných spíše jednotná nebo se lišila a v závislosti na čem se případně lišila (věk, vzdělání, pozice v zaměstnání atd.).

Také se pokusím okrajově nastínit, jak mohli na homosexuální jedince nahlížet ostatní členové společnosti, a to na základě jednání a výroků např. svědků homosexuálního pohlavního styku, vyšetřovaných heterosexuálních osob či také příbuzných obviněných.

Závěrem na základě zjištění charakterizují přístup státních orgánů v roce 1955 vzhledem k jejich přístupu k sexuální jinakosti. Práce je příspěvkem k postavení homosexuální komunity v Praze v 50. letech minulého století.

1.2 Charakterizace pramenů

Práce se opírá o historické prameny v podobě soudních spisů týkajících se postihu pohlavního styku mezi osobami téhož pohlaví podle § 241 trestního zákona č. 86/1950 Sb., který tento čin zařazoval mezi trestné činy proti důstojnosti člověka.

Konkrétní soudní spisy, ze kterých bakalářská práce čerpá, jsou součástí fondu Okresního (Lidového) soudu trestního v Praze, který existoval v letech 1949-1960. Rozsah

tohoto fondu je 191 běžných (regálových) metrů¹ a v současné době je fond uložen v Archivu hlavního města Prahy. Fond pochází z celopražského trestního soudu, jenž byl pověřen projednáváním veškerých trestných činů v první instanci, včetně tzv. trestných činů proti republice. Výjimku tvořily trestné činy, jež byly vyjmuty z pravomoci řádných soudů a zabýval se jimi soud Státní (jednalo se o trestné činy, u kterých padl rozsudek s odsouzením na více než 10 let odnětí svobody). Spisy, které jsou součástí tohoto fondu, byly převzaty i se všemi evidenčními pomůckami². Spisy tohoto fondu se dělí na dvě skupiny. Zprv jde o spisy z let 1949 až 1951, k jejichž posouzení a převzetí došlo před rokem 1989. Z tohoto období se kompletního převzetí dočkaly pouze spisy týkající se „politických“ trestných činů, které byly stíhány nejprve na základě zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky, a od 1. 8. 1950, kdy vstoupil v účinnost nový trestní zákon č. 86/1950, byly stíhány jako trestné činy proti republice. Ostatní spisy byly převzaty pouze výběrově. Druhou skupinu tvoří spisy z let 1952 až 1960, které byly posouzeny po ukončení soudních rehabilitací, ke kterým docházelo na základě zákona č. 119/1990 Sb. V tomto případě nebyly spisy týkající se „politických“ trestných činů, jež podléhaly rehabilitaci, převzaty vůbec a případy jsou proto pouze zaznamenány v rejstřících. Převzaty byly jen spisy týkající se „nepolitických“ kriminálních deliktů. Kompletně byly převzaty případy, kde byl trest odnětí svobody vyšší než 2 roky (případy vražd, znásilnění, loupeží atd.), zatímco ostatní spisy byly převzaty jen výběrově. Kompletně byly převzaty pouze spisy ročníku 1955, který slouží jako vzorový.³

S ohledem na kapacitní možnosti archivu není možné uchovávat veškerý materiál, a proto dochází ke skartaci některých dokumentů. Při výběru dokumentů k uchování zohledňuje archiv kromě příslušného zákona o archivnictví a spisové službě⁴ také předpokládaný trvalý historický význam dokumentů. Přebírání vzorových ročníků není nikde předepsáno a v archivu bylo zavedeno v první polovině 90. let jako určitý „bonus pro budoucí badatele“. Protože není možné předem odhadnout, co bude budoucí badatele

¹ Informaci poskytl 13. 12. 2023 Doc. PhDr. Petr Kreuz, Dr., který je správcem fondu Okresního (Lidového) soudu trestního v Praze.

² Na základě informace poskytnuté 2. 1. 2024 PhDr. Miroslavem Veselkou, vedoucím oddělení státních orgánů Archivu hlavního města Prahy, se jedná o evidenční pomůcky v podobě podacích deníků, rejstříků a seznamů jmen stěžejní agendy T (věci trestní), rejstříků a seznamů jmen agendy Nt (ostatní věci trestní), správních deníků, rejstříků Vs (vyšetřujících soudů, pouze v roce 1949) a rejstříků Znt (záznamy o trestech, které nemohou být vykonány).

³ ARCHIV HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY. *Justiční správa a soudy* [online]. [cit. 2024-04-08]. Dostupné z: http://www.ahmp.cz/index.html?mid=20&wstyle=0&page=page/docs/prehled-fondu_justicni-sprava.html.

⁴ Jedná se o zákon č. 499/2004 Sb.

zajímat, může mít ponechání vzorových ročníků neocenitelný význam. Ročník 1955 byl v tomto případě zvolen jako časově prostřední ze všech ročníků.⁵

Počet případů týkajících se postihu pohlavního styku mezi osobami téhož pohlaví v letech 1949 až 1960 (s výjimkou roku 1955) tak lze určit pouze z rejstříků trestů z konkrétních let, které jsou součástí fondu. Naprostá většina spisů těchto případů nebyla vybrána k trvalému archivnímu uložení, jelikož v průměru bylo vybráno k trvalému uložení pouze 2-5 % trestních spisů z let 1949-1954 a 1956-1960, u kterých bylo vyhodnoceno, že se jedná o písemnosti trvalé dokumentární hodnoty.⁶

Jelikož byla jen malá šance, že se najdou nějaké soudní spisy týkající se pohlavního styku mezi osobami stejného pohlaví z ostatních let, rozhodla jsem se zaměřit na ročník 1955, který byl převzat ve své úplnosti. V tomto vzorovém ročníku jsem našla 50 soudních spisů a z důvodu absence spisů z ostatních let jsem se rozhodla zpracovat všechny. Veškeré závěry se tudíž budou vztahovat pouze k případům souzeným Pražským okresním (lidovým) soudem v roce 1955.

Z celkového počtu 50 soudních spisů se více jak polovina zabývá stykem s osobou mladší 18 let, což bylo v případě homosexuálního styku trestné a znamenalo pro dospělého pachatele stíhání na základě 2. odst. § 241, kdy za trest hrozila vyšší trestní sazba. Ve více jak polovině případů došlo k poskytnutí úplaty, což také znamenalo stíhání podle 2. odst..⁷ Pouze jeden jediný soudní spis se týká pohlavního styku dvou žen.

Součástí uložených soudních spisů jsou v první řadě vyšetřovací spisy, které obsahují návrh na zahájení a ukončení vyšetřování a protokol o výsledku, který obsahuje přepis výsledku vyšetřovaného. Protokol obsahuje také poměrně podrobné informace o vyšetřovaném, např. o jeho rodinném stavu (zda je člověk svobodný, informace o partnerovi, jména dětí atd.), dosaženém vzdělání, vojenském poměru a také poměru majetkovém a výdělkovém, předchozím odsouzení, politické činnosti, zaměstnání atd. Vyšetřování jedinci měli také během výsledku nejprve popsat vyšetřovatelům svůj dosavadní život, tedy např. jak vyrůstali, z jaké pocházeli rodiny a jak až do chvíle výsledku žili. V některých případech je možné nalézt přepis konfrontace mezi dvěma vyslychanými.

Dále byly požadovány zprávy a posudky o pověsti vyšetřovaných z místa zaměstnání a bydliště, popřípadě ze školy, učiliště či z domova mládeže, pokud se jednalo o vyšetřování

⁵ Informace byly 2. 1. 2024 poskytnuty PhDr. Miroslavem Veselkou.

⁶ Informace poskytl 17. 5. 2023 Doc. PhDr. Petr Kreuz, Dr.

⁷ ČESKO. § 241 zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon - znění od 18. 7. 1950. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 8. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-86#p241>.

nezletilého. Vyšetřovatelé také psali charakteristiku vyšetřovaného, kde bylo popsáno chování dotyčného při zatčení a výslechu (jak člověk na venek působí, zda spolupracoval, zda přiznal svou vinu apod.). Pokud byl vyšetřovaný přistižen přímo při trestné činnosti příslušníkem Veřejné bezpečnosti, byl ke spisu přiložen i služební záznam, ve kterém byla členem Veřejné bezpečnosti popsána situace, při které došlo k zatčení. Zároveň Veřejná bezpečnost vypracovávala svůj nástin žaloby.

Dále spisy obsahují žalobu, rozsudek, různá usnesení soudů a případně také rozhodnutí o prominutí trestu či ukončení soudního procesu z důvodu amnestie (vyhlášena 9. května 1955), pokud se na případ vztahovala. Další nedílnou součástí spisů byly výpisy z trestních rejstříků obžalovaných, seznam nákladů soudního řízení, protokoly o hlavním líčení či jiném zasedání, různá oznámení či usnesení soudu a dokumenty o zvolení obhájce. V některých spisech lze také nalézt profesionální posudky o duševním zdraví obžalovaného (především pokud se dotyčný při své obhajobě hájil svým narušeným zdravotním stavem) a potvrzení o léčení či vyšetření obviněného. Součástí mohou být také záznamy o odvolání, pokud bylo podáno. Ne zcela ojedinělé jsou nejrůznější dopisy vyšetřovacím orgánům nebo soudům např. s žádostí o milost, mírné posouzení případu či propuštění z trestu, mohou však také obsahovat doplňující informace k vyšetřování nebo dodatečnou obhajobu vyšetřovaného. Lze také nalézt příkaz k zatčení, návrh na vydání příkazu k zadržení, příkaz k domovní prohlídce a zprávu o následných nálezech, oznámení o přijetí do vazby, protokol o zadržení, dopisy z nemocnic či vojenského velitelství (pokud byl obžalovaný v nemocnici nebo ve vojenské službě a nemohl se z tohoto důvodu například dostavit na líčení), příkaz k vykonání trestu, zprávy o nastoupení, ukončení nebo propuštění z trestu.

1.3 Metodologie

Při zpracování bakalářské práce bylo postupováno historickou metodou, která je chápána jako soubor pracovních postupů a metod sloužících k poznávání historické skutečnosti.⁸ Výzkumnou metodou zvolenou pro zpracování tématu této bakalářské práce je studium písemných pramenů a jejich následná analýza. Dále byla využita také metoda komparace.

První využitou metodou byla přímá metoda, která předpokládá dostatečné množství zachovaných pramenů ke studování určitého jevu. Pramen, na který se při tomto výzkumu

⁸ HROCH, Miroslav. *Úvod do studia dějepisu*. Praha: SPN, 1985, s. 194. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:9f956af0-c7af-11e2-ada5-005056825209>.

spoléhá, „z popisované minulosti vyrůstá a bezprostředně o ní vypovídá“.⁹ Metoda tedy spoléhá na prameny vzniklé v době, která je předmětem studia. V rámci archivního výzkumu jsem tedy nejprve na základě údajů z trestních rejstříků Okresního (Lidového) soudu v Praze z roku 1955 dohledala veškeré uložené spisy tohoto soudu týkající se případů kriminalizovaného jednání homosexuálních jedinců.

Po získání uložených spisů následovalo důkladné zkoumání materiálu, jeho analýza a interpretace. V této části výzkumu jsem se primárně soustředila na to, zda prameny poskytují informace, díky kterým lze zodpovědět položené výzkumné otázky: *Jak přistupovaly represivní orgány k trestným činům pohlavního styku osob téhož pohlaví, a především jak přistupovaly k samotným vyšetřovaným homosexuálním osobám? Jak tyto homosexuální osoby reagovaly na vyšetřování a jak se při vyšetřování hájily?* Hlavním zdrojem byly proto přepisy výslechů, nástiny žalob, které po dokončeném vyšetřování sepisovali příslušníci Veřejné bezpečnosti, dále žaloby sepisované prokuraturou, zápisy z hlavního líčení u soudu, rozsudky soudů a další usnesení soudů. V těchto dokumentech se nejlépe odrážely názory orgánů i obviněných homosexuálních osob. K doplnění celkového obrazu o situaci však posloužil i zbylý spisový materiál.

Jako poslední byla využita metoda komparace, v rámci které jsem porovnávala jednání represivních orgánů a jejich rétoriku ve vztahu k různým kauzám týkajícím se homosexuálních osob. Porovnávala jsem případy, ve kterých šlo o pohlavní styk s osobou mladší 18 let, případy, kdy byl kriminalizovaný pohlavní styk dospělých osob, případy pohlavního styku za úplatu a případy pohlavního styku žen. U těchto případů jsem se zaměřila na to, jak represivní orgány jednaly s jednotlivými lidmi, jakou rétoriku zvolily a jaká byla trestní sazba. Zjišťovala jsem, zda se uplatňoval jiný postup při styku s mladistvou osobou a zda se přistupovalo odlišně např. ke vzdělaným osobám či k osobám, které byly pod větší společenskou kontrolou (vychovatelé, členové armády atd.).

2 Dějiny homosexuality v českých zemích ve světle odborné literatury

Zkoumání homosexuality z pohledu historiografie je poměrně mladé téma. Ještě na konci minulého století mohlo být pro některé vědce překvapivé, že se takovýmto tématem chtěl někdo zabývat. V hojnějším počtu se téma sexuality a odlišných sexuálních orientací

⁹ Tamtéž, s. 204.

začalo objevovat v historických pracích až během posledních 20 let. Stále se však nejedná o plně etablované historické téma a někteří historikové ho doposud nepovažují ze zcela relevantní.¹⁰

2.1 Dějiny homosexuality od prvních represivních zákonů

Nejstarší trestní zákony ovlivňující homosexualitu v českém prostředí byly hrdelní řád Carolina, přijatý v roce 1532 Karlem V., a hrdelní řád Ferdinanda, přijatý Ferdinandem III. v roce 1656. Oba řády však byly pro české země pouze podpůrnými právními zdroji. Prvním trestním řádem vydaným pro české prostředí byl kodex Josefa Josefa I. z roku 1707. Všechny tyto řády trestaly homosexuální styky smrtí.¹¹ V roce 1768 vešel v platnost trestní zákoník Theresiana vydaný Marií Terezií. I tento zákon zachoval pro homosexuální styk trest smrti. K usmrcení pachatele docházelo vždy upálením. Pachatel mohl být před upálením ještě sťat mečem.¹²

Změnu v trestání homosexuálních styků přinesl Všeobecný zákoník o zločinech a trestech vydaný roku 1787 Josefem II. Homosexualita již nebyla trestána smrtí, nikoli však proto, že by byla více tolerována. Odpor k homosexualitě stále přetrvával a styk osob stejného pohlaví byl považován za „ne-lidský“. Došlo však k všeobecnému zrušení hrdelního trestu¹³ a homosexuální chování bylo nově trestáno vězením, nucenými pracemi nebo tělesným trestem (např. bičováním)¹⁴. Rakouská monarchie se stala první zemí považující homosexuální chování za pouhý přestupek a nikoli za trestný čin.¹⁵

Z roku 1803 pochází Zákoník o zločinech a těžkých přestupcích, který trestal smilstvo proti přírodě (za které byla na základě císařského dekretu z roku 1824 považována homosexualita a zoofilie) přísným žalářem od šesti měsíců až do jednoho roku.¹⁶

Roku 1852 došlo k novelizaci toho zákoníku. Trestní zákoník č. 117/1852 ř. z. vyhlášený císařem Františkem Josefem I. nabyl účinnosti 1. září a platil pro všechny země

¹⁰ SOKOLOVÁ, Věra. *Queer Encounters with Communist Power: Non-heterosexual Lives and the State in Czechoslovakia, 1948-1989*. Praha: Karolinum, 2021, s. 27-28.

¹¹ HIML, Pavel; SEIDL, Jan a SCHINDLER, Franz (ed.). *"Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, 2013, s. 36.

¹² PROCHÁZKA, Ivo; GRAUPNER, Helmut. *Historie právních postojů k homosexualitě*. [online] [citováno 2024-07-04] Dostupné z <http://zpravodajstvi.ecn.cz/PRIVATE/logos/pravhist.htm>.

¹³ HIML, Pavel; SEIDL, Jan a SCHINDLER, Franz (ed.). *"Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, 2013, s. 38.

¹⁴ PROCHÁZKA, Ivo; GRAUPNER, Helmut. *Historie právních postojů k homosexualitě*. [online] [citováno 2024-07-04] Dostupné z <http://zpravodajstvi.ecn.cz/PRIVATE/logos/pravhist.htm>.

¹⁵ WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010, s. 112.

¹⁶ PROCHÁZKA, Ivo; GRAUPNER, Helmut. *Historie právních postojů k homosexualitě*. [online] [citováno 2024-07-04] Dostupné z <http://zpravodajstvi.ecn.cz/PRIVATE/logos/pravhist.htm>.

Rakouského císařství.¹⁷ Pro otázku homosexuálních styků byly důležité paragrafy 129 a 130 pojednávající o zločinech smilstva proti přírodě a tresty za tento čin. Podle § 129 byly styk s osobami téhož pohlaví a zoofilie považovány za smilstvo proti přírodě, což bylo podle § 130 trestáno těžkým žalářem¹⁸ od jednoho roku do pěti let. Až deset let těžkého žaláře hrozilo, pokud došlo ke styku s osobou téhož pohlaví násilnou cestou, dvacet let, pokud z použitého násilí vznikla škoda na zdraví či na životě a doživotní žalář hrozil, pokud došlo k úmrtí oběti tohoto styku.¹⁹

Jelikož z § 129 nebylo patrné, jaké činy měly být chápány pod pojmem smilstvo, byla zcela klíčová judikatura nejvyšších soudů. Před vznikem Československé republiky to byl vídeňský nejvyšší soud, po vzniku republiky nejvyšší soud v Brně. Na základě rozhodnutí těchto soudů se stal trestným víceméně jakýkoliv projev homosexuální intimity.²⁰ Proti rozsudkům se mohli odsouzení odvolat nebo mohli podat tzv. zmateční stížnost, kterou museli podložit jedním z jedenácti důvodů (různá pochybení soudu).²¹

2.2 Homosexualita optikou lékařství

Sexuálními praktikami, které byly považovány za trestný čin, se do poloviny 19. století zabývalo soudní lékařství. Lékař měl však v případě posuzování homosexuálního styku pouze rozhodnout, zda ke styku došlo a následně byl vynesena rozsudek. V těchto případech bylo zcela irelevantní, z jakého důvodu se člověk jednání dopustil. Soudní lékaři této doby zároveň ve svých posudcích konstatovali, že homosexualita je získávaná. Věřili totiž, že sexuální aktivity, kterými bylo opovrhováno (onanie, pederastie atd.), mohou způsobovat změny v lidském organismu, a osoba provádějící tyto aktivity se tak může stát homosexuální. Od poloviny 19. století se ale začal mezi francouzskými a německými lékaři objevovat zcela opačný názor. Tedy ne, že jednání člověka ovlivňuje jeho organismus, ale že je to právě „vrozená dispozice organismu“, která nutí člověka k homosexuálnímu jednání.

¹⁷ SEIDL, Jan a kol. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host, 2012, s. 19-20.

¹⁸ Zákoník odlišoval dva stupně žaláře dle tuhosti. Prvním stupněm byl pouze „žalář“. Druhým byl „těžký žalář“, který povoloval rozmluvu s lidmi, kteří nemají přímo co dělat s vězněním, pouze ve zvláštních a důležitých situacích. Mohl být také zotřován tím, že trestanec byl držen železy, postem či tvrdým ložem.

¹⁹ POLÁČEK, František a kol. *Československé trestní zákony platné v zemích české a moravskoslezské*. 2. vydání nepatrně opravené. Praha: nákladem Právnického knihkupectví a nakladatelství, 1947, s. 75-76.

²⁰ SEIDL, Jan a kol. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host, 2012, s. 25.

²¹ Tamtéž, s. 28.

Společně s tím se homosexualita začala chápat jako duševní problém, o který se měla zajímat vznikající psychiatrie.²²

Vedle „získané“ homosexuality tak začala být přijímána i představa homosexuality vrozené. Na základě trestního zákoníku z roku 1852 pak bylo u pachatelů rozeznáváno mezi homosexualitou „vrozenou“ vycházející z patologického stavu a „získanou“, která vznikla ze „snahy po zpestření pohlavních požiteků“.²³ Názory zahraničních lékařů se následně v 2. polovině 19. století začaly dostávat také do českého prostředí.²⁴

2.3 Homosexualita v období první československé republiky

V nové republice zůstal v platnosti zákoník z roku 1852, což znamenalo, že nadále platily také paragrafy 129 a 130. Na posuzování případů homosexuálních styků měla v této době určitý vliv právě výše zmíněná otázka vrozenosti homosexuality, která mohla vést k mírnějšímu posouzení případu. Konkrétně při prokázání vrozené homosexuality nedocházelo ke ztrátě volebních práv, což byl v období první republiky jeden z trestů.²⁵ V této době začali vrozenost homosexuality posuzovat vedle soudních znalců také znalci z oboru psychiatrie. Psychiatrické posudky zajišťovaly vyšetřovaným příznivější rozhodnutí soudu. Také došlo v tomto období k zavedení možnosti podmíněčného odsouzení, což mělo pro odsouzené velký význam.²⁶

I přes to, že by tyto změny mohly naznačovat zlepšení situace homosexuálních osob, po první světové válce došlo k nárůstu počtu osob, které byly pro homosexuální styky perzekuovány.²⁷ Zároveň byli homosexuální jedinci za první republiky evidováni v policejní kartotéce.²⁸

Navzdory poměrně negativnímu přístupu k homosexualitě ze strany státu se už v této době objevoval požadavek dekriminizace homosexuality.²⁹ Zřejmě nejvýznamnějšími osobami reprezentujícími tyto snahy byli advokát František Čerovský (1881-1962) spolu s psychiatrem a sexuologem Hugo Bondym (1897-1939).³⁰ Roku 1923 se také objevily první

²² Tamtéž s. 69-70.

²³ POLÁČEK, František a kol. *Československé trestní zákony platné v zemích české a moravskoslezské*. 2. vydání nepatrně opravené. Praha: nákladem Právnického knihkupectví a nakladatelství, 1947, s. 76.

²⁴ SEIDL, Jan a kol. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host, 2012, s. 73.

²⁵ Tamtéž, s. 28-29.

²⁶ Tamtéž, s. 28-32.

²⁷ Tamtéž, s. 33-51.

²⁸ FANEL, Jirí. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000, s. 430.

²⁹ SEIDL, Jan a kol. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host, 2012, s. 117.

³⁰ Tamtéž, s. 118-125.

pokusy o založení organizace, jejíž úkolem by bylo sdružovat homosexuální komunitu a zasazovat se o práva homosexuálních osob.³¹ V roce 1931 začal vycházet první časopis otevřeně podporující a hájící homosexuální menšinu: *Hlas sexuální menšiny*. Po jeho zániku v roce 1932 ho nahradil *Nový hlas*, který vycházel až do roku 1934.³² Existovaly také podniky, ve kterých se homosexuální komunita scházela, např. komplex Batex v Revoluční ulici³³, bar U staré paní v ulici Michalská³⁴, kavárna Zdeňka v ulici Těšnov³⁵ nebo Karlovy lázně³⁶. Zároveň se ukázalo, že veřejnost mohla pozitivně přijmout některé známé osobnosti i přes jejich odlišnou orientaci. Příkladem může být britský spisovatel Oscar Wilde, kterého už na konci 19. stol. hájil časopis *Moderní revue* po tom, co byl Wilde za homosexuální styky odsouzen k těžkým nuceným pracím. Následné zvláštní číslo věnované tomuto spisovateli „vyvolalo senzaci“ a objevila se „záplava souhlasných projevů ze všech končin českých zemí“.³⁷

Veškeré snahy a jakýkoliv další vývoj směrem ke zlepšení situace přerušilo přijetí Mnichovské dohody a nástup nacismu. V oblastech obsazených Německem bylo zavedeno německé právo, které bylo přísnější než to československé a situace homosexuálů v Říšské župě Sudety byla proto horší než v částech Čech a Moravy, které zůstaly neobsazené. V těchto oblastech platily německé zákony pro příslušníky německého národa a pro ostatní obyvatele platily, až na stanovené výjimky, zákony platné za první republiky. Zároveň existovala represe ze strany německé bezpečnostní policie, která měla zasahovat proti nepřátelům státu a lidu.³⁸ Homosexualita byla např. využita německým kancléřem Adolfem Hitlerem a organizací SS k odstranění organizace SA, jejíž příslušníci a vůdce Ernest Röhm se po převzetí moci Hitlerem cítili ošizeni o vysoké pozice, které si dle svého názoru právem zasloužili za pomoc při nástupu nacismu k moci. K eliminaci této nespokojené skupiny došlo během čistky nazývané Noc dlouhých nožů, která probíhala od 30. června do 2. července 1934. Jednou ze záminek této akce byla právě homosexualita vůdce SA Ernesta Röhma.³⁹

³¹ Tamtéž, s. 23.

³² FANEL, Jirí. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000, s. 392.

³³ SEIDL, Jan a kol. *Teplá Praha. Průvodce po queer historii hlavního města 1380–2000*. Brno: Černé pole, 2014, s. 44.

³⁴ Tamtéž, s. 20.

³⁵ Tamtéž, s. 59.

³⁶ Tamtéž, s. 27.

³⁷ Tamtéž, s. 25.

³⁸ HIML, Pavel; SEIDL, Jan a SCHINDLER, Franz (ed.). *"Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, 2013, s. 214–218.

³⁹ CESAR, Jaroslav a ČERNÝ, Bohumil. *Nacismus a třetí říše*. Praha: Orbis, 1963, s. 124–137. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:175156d0-9966-11e7-8394-5ef3fc9ae867>

Nacistický režim se stavěl nenávisťně k jakékoliv odlišnosti a pod jeho nadvládou končily homosexuální osoby v koncentračních táborech, kde byly označovány růžovými trojúhelníky, a kromě kastrace či mučení byly využívány k lékařským experimentům.⁴⁰

2.4 Reflexe homosexuality po 2. světové válce

Snahy o zlepšení situace homosexuální menšiny se po druhé světové válce nevyrovnaly snahám z období první republiky. Hnutí bylo oslabeno, jelikož velké množství důležitých osobností se nedožilo konce války a ti, co přežili, už nemuseli pokládat boj za dekriminální homosexualitu za svou prioritu.⁴¹ Zároveň panovalo přesvědčení, že s nástupem levicově orientovaného komunismu dojde ke zlepšení situace sexuální menšiny⁴², jelikož KSČ už v meziválečném období volala po dekriminální homosexualitě⁴³. Víru mohla prohlubovat také skutečnost, že stíhání homosexuálních styků těsně po druhé světové válce pokleslo.⁴⁴

Naděje na dekriminální homosexualitu se však nenaplnily. Roku 1950 byl vydán nový trestní zákon obsahující § 241, který homosexuální pohlavní styky nadále kriminalizoval. Za styk dvou dospělých osob hrozilo odnětí svobody až na jeden rok a pokud došlo ke styku s osobou mladší 18 let či za úplatu, mohl být pachatel potrestán odnětím svobody až na pět let. Odnětí svobody až na tři roky hrozilo osobám, které se ke styku s osobou téhož pohlaví nabízely za úplatu.⁴⁵

I přes stálou kriminalizaci homosexuality však došlo k určitému uvolnění situace. Nová legislativa byla vůči homosexuální menšině shovívavější než předešlá nacistická legislativa⁴⁶, která mohla homosexuály deportovat do koncentračních či kárných táborů⁴⁷, vůči homosexuálnímu obyvatelstvu nebyly vedeny nenávisťné kampaně a režim se na tyto osoby nezaměřoval více než např. na „hipíky“ nebo osoby věřící⁴⁸.

⁴⁰ JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum, 2000, s. 47-48.

⁴¹ SEIDL, Jan a kol. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host, 2012, s. 250-252.

⁴² Tamtéž, s. 252.

⁴³ SEIDL, Jan a kol. *Teplá Praha. Průvodce po queer historii hlavního města 1380–2000*. Brno: Černé pole, 2014, s. 188.

⁴⁴ SEIDL, Jan a kol. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host, 2012, s. 257.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ SOKOLOVÁ, Věra. Duhový život pod rudou hvězdou. Státní přístup k homosexualitě a neheterosexuální životy v normalizačním Československu. In *Vyvláštěný hlas: Proměny genderové kultury české společnosti 1948-1989*. Praha: Slon, 2015, s. 243.

⁴⁷ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000, s. 433.

⁴⁸ SOKOLOVÁ, Věra. Skládání duhové mozaiky: Česká sexuologie a „gay“ a „lesbická“ orální historie v komunistickém Československu. *Gender rovné příležitosti výzkum*, 2012, 13(2): 28-39, s. 28.

Nicméně § 241 využíván byl⁴⁹ a k určité míře perzekuce nepochybně docházelo. Například dva muži byli podmíněčně odsouzeni na dva roky odnětí svobody jen proto, že spolu sdíleli jednu domácnost.⁵⁰ Existovali také tzv. agenti-provokatéři, kteří měli pomáhat homosexuální osoby dopadnout. Jeden takový agent byl nasazen na ministra spravedlnosti a národní obrany Alexeje Čepičku s cílem pomoci Státní bezpečnosti zbavit se nepohodlného člověka. Veřejná bezpečnost si podobně jako policie během první republiky vedla své seznamy s homosexuály. I přes zájem o homosexuální jedince ze strany státních orgánů se však o homosexualitě veřejně nemluvilo a byla tabuizována.⁵¹

Homosexuální jedinci zároveň neměli příliš možností k seznamování, jelikož inzerce v tisku mohla být pouze skrytá a prezentovaná např. jako hledání přátelství.⁵² K seznámení tak sloužily především soukromé večírky či salóny⁵³ nebo některé podniky, kde se i v 50. letech mohla homosexuální komunita scházet. Příkladem může být kavárna Evropa na Václavském náměstí⁵⁴, restaurace Globus v ulici 28. října, kde byli někteří členové personálu také homosexuální,⁵⁵ nebo smíchovská vinárna Na bělidle⁵⁶. Často se však jevily jako jediná možnost k seznámení, či spíše k sexuálním stykům, veřejné záchodky⁵⁷ či lázně⁵⁸.

Dalším problémem, se kterým se musela homosexuální komunita vypořádat, byla poměrně lehká vydíratelnost homosexuálních osob. K vydírání např. kvůli penězům stačila pohružka udáním homosexuála na policii.⁵⁹ Jedinci mohli být vydírání také vlastním partnerem, který jim mohl vyhrožovat např. nahlášením sexuální orientace v místě

⁴⁹ DOBEŠ, Milan. Pohlavní styk s osobou stejného pohlaví a jeho trestní postih v socialistickém Československu. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2023, 31.2: 313-351, s. 318.

⁵⁰ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000, s. 434.

⁵¹ HIML, Pavel; SEIDL, Jan a SCHINDLER, Franz (ed.). *"Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, 2013, s. 283.

⁵² SOKOLOVÁ, Věra. Duhový život pod rudou hvězdou. Státní přístup k homosexualitě a neheterosexuální životy v normalizačním Československu. In *Vývlastněný hlas: Proměny genderové kultury české společnosti 1948-1989*. Praha: Slon, 2015, s. 268-269.

⁵³ HIML, Pavel; SEIDL, Jan a SCHINDLER, Franz (ed.). *"Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, 2013, s. 315-325.

⁵⁴ SEIDL, Jan a kol. *Teplá Praha. Průvodce po queer historii hlavního města 1380–2000*. Brno: Černé pole, 2014, s. 82-86.

⁵⁵ Tamtéž, s. 99.

⁵⁶ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000, s. 433.

⁵⁷ HIML, Pavel; SEIDL, Jan a SCHINDLER, Franz (ed.). *"Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, 2013, s. 350-351.

⁵⁸ Tamtéž, s. 359.

⁵⁹ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000, s. 402.

zaměstnání⁶⁰, což by vedlo na pracovišti k nepříjemnostem⁶¹. Odhalení homosexuální orientace mohlo vést také k problémům ve škole.⁶² Vydírání mohly stejně tak využít i státní orgány k získání informací. Stejně dobře jako strach z vězení totiž posloužil i strach z toho, „že je stát mohl zkompromitovat před rodinou, známými či před veřejností“.⁶³

I přes to se zdaleka ne všichni příslušníci homosexuální komunity museli nutně setkat s nějakým druhem diskriminace.⁶⁴ Homosexuální osoby žily různé životy a jejich zkušenosti s diskriminací se mohly lišit.⁶⁵ O některých osobách se dokonce vědělo, že jsou homosexuálně zaměřeny, a přesto nemusely být společnostmi odmítány.⁶⁶ Příkladem by mohl být režisér Václav Krška, který svou homosexuální orientací příliš neskrýval, nebo herec Eduard Cupák, který se stal jakousi „tajnou legendou české homosexuální scény“.⁶⁷

Pro zlepšování situace homosexuální komunity byla zcela klíčová sexuologie. Obzvláště důležité byly výzkumy sexuologa Kurta Freunda (1916-1997), který se v letech 1950 až 1958 zabýval možností léčby homosexuality.⁶⁸ K pokusům využíval terapii spočívající v přesvědčení, že nežádoucí chování lze odnaučit, pokud bude jedinci při tomto chování navozen nepříjemný pocit.⁶⁹ Pokusy však nepřinesly kýžený výsledek, homosexualitu se terapií vyléčit nepodařilo a závěrem proto bylo, že homosexualitu léčit nelze.⁷⁰ Freund společně se svými spolupracovníky dospěl k závěru, že není pravděpodobné, že by mužská homosexualita byla výsledkem nepřítomnosti otce či matky ve výchově, a že nesouvisí ani s „femininní identifikací“ v dospělosti. Už v této době se tak objevila možnost genetických rozdílů u homosexuálních a heterosexuálních mužů.⁷¹

⁶⁰ KLOIDOVÁ, Petra. *Identita a strategie chování homosexuálních mužů v Československu v období komunistického režimu*. Bakalářská práce. 2014, s. 46.

⁶¹ JANSOVÁ, Petra. *Homosexuální láska za časů komunismu. Jak se žilo lesbičkám?* 2014 [online]. [cit. 2024-01-15]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/rozhovor-s-janou-kocianovou/r-68d6b21a758411e4833a0025900fea04>.

⁶² HIML, Pavel; SEIDL, Jan a SCHINDLER, Franz (ed.). *"Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, 2013, s. 284.

⁶³ Tamtéž, s. 285.

⁶⁴ MARSCHALL, Petr. *Homosexuální identita za komunismu*. Bakalářská práce. 2021.

⁶⁵ SOKOLOVÁ, Věra. *Queer Encounters with Communist Power: Non-heterosexual Lives and the State in Czechoslovakia, 1948-1989*. Praha: Karolinum, 2021, s. 44.

⁶⁶ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000, s. 433.

⁶⁷ ČT EDU. *Homosexualita v Československu*. [video] [online]. [citováno 2024-04-07] Dostupné z: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/14503-homosexualita-v-ceskoslovensku>.

⁶⁸ HIML, Pavel; SEIDL, Jan a SCHINDLER, Franz (ed.). *"Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, 2013, s. 285.

⁶⁹ FREUND, K. *Homosexualita u mužů*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1962, s. 231.

⁷⁰ Tamtéž, s. 234-244.

⁷¹ WEISS, Petr. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008, s. 280.

Po tomto zjištění začal Kurt Freund společně s dalšími sexuology (např. Karlem Nedomou (1915–1974))⁷² usilovat o dekriminizaci homosexuálního styku mezi dospělými. Nikoli však proto, že by homosexualitu už dále nepovažovali za nemoc, ale protože se jednalo o nemoc, kterou lékaři nebyli schopni vyléčit, a proto by nebylo správné, aby byli homosexuální jedinci za svůj stav trestáni.⁷³ Za problematické však stále považovali pedofilii a sadismus a kritizována byla také homosexuální prostituce, jelikož člověk pak „správně socialisticky nepracoval“.⁷⁴ Zvýšená péče o mladistvé prostitutky tak zřejmě nevycházela pouze z obav z jejich zneužívání či z ohrožení jejich sexuální orientace, ale také z toho, že takové styky „mladistvé vždy morálně poškozují, zvykají na snadný a bezpracný zisk a znesnadňují jejich sociální zařazení“.⁷⁵

Nicméně výzkum Kurta Freunda nepochybně významnou měrou přispěl k částečné dekriminizaci homosexuálních styků, ke které došlo v roce 1961. Paragraf 241 byl v novém trestním zákonu nahrazen § 244, který ale nadále kriminalizoval styk s osobou téhož pohlaví mladší 18 let a také styk, při kterém jedna osoba zneužila závislost druhé osoby téhož pohlaví. Toto bylo trestáno odnětím svobody až na pět let. Stejně pak mohl být potrestán také ten, kdo za pohlavní styk s osobou téhož pohlaví přijal nebo poskytl úplatu, nebo pohlavním stykem s osobou téhož pohlaví budil veřejné pohoršení.⁷⁶ Uvedené podmínky byly problematické, jelikož bylo možné jimi poměrně lehce manipulovat. Už jen pouhé pozvání na večeři, tedy něco, co bylo mezi heterosexuálními osobami zcela běžné, mohlo být chápáno jako úplata. Také podmínka „veřejného pohoršení“ byla problematická, jelikož homosexualita byla sama o sobě v naprostém rozporu se socialistickou morálkou.⁷⁷ Dodatky tak mohli využívat příslušníci veřejné či státní bezpečnost, pokud měli s určitými neheterosexuálními jedinci nějaký problém.⁷⁸ Diskriminace se projevovala i tím, že zatímco heterosexuální pohlavní styky byly legální od 15, homosexuální pohlavní styky byly i nadále legální až od 18 let.⁷⁹ Zároveň stát nepovoloval vznik homosexuálních organizací,

⁷² SEIDL, Jan a kol. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host, 2012, s. 286-295.

⁷³ SOKOLOVÁ, Věra. *Queer Encounters with Communist Power: Non-heterosexual Lives and the State in Czechoslovakia, 1948-1989*. Praha: Karolinum, 2021, s. 77.

⁷⁴ LIŠKOVÁ, Kateřina. *Politika touhy: sex a věda v komunistickém Československu*. Přeložil Jan J. ŠKROB. Brno: Host, 2022, s. 319.

⁷⁵ Tamtéž, s. 324.

⁷⁶ HIML, Pavel; SEIDL, Jan a SCHINDLER, Franz (ed.). *"Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, 2013, s. 285.

⁷⁷ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000, s. 434.

⁷⁸ SOKOLOVÁ, Věra. *Queer Encounters with Communist Power: Non-heterosexual Lives and the State in Czechoslovakia, 1948-1989*. Praha: Karolinum, 2021, s. 67.

⁷⁹ FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000, s. 434.

homosexuálům nebylo povoleno se sdružovat a o větší informovanosti ohledně odlišné sexuální orientace se také nedalo mluvit.⁸⁰

Přesto se Československo stalo jednou z prvních zemí socialistického bloku, která homosexualitu (alespoň částečně) legalizovala. Stejný rok legalizovalo homosexualitu Maďarsko a v roce 1968 Bulharsko. Tehdejší Německá demokratická republika ve stejném roce zrušila věkovou hranici 21 let. Od roku 1977 byl homosexuální styk legální v některých zemích tehdejší Jugoslávie, konkrétně v Socialistické republice Chorvatsku, Slovinsku, Černé hoře a Socialistické autonomní oblasti Vojvodině, která byla součástí Socialistické republiky Srbsko, která se k legalizaci homosexuality v té době nepřidala. K další dekriminálnízaci v zemích východní Evropy mohlo dojít až po rozpadu Sovětského svazu. V roce 1991 dekriminálnízovala homosexualitu Ukrajina, v roce 1992 Estonsko a Lotyšsko, Rusko a Litva roku 1993 a Srbsko roku 1994. V Rumunsku došlo k dekriminálnízaci teprve v roce 2001.⁸¹

Skutečnou změnu života homosexuálních osob v českém prostředí přinesl až rok 1989. O homosexualitě se začalo mluvit mnohem otevřeněji, začaly vznikat homosexuální organizace⁸² a 1. července 1990 došlo k oficiální dekriminálnízaci homosexuality, když byl novelou trestního zákona vypuštěn § 244⁸³. Od roku 2000 je trestná diskriminace osob v zaměstnání na základě jejich sexuální orientace a od roku 2006 je stejnopohlavním párům umožněno uzavírat registrované partnerství.⁸⁴ To je definováno jako „trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví“ a týká se tudíž výhradně stejnopohlavních párů, kterým poskytuje formu uznání jejich soužití.⁸⁵ Z výzkumu provedeného v roce 2022 vědcem Zdeňkem Slobodou vyplývá, že od roku 2006 do června roku 2022 uzavřelo registrované partnerství 4460 párů.⁸⁶

I přes to, že někteří lidé mohou chápat registrované partnerství za ekvivalent manželství, mezi oběma institucemi jsou značné rozdíly. Kromě symbolických rozdílů vycházejících už ze samotné existence dvou odlišných kategorií, existují především zásadní

⁸⁰ JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum, 2000, s. 48.

⁸¹ TAKÁCS, Judit. Legalizing queerness in Central-Eastern Europe. In: *The Routledge Handbook of Gender in Central-Eastern Europe and Eurasia*. New York and Abingdon-on-Thames: Routledge, 2021, s. 248-249.

⁸² SEIDL, Jan a kol. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host, 2012, s. 318-319.

⁸³ Tamtéž, s. 324.

⁸⁴ WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010, s. 112.

⁸⁵ PORTÁL VEŘEJNÉ SPRÁVY. *Vstup do registrovaného partnerství* [online]. [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/sluzby-vs/vstup-do-registrovaneho-partnerstvi-S4194>.

⁸⁶ ŽURNÁL ONLINE ZPRAVODAJSTVÍ Z UNIVERZITY. *Ani praktické, ani oblíbené – už 16 let lze v Česku uzavírat registrované partnerství, zájem ale příliš neroste* [online]. [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.zurnal.upol.cz/nc/zprava/clanek/ani-prakticke-ani-oblibene-uz-16-let-lze-v-cesku-uzavirat-registrovane-partnerstvi-zajem-ale-pri/>.

praktické rozdíly. Registrovaným partnerům například nevzniká společné jmění, nemají nárok na vdovský důchod a zároveň po úmrtí nepřechází na partnera nárok na různé dávky. Klíčové rozdíly jsou také ve vztahu k dětem. Není například možné přisvojit si dítě partnera, partneri si nemohou přisvojit dítě z ústavu ani nemohou být společnými pěstouny atd.⁸⁷

Dne 28. 2. 2024 poslanecká sněmovna odmítla novelu zákona o manželství pro všechny páry a namísto toho prošel hlasováním poslanecké sněmovny pozměňovací návrh, který sice dává partnerům shodná práva jako manželům a umožňuje přisvojení dítěte partnera, ale nepovoluje společné adopce.⁸⁸ Homosexuální jedinci tedy doposud nemají stejná práva jako heterosexuální občané ČR.

Od té doby, co Světová zdravotnická organizace WHO v roce 1992 vyškrtla homosexualitu ze seznamu sexuálních nemocí⁸⁹, není homosexualita považována za poruchu. V současné době je homosexualita sexuology běžně přijímanou sexuální orientací a je chápána jako „celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený stav výlučně nebo převažující erotické a citové preference osob daného pohlaví“. Homosexuální orientace se dle odhadů vyskytuje zhruba u 1–5 % populace.⁹⁰

3 Vztah státních orgánů k homosexualitě. Kopírování trestního zákoníku nebo překračování?

3.1 Homosexualita optikou legislativy

Legislativní pohled na homosexualitu určoval § 241, na základě kterého byly styky mezi lidmi téhož pohlaví stíhány. Avšak ani v tomto konkrétním paragrafu, ani nikde jinde v trestním zákoně z roku 1950 nebylo blíže definováno, co bylo „pohlavním stykem“ míněno. Záleželo proto především na rozhodnutí soudu, co bylo pohlavním stykem rozuměno. V tomto směru se k paragrafu vyjadřovalo jen málo rozsudků. Jedním rozsudkem byl pohlavní styk definován jako „každé ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby téhož pohlaví“. Šlo o úmyslný trestný čin a úmysl pachatele směřoval k tomu, „aby hledal nebo

⁸⁷ JSME FÉR. *Rozdíly mezi manželstvím a registrací* [online]. [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.jsmefer.cz/rozdily>.

⁸⁸ HORÁKOVÁ, Adéla. *JSME FÉR. Proč sněmovna neschválila rovné manželství?* [online]. [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/proc_snemovna_neschvalila_rovne_manzelstvi.

⁸⁹ KAŇKA, Petr. *Abeceda homosexuality*. 2000. [online]. [citováno 2024-04-07]. Dostupné z: http://www.004.cz/storage/abeceda_homosexuality.pdf.

⁹⁰ WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010, s. 107.

nalezl pohlavní ukojení na těle osoby téhož pohlaví“.⁹¹ V druhém případě definoval soud pohlavní styk jako „smilné činy, vykonané nebo trpěné na těle osoby, téhož pohlaví“. Podle tohoto rozhodnutí „není nutno, aby došlo k pohlavnímu ukojení“.⁹² V definicích lze pozorovat určitý rozdíl právě vzhledem k „pohlavnímu ukojení“. Zatímco první definice zdůrazňuje, že pohlavní styk je úmyslný trestný čin, který směřuje k dosažení pohlavního uspokojení, v druhé definici je zdůrazněné, že k pohlavnímu ukojení nutně dojít nemusí. Zdá se tedy, že ani mezi soudci nepanovala shoda v tom, jak si pohlavní styk vyložit.

Ani jedna definice příliš neupřesňovala, co za pohlavní styk pokládat či nepokládat. Tento nedostatek v definici umožňoval, aby za pohlavní styk bylo považováno víceméně cokoli, co mohlo potenciálně vést k pohlavnímu vzrušení či „vydráždění“. Státní orgány tak měly poměrně velkou volnost a mohly za pohlavní styk pokládat jakýkoliv náznak sexuálního chování mezi dvěma osobami stejného pohlaví. Za pohlavní styk bylo kromě onanie, orálního a análního styku, považováno také „ohmatávání“ přirození, a to i přes kalhoty.⁹³

Zároveň se ukazuje, že pro československé homosexuály v 50. letech neexistovalo nic jako soukromý život. Režim si nárokoval právo zasahovat i do těch nejsoukromějších a nejintimnějších záležitostí homosexuálních jedinců, což ospravedlňoval ochranou společnosti před údajnými nežádoucími následky homosexuality. Paragraf 241 „jest zařazen do druhého oddílu zákona mezi strastné činy proti důstojnosti člověka“ a důstojnost člověka „je porušována činy, vyvěrajícími z nepřirozených a zvrhlých aktů, jimiž se snižuje nejen pachatel sám, nýbrž i hrubě zasahuje do pohlavní sféry jiných osob“. Pohlavní styk s osobou téhož pohlaví byl chápán jako „nepřirozené ukájení pohlavního pudu, které lidskou důstojnost uráží. Je to pohlavní zvrácenost, která ve svém dosahu převyšuje soukromý život pachatele.“ A jelikož osoba „se sklony homosexuálními vyhledává k ukojení své vášně partnera“, „úchylnost není omezena pouze na něho samotného a dotýká se i dalších osob,

⁹¹ Archiv hlavního města Prahy (dále jen AMP), č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 384/55, soudní spis. Případ se týká sedmačtyřicetiletého fotografa (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanka, dva roky odborné kupecké školy), který v kině osahával na stehnech sedmnáctiletého chlapce.

⁹² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 212/55, soudní spis. Šestačtyřicetiletého krejčovského dělníka (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky krejčovské pokračovací školy) obvinil mladistvý agent provokatér, že ho v kině osahával na stehnech.

⁹³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 14T 56/55, soudní spis. V tomto případě obvinili dva muži třiačtyřicetiletého nezaměstnaného muže (osm let obecné školy, čtyři roky mědikovecké školy) z pokusu o navázání kontaktu za účelem pohlavního styku.

kteřé ji mohou rovněž podlehnout a rozšiřovat ji dále“.⁹⁴ Z uvedeného úryvku soudního rozsudku je zřejmé, že i ty nejintimnější vztahy „osob se sklony homosexuálními“ byly považovány za věc veřejnou, týkající se, vzhledem k možnosti „rozšiřovat ji dále“, víceméně celé společnosti.

Jak je tedy zjevné, pohlavní styky homosexuálních jedinců měly narušovat důstojnost člověka a za toto jednání hrozilo i v případě, že se jednalo o styk dvou dospělých osob a nedošlo k úplatě, odnětí svobody až na jeden rok. Za styk s osobou mladší 18 let⁹⁵ či za styk za úplatu hrozilo odnětí svobody až na pět let⁹⁶. Takto vysoký trest sice nikdo z odsouzených v rámci 50 spisů z roku 1955 nedostal, avšak tresty v případech, kdy byl styk s osobou téhož pohlaví hlavním trestným činem, dosáhly až dvou let odnětí svobody.⁹⁷ Vůbec nejvyšším uloženým trestem, kde ale pohlavní styk nebyl hlavní trestný čin, bylo nepodmíněné odnětí svobody na tři roky se ztrátou občanských práv také na tři roky. V tomto případě byl čtyřiadvacetiletý dělník kromě styku za úplatu se sedmdesátiletým skladníkem obviněn také z trestných činů rozkrádání národního majetku, krádeže a pokusu o krádež, podvodu, útisku a z přestupku ochrany práva na práci⁹⁸. Jeho starší sexuální partner byl podmíněčně odsouzen ke třem měsícům odnětí svobody.⁹⁹ Druhým nejvyšším trestem bylo odsouzení k odnětí svobody na dva a půl roku společně se ztrátou občanských práv na tři roky. V tomto případě se odsouzený jednačtyřicetiletý muž bez zaměstnání kromě pohlavního styku za úplatu dopustil také několika krádeží.¹⁰⁰ Lze tedy usoudit, že nejvyšší možné tresty nebyly ukládány a vyšší tresty byly ukládány převážně v případech, kdy byla osoba obviněná z více trestných činů.

⁹⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 212/55, soudní spis. Šestačtyřicetiletého krejčovského dělníka (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky krejčovské pokračovací školy) obvinil mladistvý agent provokatér, že ho v kině osahával na stehnech.

⁹⁵ V případě styku osob opačného pohlaví byl styk povolen od 15.

⁹⁶ ČESKO § 241 zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon – znění od 18. 7. 1950. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 4. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-86#p241>.

⁹⁷ AMP, Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960, Č. arch. souboru 94, Spisová zn. 9T 274/55, 18T 167/55, 18 T 216/55, Soudní spisy.

⁹⁸ Obzvlášť vysoký trest byl v tomto případě zřejmě způsoben odsouzením za rozkrádání majetku, které se posuzovalo skutečně přísně. Trest mohl u tohoto trestného činu dosáhnout až odnětí svobody na 20 let. ČESKO. Fragment #f3092661 zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon – znění od 18. 7. 1950. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 18. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-86#f3092661>.

⁹⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 14T 140/55, soudní spis. Čtyřiadvacetiletý nezaměstnaný muž (osm let obecné školy) a sedmdesátiletý skladník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Mladší muž byl obviněn ze styku za úplatu a dalších trestných činů.

¹⁰⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 22T 138/55, soudní spis. Případ se týká jednačtyřicetiletého nezaměstnaného muže (údajně jen čtyři roky obecné školy), který se nechával za úplatu osahávat neznámým mužem.

V roce 1955 ovlivňovala zásadním způsobem situaci stíhaných homosexuálních jedinců amnestie vyhlášená prezidentem Antonínem Zápotockým 9. května 1955. Amnestie se vztahovala na desítky osob ze zkoumaných spisů a mohla vést k zastavení stíhání¹⁰¹, k prominutí celého trestu¹⁰² či k prominutí pouze části trestu, jelikož obvinění spáchali více trestných činů¹⁰³.

3.2 Homosexualita v hodnocení státních orgánů

I přesto, že se ve spisech běžně objevuje označení homosexuál či homosexuálně založený člověk, byli jedinci s odlišnou orientací často označováni za osoby pohlavně úchylné. Označení využívali příslušníci Veřejné bezpečnosti¹⁰⁴, prokuratura¹⁰⁵ i soud¹⁰⁶. Zároveň ho používali i někteří odborníci z oblasti psychiatrie a sexuologie v jejich znaleckých posudcích.¹⁰⁷ Homosexuální založení bylo orgány vnímáno jako „zvláštní náklonnost k mužům“¹⁰⁸, jako nenormální¹⁰⁹. Odlišná sexuální orientace byla viděna jako „chorobné založení“¹¹⁰ a byla „v naprostém rozporu se socialistickou morálkou pracujícího lidu“¹¹¹. Stejně tak byly i homosexuální styky považovány za nenormální a nepřirozené¹¹²,

¹⁰¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 311/55, 3T 640/55, 14T 56/55, 18T 142/55, 18T 157/55, soudní spisy.

¹⁰² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 2T 384/55, 2T 628/55, 3 T 92/55, 3T 311/55, 3T 469/55, 3T 640/55, 4T 42/55, 9T 169/55, 11T 229/55, 12T 100/55, 13T 177/55, 14T 56/55, 14T 140/55, 16T 88/55, 16T 193/55, 18T 90/55, 18T 142/55, 18T 157/55, 18T 167/55, 18T 202/55, 18T 216/55, 18T 245/55, 18T 336/55, soudní spisy.

¹⁰³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 22T 138/55, soudní spis.

¹⁰⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, 2T 628/55, 3T 469/55, 3T 475/55, 3T 640/55, 4T 26/55, 11T 229/55, 12T 11/55, 14T 56/55, 18T 90/55, 18T 157/55, 18T 216/55, 18T 336/55, 18T 365/55, soudní spisy.

¹⁰⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, 4T 26/55, 11T 213/55, 16T 88/55, 18T 83/55, 18T 90/55, 18T 157/55, 18T 216/55, soudní spisy.

¹⁰⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 2T 628/55, 3T 212/55, 3T 239/55, 3T 475/55, 9T 169/55, 11T 229/55, 12T 100/55, 13T 177/55, 16T 88/55, 18T 83/55, 18T 157/55, 18T 167/55, 18T 216/55, 18T 365/55, 22T 138/55, soudní spisy.

¹⁰⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 3T 640/55, soudní spisy.

¹⁰⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, soudní spis. Devětáctiletý živnostník (pět let obecná škola, tři roky, měšťanská škola, tři roky odborná škola) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým sedmnáctiletým chlapcem, který za styk bral úplatu.

¹⁰⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 2T 384/55, 3T 640/55, 3T 760/55, 12T 11/55, soudní spisy.

¹¹⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 157/55, soudní spis. Sedmašedesátiletý noční hlídač (5 let obecné školy) byl obviněn ze styku s patnáctiletým chlapcem (7 let vzdělání). Mladistvý byl obviněn ze styku za úplatu.

¹¹¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 443/55, 3T 311/55, 3T 239/55, 3T 760/55, 2T 785/55, soudní spisy.

¹¹² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 2131/55, 11T 225/55, 18T 90/55, soudní spisy.

za pohoršující způsob pohlavního ukájení¹¹³. Dle jednoho rozsudku se jednalo o „činy vyvěrající z nepřirozených a zvrhlých pohlavních aktů“.¹¹⁴ Homosexualita a styk osob téhož pohlaví mohly být i v případě, že se jednalo o dobrovolný styk dvou dospělých osob, vnímány jako zvrácenost.¹¹⁵

Jednání homosexuálních jedinců bylo orgány považováno za společensky nebezpečné, homosexuální jedinec „silně narušoval péči, kterou věnuje dnešní zřízení o člověka, a to jak o zdraví tak i rodinu“ a také narušoval péči která byla věnována „spoluobčanům a jejich řádnému mravnímu růstu“.¹¹⁶ Homosexuálními styky tak jedinci „pohoršlivým způsobem porušili mravnost“.¹¹⁷ Styk dvou osob téhož pohlaví byl tedy ve státní rétorice zjevně velkým prohřeškem proti mravnosti. Z tohoto důvodu zřejmě nebylo obvinění z pohlavního styku s osobou téhož pohlaví bráno na lehkou váhu. Což vedlo k tomu, že státní orgány ne vždy při vyšetřování naslouchaly obviněným. Orgány měly tendenci věřit člověku, který styk nahlásil nebo se přiznal, zatímco u člověka, který čin popíral, bylo v mnoha případech automaticky předpokládáno, že lže a jeho výpověď nemusela být brána příliš vážně.¹¹⁸ Přiznání bylo zároveň jednou z polehčujících okolností.¹¹⁹

¹¹³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 475/55, soudní spis. Šestatřicetiletý plánovač DP (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) a nezaměstnaný pětáctřicetiletý muž (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodní školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

¹¹⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 212/55, soudní spis. Šestačtyřicetiletého krejčovského dělníka (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky krejčovské pokračovací školy) obvinil mladistvý agent provokatér, že ho v kině osahával na stehnech.

¹¹⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 297/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý pekárenský dělník (čtyři roky obecné školy) a třiáctřicetiletý truhlářský dělník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného styku.

¹¹⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 92/55, soudní spis. Šestapadesátiletý číšník (pět let obecná škola, dva roky měšťanská škola, dva roky reálná škola) byl obviněn z pohlavního styku se stejně starým mužem v důchodu (čtyři roky obecné školy).

¹¹⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 230/55, soudní spis. Dva důchodci, padesát osm let (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky soukromé obchodní školy) a čtyřicet pět let (pět let obecné školy), byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

¹¹⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 212/55, 3T 239/55, soudní spis.

¹¹⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 2T 383/55, 2T 443/55, 3T 179/55, 3T 469/55, 3T 475/55, 3T 640/55, 3T 760/55, 3T 785/55, 4T 26/55, 4T 42/55, 9T 309/55, 11T 213/55, 11T 225/55, 11T 229/55, 11T 130/55, 13T 177/55, 14T 140/55, 16T 88/55, 16T 161/55, 16T 297/55, 18T 83/55, 18T 90/55, 18T 167/55, 18T 202/55, 18T 216/55, 18T 245/55, 18T 365/55, 22T 138/55, soudní spisy.

Ještě s větším odporem hleděly státní orgány na homosexuální styky s mladistvými. Na tento druh styků bylo pohlíženo jako na nedůstojné¹²⁰, nepřírozené¹²¹, nenormální¹²², zvrácené¹²³ a zvrhlé¹²⁴ jednání. Homosexuální styk s osobou mladší 18 let byl chápán jako pohlavní zneužití, ke kterému podle rozhodnutí soudu „stačí jakýkoliv tělesný styk směřující k uspokojení nebo vzbuzení pohlavních pudů“¹²⁵.

Vliv, který měly homosexuální styky mít na mladistvé osoby, byl deklarován jako jeden z hlavních důvodů, proč bylo toto jednání považované za společensky nebezpečné. Následkem homosexuálního styku mělo dojít k narušení výchovy a vývoje mladistvých¹²⁶, jelikož se jednalo o „činnost zvlášť nebezpečnou, ohrožující mládež v letech kdy potřebuje mimořádnou péči a usměrňování, aby z nich vyrostli lidé tělesně i morálně zdraví a nezávadní“¹²⁷.

Na vývoji mohl být však ohrožen také jedinec, co „teprve nedávno dovršil 18 rok a jednání toho druhu může mít velmi škodlivé následky na jeho další duševní vývoj“.¹²⁸

Zároveň se obavy z ohrožení mládeže vyskytovaly i u případů, ve kterých mladistvé osoby žádným způsobem nefigurovaly. I v případě pohlavního styku dvou dospělých mužů se v rozsudku objevilo, že jejich jednání „je společensky nebezpečné, zejména v tom směru, že jednáním takovýchto živlů dochází k narušování zdárného morálního vývoje mládeže“.¹²⁹

¹²⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, soudní spis. Jednadvacetiletý vojn (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) byl obviněn ze styku s šestnáctiletým chlapcem.

¹²¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 3T 212/55, 4T 26/55, 9T 169/55, 12T 100/55, Soudní spisy.

¹²² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 2T 384/55, 3T 179/55, soudní spisy.

¹²³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 384/55, 3T 179/55, 4T 26/55, 4T 274/55, 9T 169/55, 9T 274/55, 13T 177/55, 18T 157/55, 18T 167/55, 18T 216/55, 18T 245/55, 18T 365/55, soudní spisy.

¹²⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, 3T 212/55, 9T 274/55, 18T 83/55, 18T 245/55, soudní spisy.

¹²⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 274/55, soudní spis. Devětadvacetiletý vychovatel učňů (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy, tři roky pokračovací školy) byl obviněn z pohlavních styků se svěřenými uční a z pokusů o ně. Zároveň byl obviněn z pohlavního zneužívání učňů mladších 15 let a z ohrožení mravní výchovy mládeže.

¹²⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 2T 384/55, 3T 212/55, 9T 274/55, 9T 309/55, 16T 161/55, 16T 193/55, 16T 297/55, 18T 142/55, soudní spisy.

¹²⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 274/55, soudní spis. Devětadvacetiletý vychovatel učňů (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy, tři roky pokračovací školy) byl obviněn z pohlavních styků se svěřenými uční a z pokusů o ně. Zároveň byl obviněn z pohlavního zneužívání učňů mladších 15 let a z ohrožení mravní výchovy mládeže.

¹²⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 309/55, soudní spis. Dva dělníci, šedesát let (vzdělání neuvedeno) a dvacet čtyři let (vzdělání neuvedeno), byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

¹²⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 297/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý pekárenský dělník (čtyři roky obecné školy) a třičtyřicetiletý

Za nebezpečný byl považován také styk za úplatu a obzvláště styk za úplatu s mladistvou osobou. Jak se totiž lze dočíst v některých rozsudcích, tehdejší lidové demokratické zřízení mělo výchově mládeže věnovat velikou péči. „Budoucnost národa“, jak mládež označil soud v jednom z rozsudků, měla být dobře vychována a dobře připravena do příštího života, protože měla být schopna pokračovat „v budování socialismu“ a socialistické společnosti.¹³⁰ Mládež proto měla být veškerou výchovou vedena k morálnímu životu a k vydělávání peněz „čestným způsobem“.¹³¹ Problémem proto nebylo pouze ohrožení nezletilých osob ze strany dospělých, ale také skutečnost, že si nezletilé osoby prostitucí dopomáhaly k bezpracným ziskům, což mohlo mít vliv „na zhoršení pracovní morálky“.¹³² Při takovémto druhu styku mělo opět docházet k narušení mravního vývoje a výchovy mladistvých osob.¹³³

Vedle trestu odnětí svobody využíval stát také hormonální kastraci jako zvláštní „medicínské“ opatření, které mělo homosexuálním osobám zabránit v šíření svého založení. Ve znaleckých posudcích se lze dočíst, že vyšetřované homosexuální osoby byly považovány za „nepříčetné“ vzhledem k jejich sexuálnímu chování.¹³⁴ U dvou mužů, sedmačtyřicetiletého závozníka a sedmadvacetiletého údržbáře, kteří měli styk s několika mladistvými osobami, bylo uvedeno, že od nich nelze očekávat, že budou schopni se ovládat. Jelikož znalci nesměli „v těchto případech provádět kastraci operativní“, bylo u závozníka nutné, „aby se vyšetřovaný podroboval ztlumení pohlavní žádostivosti Agostilbenem“. Ve znaleckém posudku obviněného údržbáře považoval znalec za vhodné „přinutit“ vyšetřovaného k tomu, „aby si dal provést dočasný útlum pohlavní činnosti Agostlibenem

truhlářský dělník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného styku.

¹³⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 274/55, soudní spis.

¹³¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý obuvník (osm let obecné školy), dvacetiletý voják (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy), devatenáctiletý dělník frézař (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky odborné základní školy), sedmnáctiletý dělník automechanik (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky odborné učiliště), sedmnáctiletý dělník zámečnický (pět let obecné škola, tři roky měšťanské školy) a patnáctiletý učeň mechanik (pět let obecné školy tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Obuvník navíc pohlavně zneužil chlapce mladší 15 let. Voják, frézař a zmíněný mladiství byli obviněni ze styku za úplatu.

¹³² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 142/55, soudní spis. Dva šestnáctiletí chlapci, elektrikář a dělník (vzdělání neuvedeno), byli obviněni ze styku s osobou téhož pohlaví, jeden z chlapců navíc za úplatu.

¹³³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, 4T 26/55, 11T 229/55, 16T 88/55, 18T 83/55, 18T 167/55, 18T 245/55, soudní spisy.

¹³⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 2T 628/55, 3T 640/55, 9T 169/55, 16T 115/55, soudní spisy.

a tento stav udržoval“. Pokud by dotyčný na tento postup nepřistoupil, doporučoval autor znaleckého posudku „zbavení svéprávnosti a transfer do ústavu pro duševně choré“.¹³⁵

3.3 Homosexualita v deklaraci obviněných

Nebylo zcela ojedinělé, že obvinění při jednání s orgány přebírali jejich rétoriku. Sami pak o sobě mluvili jako o „pohlavně úchylných“¹³⁶ a jeden obviněný připouští, že homosexualita „jest jistě společensky nebezpečné jednání“¹³⁷. Homosexualitu mohli před orgány sami homosexuální jedinci popisovat jako něco, čím trpí¹³⁸, čím jsou postiženi¹³⁹ či stíženi¹⁴⁰, mluvili o ní a o svém jednání jako o slabé stránce¹⁴¹, sexuální méněcennosti¹⁴², vadě¹⁴³ či závadě¹⁴⁴, neřesti¹⁴⁵, zlozvyku¹⁴⁶, ale také o zvrácenosti¹⁴⁷. Svou odlišnou sexuální

¹³⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 115/55, soudní spis. Tento spis se týká dvou obviněných ze spisu 16T 88, sedmačtyřicetiletého závozníka a sedmadvacetiletého údržbáře, u kterých byl proveden znalecký posudek a byla jim doporučena ochranná léčba.

¹³⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, 3T 640/55, 12T 100/55, 13T 177/55, 14T 140/55, soudní spisy.

¹³⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, soudní spis. Jednadvacetiletý voják (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) byl obviněn ze styku s šestnáctiletým chlapcem.

¹³⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 365/55, soudní spis. Případ se týká devětatřicetiletého revizního účetního (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) a šestnáctiletého pomocného dělníka (pět let ve zvláštní škole). Dospělý byl obviněn ze styku s mladistvou osobou a 16letý mladík ze styku za úplatu.

¹³⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 14T 56/55, soudní spis. V tomto případě obvinili dva muži třičtyřicetiletého nezaměstnaného muže (osm let obecné školy, čtyři roky mědikovecké školy) z pokusu o navázání kontaktu za účelem pohlavního styku.

¹⁴⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, 11T 213/55, 12T 372/55, 14T 56/55, soudní spisy.

¹⁴¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 161/55, soudní spis. Devětačtyřicetiletý žehlíř (obecné a pokračovací vzdělání) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým šestnáctiletým chlapcem.

¹⁴² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 216/55, soudní spis. Dva muži, sedmačtyřicetiletý dělník (5 let obecné školy, tři roky měšťanské školy) a šestadvacetiletý laborant (pět let obecné školy jeden rok měšťanské školy, pět let gymnázia, čtyři roky průmyslové školy elektrotechnické), byli obviněni ze styku s mladistvými chlapci. Mladiství chlapci, oba sedmnáctiletí zedníci (jeden pět let obecné školy a čtyři roky nižší střední školy, druhý pět let národní školy, tři roky měšťanské, dva roky učiliště) byli obviněni ze styku za úplatu.

¹⁴³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 167/55, soudní spis. Osmačtyřicetiletý pomocný dělník (sedm let obecné školy, dva roky měšťanské školy) byl obviněn ze styku s mladistvými šestnáctiletými dvojčaty, zednickými učni (oba pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy). Dvojčata byla obviněna ze styku za úplatu.

¹⁴⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, 14T 56/55, soudní spisy.

¹⁴⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 12T 11/55, soudní spis. Případ se týká pětatřicetiletého důchodce (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy) obviněného ze styku s dospělým mužem.

¹⁴⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 216/55, soudní spis.

¹⁴⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 14T 140/55, 18T 157/55, 18T 216/55, soudní spisy.

orientaci pokládali za nemoc¹⁴⁸ a chorobu¹⁴⁹, ze které by se měli léčit¹⁵⁰. Jednalo se o něco, čemu se chtěli bránit¹⁵¹, co chtěli tlumit¹⁵², za co by se měli stydět¹⁵³ a čemu by se měli vyhýbat¹⁵⁴.

Nabízí se však otázka, na kolik, či zda vůbec, homosexuální jedinci skutečně věřili tomu, co říkali a na kolik bylo přijímání této rétoriky pouze strategie. Není totiž vyloučené, že homosexuální jedinci se pokoušeli obměkčit vyšetřující tým, že se prezentovali jako osoby, které svým stavem trpí, a nikoli jako někdo, kdo na své „pohlavní úchylnosti“ nevidí nic špatného. Už samotné vyhledávání sexuálních partnerů téhož pohlaví by mohlo naznačovat, že svou sexuální orientací nemuseli jedinci zcela pohrdat. Také existence homosexuální komunity v kavárně Evropa by mohla vypovídat, že lidé, kteří se takto scházeli, svou odlišnou sexuální orientaci nějakým způsobem přijali. Avšak k potvrzení či vyvrácení těchto úvah neposkytuje zpracovaný materiál informace.

3.4 Homosexualita z pohledu většinové společnosti a rodiny

Bylo by zde vhodné podotknout, že na homosexualitu a homosexuální osoby zřejmě nenahlížela příznivěji ani většinová společnost. Nebyla to totiž vždy jen Veřejná bezpečnost, která stála za dopadením homosexuálních osob. Podezřele se chovající osoby mohly být sledovány či pozorovány i civilisty, kteří je následně předali či udali příslušníkům Veřejné bezpečnosti. Civilistou byl sledován např. patnáctiletý chlapec obcházející veřejné záchodky¹⁵⁵, devětatřicetiletý živnostník hostící mladé chlapce v kavárně byl udán běžným hostem¹⁵⁶ a pětáctýřicetiletý úředník, který se měl údajně ukájet na veřejných záchodcích

¹⁴⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 18T 236/55, soudní spisy.

¹⁴⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 213/55, 18T 157/55, 18T 167/55, 18T 365/55, soudní spisy.

¹⁵⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 559/55, 2T 628/55, 3T 179/55, 3T 640/55, 3T 760/55, 9T 169/55, 12 T 11/55, 13T 177/55, 18T 83/55, 18T 167/55, 18T 216/55, 18T 365/55, soudní spisy.

¹⁵¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 213/55, 13T 177/55, 18T 167/55, 18T 216/55, soudní spisy.

¹⁵² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 384/55, 18T 365/55, soudní spisy.

¹⁵³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 760/55, 16T 161/55, soudní spisy.

¹⁵⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 216/55, 18T 365/55, soudní spisy.

¹⁵⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 202/55, 18T 365/55, soudní spisy.

¹⁵⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, 18T 365/55, soudní spisy.

s dvěma dalšími muži, byl také zpozorován a udán běžným občanem¹⁵⁷. Ne ke všem udáním však muselo nutně dojít pouze z důvodů podezření z homosexuality. Jak naznačuje poslední případ, v některých případech mohlo jít spíše o udání pohoršlivého chování ve veřejném prostoru.

Zároveň mohli někteří občané Veřejné bezpečnosti pomáhat homosexuální osoby dopadnout, jak se ukázalo např. v případě, kde figuroval agent provokatér¹⁵⁸, a byli také ochotní na homosexuální osoby donášet¹⁵⁹. Udání na Veřejné bezpečnosti hrozilo také jako následek pokusů o navázání homosexuálních pohlavních styků. Byl tak udaný například sedmačtyřicetiletý fotograf, který v kině „pokusil se sahati na přirození přes kalhoty mladistvému“ sedmnáctiletému chlapci¹⁶⁰, jednapadesátiletý holičský dělník, který sáhl druhému muži na poklopec¹⁶¹ nebo čtyřačtyřicetiletý nezaměstnaný muž, který údajně druhého muže „líbal a lechtal jazykem v uchu“ a měl ho také obtěžovat v autobuse¹⁶². Všichni tito muži byli udáni osobami, se kterými se pokusili o navázání styku. K udání mohlo také dojít po vykonaném styku. Příkladem může být případ dvačtyřicetiletého číšníka, kterého udal muž za to, že na něm číšník vykonat pohlavní styk, zatímco on byl údajně příliš opilý na to, aby se zajímal o to, co se s ním dělo, a když vystřízlivěl, rozhodl se o styku informovat příslušníka Veřejné bezpečnosti.¹⁶³ Ve spisech se také nachází případ, kdy homosexuálního jedince dostala do hledáčku policie jeho nevlastní matka.¹⁶⁴

¹⁵⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 239/55, 18T 365/55, soudní spisy.

¹⁵⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 212/55, soudní spis. Šestačtyřicetiletého krejčovského dělníka (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky krejčovské pokračovací školy) obvinil mladistvý agent provokatér, že ho v kině osahával na stehnech.

¹⁵⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, soudní spis. Jednadvacetiletý voják (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) byl obviněn ze styku s šestnáctiletým chlapcem.

¹⁶⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 384/55, soudní spis. Případ se týká sedmačtyřicetiletého fotografa (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanka, dva roky odborné kupecké školy), který v kině osahával na stehnech sedmnáctiletého chlapce.

¹⁶¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 760/55, soudní spis. Jednapadesátiletý holičský dělník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byl obviněn pohlavního styku s dospělým mužem.

¹⁶² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 14T 56/55, soudní spis. V tomto případě obvinili dva muži třičtyřicetiletého nezaměstnaného muže (osm let obecné školy, čtyři roky mědikovecké školy) z pokusu o navázání kontaktu za účelem pohlavního styku.

¹⁶³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 443/55, soudní spis. Dvačtyřicetiletý číšník (osm let obecná škola, dva roky pokračovací vzdělání) byl obviněn ze styku s dospělým mužem.

¹⁶⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 13T 177/55, soudní spis. Dvačtyřicetiletý úředník (pět let základní školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodní školy) a třiřicetiletý dělník (pět let základní školy, dva roky měšťanské školy, tři roky pokračovacího vzdělání) byli obviněni z pohlavních styků s několika mladistvými.

O homosexuálech se někteří vyslyšání vyjadřovali jako o pohlavně úchylných¹⁶⁵, buzerantech¹⁶⁶ či teplých¹⁶⁷. V případě vychovatele obtěžujícího učně, vypovídal jeden z mladistvých, že „o obviněném kolovalo, že je buzerant“ a že proto neměl obviněný u učňů „žádnou vážnost“. Jiný učeň pak vypovídal, že si o vychovateli mezi sebou říkali, že je „buzik“.¹⁶⁸

O netoleranci společnosti vypovídají také obavy některých vyšetřovaných z toho, aby veřejnost nezískala podezření o jejich založení¹⁶⁹, aby se o odlišné orientaci nedozvěděli doma¹⁷⁰ či v zaměstnání¹⁷¹.

Poměrně jedinečný vhléd do pocitů homosexuální osoby potýkající se s pohrdáním společností nabízí dopis Pražské městské správě Veřejné bezpečnosti zasláný obviněným jednatřicetiletým kalkulátem, který vystudoval vyšší průmyslovou školu. Je zde samozřejmě nutné brát v potaz, že, jak bylo zmíněno již výše, stíhaný se mohl snažit sám sebe vykreslit jako oběť svého pohlavního pudu, aby snížil své provinění a dopis tak nemusel reflektovat jeho skutečné pocity.

Muž obviněný z pohlavního styku s mladistvým zasílal dopis s úmyslem dovysvětlit některé okolnosti jeho předchozích výpovědí, avšak společně s tím odhalil, jak se s nepříznivou situací mohl vypořádávat člověk, který si uvědomoval své „nenormální založení“ i to, co pro něj toto založení znamenalo. To, že „nebyl sto pohlavního styku s ženou“ popsal autor jako zoufalou skutečnost, ze které se snažil všemožně najít východisko. Za tuto skutečnost se styděl „z hloubi duše“, a proto se s tím nechtěl svěřovat jiným. V dopise dále dotyčný popisuje, že byl „sražen zcela na kolena“, když se z literatury dozvěděl o „beznadějnosti své situace“. Smíření se situací by pro muže údajně znamenalo

¹⁶⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 274/55, 18T 167/55, 18T 336/55, soudní spisy.

¹⁶⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 274/55, 18T 167/55, 18T 365/55, soudní spisy.

¹⁶⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 13T 177/55, 18T 167/55, 18T 336/55, soudní spisy.

¹⁶⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 274/55, soudní spis. Devětadvacetiletý vychovatel učňů (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy, tři roky pokračovací školy) byl obviněn z pohlavních styků se svěřenými uční a z pokusů o ně. Zároveň byl obviněn z pohlavního zneužívání učňů mladších 15 let a z ohrožení mravní výchovy mládeže.

¹⁶⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 13T 177/55, soudní spis.

¹⁷⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 12T 372/55, soudní spis. Čtyřiatřicetiletý hudebník (osm let gymnázia s maturitou) a čtyřiapadesátiletý muž v důchodu (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

¹⁷¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 475/55, soudní spis. Šestatřicetiletý plánovač DP (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) a nezaměstnaný pětáctřicetiletý muž (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodní školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

sebevraždu. Avšak toto muž nechtěl, a proto na radu odborníka nastoupil na ústavní léčení. Výsledek léčení však nebyl uspokojivý. „Po třech měsících léčení odcházel jsem odtud ve stejném stavu, ve kterém jsem tam přišel,“ píše muž a dále pokračuje:

„Kdo dovede pochopit zoufalství mých probdělých nocí a hořkost v nich vyplakaných slz? Vždyť ani jeden člověk se nenašel u kterého bych se, kromě lékaře, dočkal pochopení, které by zhojilo mou beznaděj. Musel jsem se bát mluvit o svých problémech, protože společnost normálních lidí se dohodla označit cítění mému podobná za perversní. A nejenom to – ve snaze vymýtit tuto nemoc, stanovila za projevy takovýchto cítění i tresty. Tresty, místo, aby podala pomocnou ruku lidem, kteří se svým stavem cítí hluboce nešťastní, tresty, místo poukazu na cestu, po které je možno stát se takovými, jakými jsou oni.“

Muž dále popisuje svou snahu navázat vztahy se ženami, které však vždy selhaly, když došlo na pohlavní styk, kterého on nebyl schopný. Autor popisuje, jak se odmítal smířit „se svým údělem“, jak odmítal „dívat se vstříc čím dále tím více propastnější budoucnosti“ a také jak se svou orientací bojoval na cestě k normálnosti.¹⁷²

Úryvek, nehledě na skutečné pocity jeho autora, může ilustrovat, jaká vůči homosexuálům ve společnosti převládala nálada.

Zároveň se ale ve spisech objevují náznaky, které by mohly vypovídat o tom, že ne ve všech případech byli jedinci pro svou orientaci zcela zavržováni. Jednalo se především o reakce rodinných příslušníků, kteří se svých blízkých v některých případech zastávali. V jednom případě žádala manželka milost pro svého odsouzeného manžela. V první řadě je třeba uvést, že manželka v dopise uvedla, že ví, že čin manžela „je hodně odsuzující jako u ženatého a táty 5 dětí“ a také, že je to pro ni jako „pro ženu a obzvláště manželku a mámu kterou to postihlo velmi těžké psát a hlavně moc trapné“. Také je důležité uvést, že hlavním důvodem manželčina dopisu byla špatná finanční situace rodiny, jelikož se manželka musela sama starat kromě dětí také o svého otce a nervově nemocného bratra. Zároveň však manželka v dopise uvádí, že jí je manžela „velmi pro jeho hroznou věc líto, poněvadž se opravdu hezky choval“ k ní i k dětem, choval se „poctivě a správně“ a staral se o rodinu.

¹⁷² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 83/55, soudní spis. Jednatřicetiletý kalkulant (vystudována vyšší odborná průmyslová škola stavební) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým chlapcem. Nezaměstnaný osmnáctiletý chlapec (8 let vzdělání ve zvláštní škole) byl obviněn z pohlavního styku s osobou téhož pohlaví za úplatu.

Manželka píše, že je její povinností, aby mu „v jeho bolestech byla nápomocná“. Zřejmě spoléhá na soucit prokurátorky, jelikož kromě zdůrazňování těžké rodinné situace, svého vyčerpání a strádání dětí, zdůrazňuje také špatný zdravotní stav manžela. Celé vyznění dopisu působí tak, že na svého muže zcela nezanevřela.¹⁷³ Podobně by se mohl vyložit také dopis, ve kterém sestra odsouzeného prosí o jeho propuštění z ochranného léčení¹⁷⁴, či to, že manželka vypovídala ve prospěch svého manžela u soudu. V posledním zmíněném případě se také z manželčina dotazu „proč dělá takové věci s „cikánama““, zdá, jako by manželce více záleželo na tom, že ke styku došlo s Romem než na tom, že se jednalo o muže.¹⁷⁵

Rodiče se také mohli postavit za své mladistvé syny, kteří si homosexuálním stykem vydělávali. V jednom případě se například otec zastal svého patnáctiletého syna, který „opustil řádné zaměstnání, nikde nepracuje a zaměstnání si nehledá a tak se záměrně vyhýbá práci“ a dopustil se pohlavního styku za úplatu. Stíhání proti tomuto chlapci bylo sice díky amnestii zastaveno, avšak byla mu nařízena ochranná výchova. Z té ale chlapec utekl a „zdržoval se v Praze u svého otce, u něhož se nachází již delší dobu, a pracuje nyní jako pomocný dělník v údržbě stavebních závodů v Praze 11 kde je zaměstnán také jeho otec“. Otec žádal soud o propuštění syna z ochranné výchovy „s odůvodněním, že sám bude dbát aby mladistvý řádně pracoval a řádně žil“. V protokolu neveřejného zasedání bylo následně uvedeno, že syn se „skutečně chová že je s ním otec spokojen“.¹⁷⁶ Otec tedy usiloval o propuštění syna z ochranné výchovy, našel mu práci a poskytl mu bydlení. Skutečně to tedy nevypadá, že by se svým synem nechtěl mít nic společného. V druhém případě uvedl otec dvou šestnáctiletých chlapců (dvojčat), kteří měli za úplatu opakovaně pohlavní styk s jejich dospělým kolegou v zaměstnání, že si je vědom toho, že jsou neukáznění, ale poukazuje na to, že „nemohl tušit jaký vliv má na ně X, který má dobrou pověst na pracovišti a od té doby nic takového neučinili“.¹⁷⁷ Zde tedy otec snímá vinu ze svých synů a veškerou vinu svaluje

¹⁷³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 365/55, soudní spis. Případ se týká devětáctiletého revizního účetního (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) a šestnáctiletého pomocného dělníka (pět let ve zvláštní škole). Dospělý byl obviněn ze styku s mladistvou osobou a 16letý mladík ze styku za úplatu.

¹⁷⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 12T 11/55, soudní spis. Případ se týká pětáctiletého důchodce (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy) obviněného ze styku s dospělým mužem.

¹⁷⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 309/55, soudní spis. Dva dělníci, šedesát let (vzdělání neuvedeno) a dvacet čtyři let (vzdělání neuvedeno), byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

¹⁷⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 157/55, soudní spis. Sedmašedesátiletý noční hlídač (5 let obecné školy) byl obviněn ze styku s patnáctiletým chlapcem (7 let vzdělání). Mladistvý byl obviněn ze styku za úplatu.

¹⁷⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 167/55, soudní spis. Osmačtyřicetiletý pomocný dělník (sedm let obecné školy, dva roky měšťanské školy)

na dospělého spoluobviněného. Opět to tedy nevypadá, že by muž se svými syny už nechtěl mít nic společného.

Jeden obviněný muž také vypovídá, že jeho manželka věděla o jeho sklonu k homosexualitě, avšak popírá tvrzení svědka, který říká, že se mu obviněný svěřil, že má „proto doma průser“. Výpověď lze chápat tak, že manželka o sexuální orientaci manžela věděla a pomáhala mu ji překonat, jelikož se v 50. letech ještě věřilo, že je to možné. Samozřejmě je ale možné také to, že si obviněný vymýšlel, aby mohl fenomén spokojeného manželství využít jako obhajobu. Ve prospěch obviněného se zároveň vyjádřili jeho vojeňští velitelé.¹⁷⁸

Také by se mohlo zdát, že někteří vyslyšení, ač sami údajně nebyli homosexuálně založeni, s homosexuálními osobami udržovali přátelské vazby, i když si byli vědomi jejich odlišné sexuální orientace. Příkladem může být vyšetřování společnosti scházející se v kavárně Evropa, o které bylo z výpovědí známé, že se zde stýkala homosexuální společnost, avšak někteří vyslyšení vypovídali, že pohlavně úchylní nejsou, a přesto jim nevadilo podnik navštěvovat a navazovat kontakty s homosexuály.¹⁷⁹ U těchto výpovědí je však možné, že muži popírající svou odlišnou orientaci nemluvili pravdu ve snaze vyhnout se odsouzení.

3.5 Problematika nejasnosti § 241

Při trestních řízeních týkajících se § 241 lze narazit na dva problémy pramenící již ze samotné definice tohoto ustanovení. Prvním problémem je již výše zmíněná nedostatečná definice pohlavního styku a následné možné využívání této skutečnosti státními orgány. Přínejmenším příslušníci Veřejné bezpečnosti této mezery v nejednom případě využili.

byl obviněn ze styku s mladistvými šestnáctiletými dvojčaty, zednickými učni (oba pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy). Dvojčata byla obviněna ze styku za úplatu.

¹⁷⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. . 3T 179/55, soudní spis. Jednadvacetiletý voják (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) byl obviněn ze styku s šestnáctiletým chlapcem.

¹⁷⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 640/55, soudní spis. V tomto případě byla vyšetřována společnost mužů a žen scházející se v kavárně Evropa. Kvůli podezření z homosexuality byli vyslyšeni: šestapadesátiletý číšník (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy), osmačtyřicetiletý číšník (tři roky obecné školy, dva roky měšťanské školy), třicetiletý technický kontrolor (pět let obecná škola, dva roky měšťanské školy, dva roky hospodářské obchodní školy), třicetiletý tanečník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy), pětadvacetiletý nezaměstnaný muž (vzdělání neuvedeno), jednadvacetiletý voják (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy, dva roky odborné pokračovací školy), čtyřadvacetiletý voják (osm let obecné školy), třidvacetiletý desátník, devětadvacetiletý elektrometer, osmadvacetiletý horník, dvaadvacetiletý muž (povolání není uvedeno), třicetiletý řidič, dvaatřicetiletý stavební dělník, jednatřicetiletý voják (u žádného není uvedeno vzdělání). Padesátiletá nezaměstnaná žena byla podezřelá z napomáhání trestnému činu pohlavního styku seznamováním homosexuálních jedinců.

Příkladem může být případ již zmíněného sedmačtyřicetiletého fotografa, který měl údajně „využít tmy“, aby „ohmatával na nohou a přirození“ sedmnáctiletého chlapce sedícího vedle něj v kině. Během vyšetřování sice vyšlo najevo, že muž se o sahání na přirození pouze pokusil a mladíkovi ve skutečnosti sahal pouze na stehno, ale i přesto byl muž žalován za pohlavní styk s osobou stejného pohlaví, nikoli však s mladistvým, jelikož muž nemohl vědět, že chlapec je mladší 18 let. Soud jeho jednání sice vyhodnotil jen jako pokus o spáchání trestného činu, ale muž byl i tak podmíněně odsouzen na pět měsíců odnětí svobody, jelikož soud shledal, že „jasně vychází najevo, že jednání obviněného směřovalo k tomu, aby docílil pohlavní styk s osobou téhož pohlaví“.¹⁸⁰

Odsouzen byl také jednapadesátiletý holičský dělník, který dvakrát sáhl čtyřiačtyřicetiletému muži, kterého potkal ve Vrchlických sadech, na „poklopec“, čímž mu údajně chtěl pouze naznačit, zda „hledá nějaké ženské“. Také tento muž byl nejprve žalován za pohlavní styk s osobou téhož pohlaví a opět až soud rozhodl, že se jednalo pouze o pokus, za který byl muž odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody na tři měsíce. Zároveň soud v rozsudku konstatoval, že „skutečnost, že obviněný sám doznává, že vyhledává muže, s nimiž se pohlavně stýká, dokazuje, že i v tomto případě šlo o sexuální pohnutku“.¹⁸¹ Z tohoto prohlášení je tedy zároveň patrné, že přiznání homosexuální orientace byla při vyšetřování okolnost, která potvrzovala vinu dotyčného.

Přesto, že v obou případech bylo jednání vyhodnoceno jako pokus o trestný čin, je zřejmé, že státní orgány přistupovaly k mužům poměrně nekompromisně, a i v případě pokusu mohl být trest několikaměsíční.

Pro trestný čin pohlavního styku byl stíhán také nezaměstnaný pětačtyřicetiletý muž, který měl objímat, lechtat jazykem v uchu a následně za jízdy autobusem osahávat dvacetiletého mladíka. V tomto případě však bylo stíhání muže zastaveno z důvodu vyhlášení amnestie.¹⁸²

O něco menší problém se týkal znění písm. b) 2. odst., tedy u části upravující styk „za úplatu“. Ze znění této části paragrafu totiž nebylo jasné, zda podmínku vyšší trestnosti splňoval člověk, který úplatu přijímal, či ten, kdo úplatu poskytoval. Docházelo tak občas

¹⁸⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 384/55, soudní spis. Případ se týká sedmačtyřicetiletého fotografa (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanka, dva roky odborné kupecké školy), který v kině osahával na stehnech sedmnáctiletého chlapce.

¹⁸¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 760/55, soudní spis. Jednapadesátiletý holičský dělník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byl obviněn pohlavního styku s dospělým mužem.

¹⁸² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 14T 56/55, soudní spis. V tomto případě obvinili dva muži třiačtyřicetiletého nezaměstnaného muže (osm let obecné školy, čtyři roky mědikovecké školy) z pokusu o navázání kontaktu za účelem pohlavního styku.

k tomu, že podle písm. b) byli stíháni a žalováni muži, kteří úplatu poskytli. Toto vyřešil vždy až soud, který rozhodl, že „je zřejmé, že zákonodárce mínil postihnouti přísnějším trestem pouze takového pachatele, který za homosexuální styk úplatu přijímá, nikoli toho, kdo ji dává“.¹⁸³

3.6 Perzekuce homosexuálních jedinců

O tom, že k perzekuci homosexuálních osob do určité míry docházelo, není nutné příliš pochybovat. V první řadě se v několika případech objevuje zmínka o evidencích, ve kterých mohly být osoby evidovány jako homosexuální. Ve spisech je uvedeno, že některý jedinec „v obvodu MO-VB Prahy 15 je veden jako osoba pohlavně úchylná“¹⁸⁴, či že „je v našich evidencích evidován jako osoba homosexuální“¹⁸⁵. Lze také nalézt, že jedinec naopak „jako osoba homosexuální není dosud v našich evidencích evidován“.¹⁸⁶

Lze tedy soudit, že vznikaly záznamy o osobách s odlišnou sexuální orientací. Nabízí se otázka, k čemu byly tyto evidence využívány. Jednou z možných odpovědí je, že mohly být použity proti lidem, kteří byli režimu z nějakého důvodu nepohodlní a případné obvinění z homosexuality mohlo být využito k jejich odstranění, jako tomu bylo například ve výše zmíněném případě Alexeje Čepičky. Další možností mohlo být, že byly využívány k zastrašování homosexuálních osob, k vydírání a k donucení ke spolupráci např. v podobě udávání dalších homosexuálních osob. Spisy však v tomto ohledu nenabízí žádnou odpověď. Také spisy nevyprávějí nic o tom, zda dotyčné osoby věděly, že jsou v evidencích zaznamenávány, ale pravděpodobně ano.

Z trestních spisů je také zřejmé, že příslušníci Veřejné bezpečnosti pouze nečekali, až jim někdo přijde homosexuální osobu nahlásit, nebo až nějakého jedince náhodně přistihnou

¹⁸³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 213/55, soudní spis. Pětapadesátiletý důchodce (pět let obecné školy) a osmnáctiletý dělník (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Osmnáctiletý muž byl obviněn ze styku za úplatu.

¹⁸⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, soudní spis. Jednadvacetiletý voják (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) byl obviněn ze styku s šestnáctiletým chlapcem.

¹⁸⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 365/55, soudní spis. Případ se týká devětáctiletého revizního účetního (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) a šestnáctiletého pomocného dělníka (pět let ve zvláštní škole). Dospělý byl obviněn ze styku s mladistvou osobou a 16letý mladík ze styku za úplatu.

¹⁸⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 297/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý pekárenský dělník (čtyři roky obecné školy) a třičtyřicetiletý truhlářský dělník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného styku.

při jedné ze svých obchůzek. Veřejná bezpečnost se v některých případech snažila homosexuálně orientované osoby cíleně dopadnout.

Příkladem může být případ šestačtyřicetiletého krejčovského dělníka, který byl znám jako osoba pohlavně úchylná a na kterého byl nasazen sedmnáctiletý tzv. agent provokatér. Jeho úkolem bylo navázat s mužem kontakt a následně ho usvědčit z trestné činnosti podle § 241. Agent se s mužem dal do řeči a společně ještě s jedním mužem šli do kina. Agent později muže předal Veřejné bezpečnosti s tvrzením, že ho muž osahával. To, že nasazený agent požádal muže o zakoupení lístku do kina, bylo následně v návrhu na zahájení vyšetřování prezentováno tak, že muž agenta do kina „vlákal“. Za zřejmě náhodným dotekem bylo agentem viděno to, že si muž „nenápadně dal ruku na opěradlo“ a dlaní mu sahal na stehno, a tato situace byla prezentována, jako že muž „využil tmy“, aby začal agenta „ohmatávat na stehnách a takto se pohlavně ukájel“. V nástinu žaloby i v žalobě bylo opomíjeno, že obviněný svou vinu po celou dobu popíral, jelikož byl usvědčován agentem a muž „byl pro homosexualitu již trestán a jest jako takový veden“. Muže zprostil obvinění až soud.¹⁸⁷ Ze strany Veřejné bezpečnosti a prokuratury tedy není pochyb o tom, zda muž čin spáchal, ani o pravdivosti výpovědi svědka, jelikož muž byl homosexuál.

Není také příliš pochyb o tom, že příslušníci Veřejné bezpečnosti věděli, na jakých místech se homosexuálové scházeli, a na jakých místech je tudíž mohli hledat. Např. o lázních v Paláci Koruna, lázních Na Slupi, na Smíchově či lázních Žižkov se zmiňuje několik vyšetřovaných.¹⁸⁸ Tyto lázně byly známé jako místa, „kde se pohybuje celá řada úchylných mužů“.¹⁸⁹ Do jedněch lázní Veřejná bezpečnost také nasadila sedmnáctiletého chlapce, aby „dával pozor na úchylné lidi“.¹⁹⁰ Dalším příkladem mohou být veřejné záchodky. V jednom z případů se vyjadřuje příslušník Veřejné bezpečnosti, že „při služební obchůzce zašel na veřejný záchodek (...) protože (...) se tam zdržují pohlavně úchylní muži,

¹⁸⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 212/55, soudní spis. Šestačtyřicetiletého krejčovského dělníka (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky krejčovské pokračovací školy) obvinil mladistvý agent provokatér, že ho v kině osahával na stehnech.

¹⁸⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, 3T 179/55, 3T 640/55, 11T 229/55, 11T 230/55, 14T 140/55, 16T 88/55, 18T 83/55, 18T 90/55, 18T 216/55, 18T 245/55, 18T 365/55, soudní spisy.

¹⁸⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 216/55, soudní spis. Dva muži, sedmačtyřicetiletý dělník (5 let obecné školy, tři roky měšťanské školy) a šestadvacetiletý laborant (pět let obecné školy jeden rok měšťanské školy, pět let gymnázia, čtyři roky průmyslové školy elektrotechnické), byli obviněni ze styku s mladistvými chlapci. Mladiství chlapci, oba sedmnáctiletí zedníci (jeden pět let obecné školy a čtyři roky nižší střední školy, druhý pět let národní školy, tři roky měšťanské, dva roky učiliště) byli obviněni ze styku za úplatu.

¹⁹⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, soudní spis. Jednadvacetiletý voják (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) byl obviněn ze styku s šestnáctiletým chlapcem.

kteří se tam ukájejí“.¹⁹¹ Zřejmě také proto, že veřejné záchodky byly takto známé, bylo pak snadnější usvědčit z trestné činnosti pětáctýřicetiletého muže, který se měl podle svědka pohlavně ukájet na veřejných záchodcích s dalšími dvěma muži, které však Veřejná bezpečnost nedopadla. Svědek však ve skutečnosti neviděl, zda se dotyční pohlavně ukájeli. Muž zároveň od počátku svou vinu popíral, ale soud v tomto případě rozhodl, že „postoj, ve kterém svědek tyto 3 muže zastihl, při nejmenším nasvědčuje, že se chystali ke vzájemnému pohlavnímu ukojení, v čemž jim bylo jedině zabráněno příchodem svědka“.¹⁹²

Mezi další místa, kde se homosexuální osoby často seznamovaly a zároveň tam byly přistiženy, patřilo např. Hlavní nádraží¹⁹³, různé parky (Vrchlické sady¹⁹⁴, Stromovka¹⁹⁵, Riegrovy sady¹⁹⁶) a také Václavské náměstí¹⁹⁷. Dále byly také populární různé podniky např. automat Koruna¹⁹⁸, pasáž a automat Lucerna¹⁹⁹, kino Čas²⁰⁰, kavárna Evropa či vinárna u Kupců²⁰¹ atd. Vzhledem k častému opakování těchto míst při výsleších by tak nebylo

¹⁹¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 311/55, soudní spis. Dvašedesátiletý důchodce (pět let obecné školy, tři roky měšťanského kurzu státního účetnictví) a sedmačtyřicetiletý kino-operátor (pět let obecné školy, tři roky pokračovací školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

¹⁹² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 239/55, soudní spis. Pětáctýřicetiletý úředník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodní školy) byl obviněn z pohlavního styku s dvěma neznámými muži.

¹⁹³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 469/55, 3T 640/55, 3T 760/55, soudní spisy.

¹⁹⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 760/55, 3T 785/55, 18T 83/55, soudní spisy.

¹⁹⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 4T 26/55, soudní spis. Šestapadesátiletý důchodce (čtyři roky obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodního kurzu), osmnáctiletý geolog (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanské školy, dva roky geologické průmyslové školy), osmnáctiletý dělník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) a sedmnáctiletý modelářský učeň (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Muž v důchodu byl obviněn ze styku s mladistvými, jelikož ke styku došlo v době, kdy chlapcům ještě nebylo 18 let a mladiství byli obviněni ze styku za úplatu.

¹⁹⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 213/55, soudní spis. Pětapadesátiletý důchodce (pět let obecné školy) a osmnáctiletý dělník (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Osmnáctiletý muž byl obviněn ze styku za úplatu.

¹⁹⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 90/55, soudní spis. Devatenáctiletý nezaměstnaný muž (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy) byl obviněn ze styku s několika muži za úplatu a také z trestného činu krádeže a přestupku ochrany práva na práci.

¹⁹⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, 14T 140/55, soudní spisy.

¹⁹⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, 2T 628/55, soudní spisy.

²⁰⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 88/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý závozník, dvačtyřicetiletý odborový tajemník ústředního výboru ROH svazu zaměstnanců, sedmadvacetiletý údržbář, dva dvaadvacetiletí vojáci, dvacetiletý noční hlídač, devatenáctiletý traktorista STS, osmnáctiletý pomocný dělník, osmnáctiletý traktorista STS, sedmnáctiletý pomocný dělník a šestnáctiletý pomocný elektrikář (u žádného není uvedeno dosažené vzdělání) byli obviněni z pohlavního styku, někteří z nich za úplatu.

²⁰¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 640/55, soudní spis. V tomto případě byla vyšetřována společnost mužů a žen scházející se v kavárně

překvapením, kdyby příslušníci Veřejné bezpečnosti navštěvovali při svých obchůzkách místa, o kterých předpokládali, že by tam mohli homosexuály přistihnout při trestné činnosti.

Ve spisech se zároveň vyskytly stížnosti na nepřesnost či neúplnost zápisu výpovědi vyslýchaných. Na toto si stěžoval např. jednatřicetiletý kalkulant, který považoval za nutné „blíže vysvětlit některé okolnosti, které by vzhledem ke kusým záznamům (...) předchozích výpovědí mohly vésti k nesprávnému výkladu“.²⁰² Čtyřicetiletý úředník pak popíral, že by jakkoliv naznačil, že „držel X kolem pasu oběma rukama“ a že se „na něho tlačil“. Dále udal, že neví „jakým způsobem se stalo, že (...) výpověď byla tak formulovaná“.²⁰³ Vyšetřovatelé si tak zřejmě některé výpovědi mohli vysvětlovat po svém vzhledem k tomu, že vyšetřování vedli s cílem vyslýchaného usvědčit. Ne ve všech případech však poukazovaly homosexuální osoby na nesrovnalosti ve svůj prospěch. Příkladem může být případ čtyřiaadvacetiletého horníka, který se sám přiznal k homosexuálním pohlavním stykům a k tomu, že se o styky pokoušel i se spoluobviněným, avšak vehementně odmítal, že by tento spoluobviněný jeho pokusy opětoval. Naopak zdůrazňoval, že byl spoluobviněným vždy odmítnut a popíral, že by někdy při vyšetřování řekl něco, co by naznačovalo opak a „je-li něco takového v protokole, pak musí jít o nedorozumění“.²⁰⁴ K této výpovědi je vhodné podotknout, že nelze zcela vyloučit, že obviněný se touto svou výpovědí snažil druhého muže pouze krýt, a to například proto, že byl do něj zamilovaný.

Na základě těchto tvrzení tedy lze konstatovat, že výpovědi nebyly do protokolů o výslechu vždy přepisovány doslovně a vyšetřující do přepsaných výpovědí mohli vkládat

Evropa. Kvůli podezření z homosexuality byli vyslýcháni: šestapadesátiletý číšník (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy), osmačtyřicetiletý číšník (tři roky obecné školy, dva roky měšťanské školy), třicetiletý technický kontrolor (pět let obecná škola, dva roky měšťanské školy, dva roky hospodářské obchodní školy), třicetiletý tanečník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy), pětadvacetiletý nezaměstnaný muž (vzdělání neuvedeno), jednadvacetiletý vojín (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy, dva roky odborné pokračovací školy), čtyřiaadvacetiletý vojín (osm let obecné školy), třiaadvacetiletý desátník, devětadvacetiletý elektromer, osmadvacetiletý horník, dvaadvacetiletý muž (povolání není uvedeno), třicetiletý řidič, dvaatřicetiletý stavební dělník, jednatřicetiletý vojín (u žádného není uvedeno vzdělání). Padesátiletá nezaměstnaná žena byla podezřelá z napomáhání trestnému činu pohlavního styku seznamováním homosexuálních jedinců.

²⁰² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 83/55, soudní spis. Jednatřicetiletý kalkulant (vystudována vyšší odborná průmyslová škola stavební) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým chlapcem. Nezaměstnaný osmnáctiletý chlapec (8 let vzdělání ve zvláštní škole) byl obviněn z pohlavního styku s osobou téhož pohlaví za úplatu.

²⁰³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, soudní spis. Čtyřicetiletý úředník (čtyři roky lidová škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky odborná škola) byl obviněn ze styku s patnáctiletým chlapcem (pět let obecná škola, dva roky měšťanská škola). Ten byl obviněn z pohlavního styku za úplatu.

²⁰⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 10T 129/55, soudní spis. Čtyřiaadvacetiletý horník (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy, tři roky pokračovací školy) a třicetiletý důchodce (vzdělání neuvedeno) byli obviněni z pohlavního styku s osobou téhož pohlaví.

svou vlastní interpretaci. To, že se ne vždy jedná o doslovné přepisy, lze mimo jiné vytušit také z toho, že některé výpovědi byly zapsány jako souvislé texty a někdy zabraly i několik stran, aniž by obsahovaly jedinou doplňující otázku. Je však vysoce nepravděpodobné, že by vyslyšení přesně věděli, co chtějí vyšetřovatelé slyšet a ti tak do výsledku nijak nezasahovali a na nic se nedoptávali. Zároveň však byly protokoly výsledků dávány vyslyšeným k přečtení, podpisu a případnému vznešení námitek. Zde však lze zpochybnit, zda vyslyšení skutečně nějaké námitky mohli vznést.

Nejednou se ve spisech objevuje nařčení z vyhrožování vyslyšeným ze strany příslušníků Veřejné bezpečnosti. K údajnému vyhrožování došlo ve čtyřech případech a ve všech šlo o vyhrožování mladistvým. V jednom případě byly podle slov vyslyšeného výzvy, aby dotyčný mluvil, doplněny dvěma fackami, a protože dotyčný nechtěl být od vyšetřovatele dále bit, vypovídal tak, aby vyšetřující „byl spokojen, ale pravda to nebyla“.²⁰⁵ Tato výpověď nebyla v rozsudku soudu ani nikde jinde nijak reflektována. Ve zbylých případech šlo o vyhrožování čistě verbální. Jednomu mladistvému měl údajně vyšetřovatel říci, že pokud se přizná, nic se mu nestane. Vyšetřovatel toto popřel, mladistvému měl při výsledku pouze říci, že „když to poví jak je to pravda, tak že to bude mít lehčí“.²⁰⁶ Druhý mladistvý, údajně ze strachu, na svého spoluobviněného „vedl další podezřelé skutečnosti“, které však nebyly pravdivé.²⁰⁷ V posledním případě mladistvý svědek odvolal u soudu svou původní výpověď, kterou podal při výsledku, a prohlásil, že údaje uvedené v protokole na stanici neodpovídají pravdě. Nejprve prý na otázky neodpovídal, a až když „mu vyšetřující orgán pohrozil vazbou“, souhlasil, aby byl protokol sepsán v tom smyslu, že došlo k pohlavnímu zneužití. V tomto posledním případě bylo nařčení prošetřeno soudem, který však „neshledal důvod mu uvěřiti, že jeho výpověď byla vynucena na stanici SNB jakýmkoliv nátlakem, nebo pod pohrůzkou vazby“. Soud prověřil seržanta, který měl údajně

²⁰⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 13T 177/55, soudní spis. Dvačtyřicetiletý úředník (pět let základní školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodní školy) a třiatřicetiletý dělník (pět let základní školy, dva roky měšťanské školy, tři roky pokračovacího vzdělání) byli obviněni z pohlavních styků s několika mladistvými.

²⁰⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, soudní spis. Čtyřicetiletý úředník (čtyři roky lidová škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky odborná škola) byl obviněn ze styku s patnáctiletým chlapcem (pět let obecná škola, dva roky měšťanská škola). Ten byl obviněn z pohlavního styku za úplatu.

²⁰⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 4T 26/55, soudní spis. Šestapadesátiletý důchodce (čtyři roky obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodního kurzu), osmnáctiletý geolog (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanské školy, dva roky geologické průmyslové školy), osmnáctiletý dělník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) a sedmnáctiletý modelářský učeň (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Muž v důchodu byl obviněn ze styku s mladistvými, jelikož ke styku došlo v době, kdy chlapcům ještě nebylo 18 let a mladiství byli obviněni ze styku za úplatu.

svědka vyslýchat a ten „potvrdil, že X vypověděl spontánně a sám vylíčil, co se na Střeleckém ostrově událo“. Dále také soud uvedl, že „zjistil i z vlastního postřehu, že svědek nemluvil u soudu pravdu, protože vypověděl váhavě a nejistě, na otázky mu kladené nedovedl přímo a určitě odpovědět, nedovedl vysvětlit, proč dost od obviněného částku 50 Kč, když mezi nimi k pohlavní styku nedošlo a nedovedl též vysvětlit, proč šel s obviněným na Střelecký ostrov“.²⁰⁸

Náznak možného vyhrožování se objevuje také v případě jednoho z vyšetřovaných návštěvníků kavárny *Evropa*. Při prvním výslechu 30. června vypovídal šestapadesátiletý číšník jen velice neochotně a styky popíral, avšak hned 1. července se způsob jeho chování zcela změnil – na otázky odpovídal mnohem ochotněji a podrobněji a také již nezapíral styky.²⁰⁹

Ze spisů není možné zjistit, na čí straně byla ve zmíněných případech pravda. Můžeme považovat za stejně pravděpodobné to, že příslušníci Veřejné bezpečnosti skutečně využívali určitý druh nátlaku, aby vyslýchané přiměli k doznání, jako to, že vyšetřování toto nařčení využili v naději, že jim to u soudu pomůže. Je zde však vidět, že soud se, aspoň v jednom případě, nařčením zabýval a pravdivým ho neshledal. To však samo o sobě není příliš přesvědčivým důkazem toho, že k vyhrožování dojít nemohlo.

3.6.1 Obavy z kriminalizace

Nejednou nastala při vyšetřování situace, kdy vyšetřující orgány nebraly v potaz popírání styku ze strany obviněných. Znovu zde lze uvést případ muže, na kterého byl nasazen agent provokatér a u kterého Veřejná bezpečnost a prokuratura uváděly, že jeho popírání činu, tedy jeho obhajoba „jest vyvrácena výpovědí svědka X, který jej plně usvědčuje, že jej ohmatával a že si takto počínal využívaje tmy v hledišti“. Veřejná bezpečnost a prokuratura nijak nezpochybňovaly výpověď nasazeného agenta a muž byl

²⁰⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, soudní spis. Devětatřicetiletý živnostník (pět let obecná škola, tři roky, měšťanská škola, tři roky odborná škola) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým sedmnáctiletým chlapcem, který za styk bral úplatu.

²⁰⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 640/55, soudní spis. V tomto případě byla vyšetřována společnost mužů a žen scházející se v kavárně *Evropa*. Kvůli podezření z homosexuality byli vyslýcháni: šestapadesátiletý číšník (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy), osmačtyřicetiletý číšník (tři roky obecné školy, dva roky měšťanské školy), třicetiletý technický kontrolor (pět let obecná škola, dva roky měšťanské školy, dva roky hospodářské obchodní školy), třicetiletý tanečník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy), pětadvacetiletý nezaměstnaný muž (vzdělání neuvedeno), jednadvacetiletý voják (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy, dva roky odborné pokračovací školy), čtyřadvacetiletý voják (osm let obecné školy), třidvacetiletý desátník, devětadvacetiletý elektrometer, osmadvacetiletý horník, dvaadvacetiletý muž (povolání není uvedeno), třicetiletý řidič, dvaatřicetiletý stavební dělník, jednatřicetiletý voják (u žádného není uvedeno vzdělání). Padesátiletá nezaměstnaná žena byla podezřelá z napomáhání trestnému činu pohlavního styku seznamováním homosexuálních jedinců.

nakonec osvobozen až rozhodnutím soudu o jeho nevině.²¹⁰ Dále při přistižení třech mužů na záchodcích stačila výpověď svědka, který považoval chování mužů za podezřelé a byl přesvědčen o tom, že mezi nimi docházelo k pohlavnímu ukájení, k tomu, aby byl dopadený muž podmíněně odsouzen ke dvěma měsícům odnětí svobody, a to i přes to, že pětáctyřicetiletý úředník „popírá, že by se měl takto pohlavně ukájeti“. Žaloba však proti popírání argumentuje tím, že „obhajoba nemůže obviněného X zbaviti trestní odpovědnosti za trestný čin, který spáchal“, a to proto, že byl „usvědčován plně svědkem X, který jej viděl, když se pohlavně stýkal s dosud nezjištěnými muži“. Tento svědek sice během konfrontace mezi ním a obviněným uvedl, že viděl, že se muži „navzájem onanovali“ a „jak se pohlavně ukájí“ a to prý viděl „zcela jasně“, avšak u soudu uvedl, že když vešel na toalety, „byli tam 3 muži, kteří stáli těsně za sebou, sehnuti, bokem ke žlábků. Co spolu dělali, to jsem neviděl, neboť jak jsem vstoupil tak se všichni 3 ihned otočili ke žlábků (...). Muži stáli těsně za sebou jak jsem již řekl a kabáty měli vyhrnuty. Ihned jak jsem je uviděl, uvědomil jsem si, že se může jednat jen o určitý způsob pohlavního ukájení.“²¹¹ I tato zcela nejasná výpověď svědka, založená pouze na jeho domněnkách, stačila k odsouzení.

Zároveň je vhodné na tomto místě znovu uvést, že skutečnost, že nějaký obviněný byl pro homosexualitu již trestán, nebo že „jest znám jako osoba pohlavně úchylná“, tedy už samotná sexuální orientace, byla považována za jeden z důkazů viny i v nových případech. K takovému závěru došlo v nejednom případě. Kromě již několikrát zmiňovaného případu muže, na kterého byl nasazený agent provokatér a jehož obhajoba, že k žádnému styku nedošlo, byla veřejnou bezpečností zpochybněna, také proto, že „bylo zjištěno, že obviněný X byl pro homosexualitu již trestán a jest jako takový veden“²¹², docházelo k obdobným závěrům i v jiných případech²¹³. Například jednapadesátiletý holičský dělník podle žaloby muže, kterého potkal v parku, „ohmatával přes kalhoty na přirození“. Muž se hájil tím, že mu „takto pouze naznačoval, zda by chtěl nějakou ženu“. Žaloba však udávala, že

²¹⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 212/55, soudní spis. Šestačtyřicetiletého krejčovského dělníka (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky krejčovské pokračovací školy) obvinil mladistvý agent provokatér, že ho v kině osahával na stehnech.

²¹¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 239/55, soudní spis. Pětáctyřicetiletý úředník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodní školy) byl obviněn z pohlavního styku s dvěma neznámými muži.

²¹² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 212/55, soudní spis. Šestačtyřicetiletého krejčovského dělníka (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky krejčovské pokračovací školy) obvinil mladistvý agent provokatér, že ho v kině osahával na stehnech.

²¹³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, 3T 475/55, 3T 760/55, 12T 100/55, 14T 56/55, soudní spisy.

„skutečnost, že obviněný sám doznává, že vyhledává muže, s nimiž se pohlavně stýká, dokazuje, že i v tomto případě šlo o sexuální pohnutku“.²¹⁴

Tento přístup Veřejné bezpečnosti a obecně státních orgánů k homosexuálním jedincům vyvolával v homosexuálních osobách pochopitelně strach. Bylo tedy logické, že se jakékoliv konfrontaci s orgány snažily ze všech sil vyhnout. To však znamenalo, že byly lehce vydíratelné. Stačilo pohrozit udáním a homosexuál byl často ochotný vykonat, co vyděrač žádal, jako např. v případě sedmdesátiletého skladníka, který čtyřicetiletého prostituta, se kterým měl styk, odměnil částkou 50 Kčs. Částka však mladíkovi nestačila a „v úmyslu, aby ho donutil k další odměně peněz, ho vyzval, aby s ním šel na milici“. Jelikož si byl muž velice dobře vědom, že spáchal trestný čin, „žádal X, aby toto nedělal, že ho ještě odmění“. Nakonec mu měl mladík odcizit 400 Kčs, které mu ale muž víceméně ponechal, aby ho mladík pro styk neudal. Muž se s mladíkem setkal ještě jednou, a když na něm mladík znovu vyžadoval peníze, muž mu údajně ze strachu dal 100 Kčs. Kromě tohoto případu mladík vydíral ještě jednoho muže, a to tak, že se vydával za člena bezpečnosti a muži namlouval, že ví, že je homosexuál, ale že jako orgán bezpečnosti má možnost „to nějak zařídit, aby on z vyšetřování neměl ostudu, že jistě ví co by ho čekalo“.²¹⁵

Trestnosti homosexuálního pohlavního styku mohli ale využít také sami homosexuálové. Minimálně ve dvou případech hrozili dospělí pachatelé mladistvým, abych o jejich styku nikde nic neříkali, jinak že budou trestáni oba. Dospělí pachatelé si tak zajistili mlčenlivost mladistvých. Mladistvý, který byl obtěžován sedmačtyřicetiletým obuvníkem, například uvedl: „je pravdou, že nám obviněný X říkal, abychom to nikomu nepovídali, že bychom byli trestáni.“²¹⁶ Jiného mladíka zastrásoval třiatřicetiletý dělník, se kterým jezdilo několik mladých chlapců na „trempy“. Mladík uvedl, že: „na otázku, proč jsem ihned neřekl,

²¹⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 760/55, soudní spis. Jednapadesátiletý holičský dělník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byl obviněn pohlavního styku s dospělým mužem.

²¹⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 14T 140/55, soudní spis. Čtyřicetiletý nezaměstnaný muž (8 let obecné školy) a 70letý skladník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Mladší muž byl obviněn ze styku za úplatu a dalších trestných činů.

²¹⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý obuvník (osm let obecné školy), dvacetiletý voják (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy), devatenáctiletý dělník frézař (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky odborné základní školy), sedmnáctiletý dělník automechanik (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky odborné učiliště), sedmnáctiletý dělník zámečnický (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) a patnáctiletý učeň mechanik (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Obuvník navíc pohlavně zneužil chlapce mladší 15 let. Voják, frézař a zmínění mladiství byli obviněni ze styku za úplatu.

jak celá věc ve skutečnosti jest, odpovídám, že jsem měl strach z toho, že budu potrestán současně se X, neboť ten mi říkal, že jsem stejně vinen jako on.“²¹⁷

Jak už bylo výše zmíněno, mohla to být také Veřejná bezpečnost, kdo homosexuálům vyhrožoval. Kromě pohrožení vazbou mohli příslušníci Veřejné bezpečnosti využívat také skutečnost, že homosexuální osoby nechtěly, aby se o jejich odlišné orientaci dozvědělo jejich blízké okolí. Obvinění vyjadřovali obavy, aby se o jejich orientaci nedozvěděl někdo v zaměstnání²¹⁸ či doma²¹⁹ a dvaadvacátiletý úředník také zmiňuje znepokojení nad tím, že by si lidé mohli začít poukazovat na to, že ho „navštěvují výhradně mladí muži“²²⁰.

Lze tedy pozorovat, že státní orgány nebyly většinou k homosexuálům při vyšetřování nijak shovívavé.

Zároveň se však ve spisech objevují případy, kdy Veřejná bezpečnost uznala, že homosexuál byl ke styku do jisté míry vyprovokován mladíkem „v předpokladu, že mu X poskytne nějakou peněžitou odměnu“²²¹, nebo kdy zaslala případ k posouzení prokuratuře, „jelikož podezření z pohlavního styku není dostatečně prokázáno a (...) závisí pouze na výpovědi X“²²².

Podobně najdeme výjimku u vojenského prokurátora, který při vyšetřování dbal na diskrétnost, což bylo něco, na co se při vyšetřování zřejmě příliš nehledělo. Dbal také na důkladné prošetření svěřeného případu, ve kterém se obvinění neshodli na datu, kdy k pohlavnímu styku došlo. V dopise vojenskému útvaru, ke kterému vyšetřovaný voják patřil, upozornil na to, že vyšetření jeho žádosti o zjištění, zda obviněný opustil útvar v určitý čas, bylo provedeno „naprosto neodpovědně“ a dožadoval se přesného a důkladného

²¹⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 13T 177/55, soudní spis. Dvaadvacátiletý úředník (pět let základní školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodní školy) a třiatřicetiletý dělník (pět let základní školy, dva roky měšťanské školy, tři roky pokračovacího vzdělání) byli obviněni z pohlavních styků s několika mladistvými.

²¹⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 475/55, soudní spis. Šestadvacátiletý plánovač DP (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) a nezaměstnaný dvacátiletý muž (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodní školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

²¹⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 12T 372/55, soudní spis. Čtyřiatřicetiletý hudebník (osm let gymnázia s maturitou) a čtyřiapadesátiletý muž v důchodu (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

²²⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 13T 177/55, soudní spis. Dvaadvacátiletý úředník (pět let základní školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodní školy) a třiatřicetiletý dělník (pět let základní školy, dva roky měšťanské školy, tři roky pokračovacího vzdělání) byli obviněni z pohlavních styků s několika mladistvými.

²²¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 12T 11/55, soudní spis. Případ se týká šestadvacátiletého důchodce (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy) obviněného ze styku s dospělým mužem.

²²² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 12T 100/55, soudní spis. Dvaapadesátiletý dělník (obecné školní vzdělání) byl obviněn ze styku s mladistvým sedmnáctiletým chlapcem.

vyšetřování trestních věcí. Dokonce hrozil i vyvozením přísných následků, pokud mu nebude vyhověno. Zároveň prokurátor zpochybnil výpověď mladistvého obviněného, jelikož „nelze pokládat v plné míře za věrohodnou, neboť je podezření, že je proti X zaujat, protože při pohlavním styku, ke kterému došlo mezi ním a X (...) mu X odmítl dát za tento styk jakoukoliv odměnu“. Mohl vypovídat také proto, „aby označením dalších osob, které se dopouštěly pohlavního styku s osobami téhož pohlaví, získal pro sebe v trestním řízení polehčující okolnosti“.²²³

Je tedy pravděpodobné, že k vyšetřování případů týkajících se homosexuálně orientovaných osob nepřistupovali všichni příslušníci státních orgánů stejně.

3.7 Represe dospělých homosexuálních jedinců

I přes ne zcela ojedinělou cílenou snahu dopadnout homosexuální jedince, případů styku dvou osob téhož pohlaví, ke kterému došlo mezi dvěma dospělými, a nikoli za úplatu, je mezi kriminalizovanými případy homosexuálních jedinců z roku 1955 méně než případů styků za úplatu či s mladistvými osobami. Styků mezi dospělými, mezi kterými nedošlo k úplatě, se týká 16 spisů. Zároveň byli ve většině těchto případů jedinci dopadeni při styku na veřejnosti. Je tedy možné, že Veřejná bezpečnost se na styky dospělých homosexuálních osob nezaměřovala tak často, a pokud ano, tak spíše v případech, kdy stykem mohlo dojít k pohoršení veřejnosti. I přesto však ke kriminalizaci jednání dospělých homosexuálních osob docházelo a v takovýchto situacích státní orgány rozhodně nebyly na straně obviněných.

Odpor, který vůči homosexualitě panoval, se orgány během vyšetřování nesnažily příliš skrývat. Při výsleších byly obviněným kladeny velice intimní otázky týkající se jejich pohlavního styku. Kromě otázek týkajících se po tom, kde a kdy přesně ke styku došlo, či pomocí kterých se příslušníci Veřejné bezpečnosti snažili dopadnout další homosexuálně orientované jedince, směřovaly otázky často na velice intimní detaily, např. na to, jakým způsobem vyslychané osoby prováděly pohlavní styk, jakým způsobem se pohlavně ukájely, za jakých přesně okolností došlo k pohlavnímu styku atd.²²⁴

Od vyslychaných se očekávalo, že budou před vyšetřujícími své sexuální styky popisovat do sebemenších detailů. Proto se lze ve výpovědích dočíst o tom, jak přesně při

²²³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, soudní spis. Jednadvacetiletý voják (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) byl obviněn ze styku s šestnáctiletým chlapcem.

²²⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 640/55, 3T 785/55, 10T 129/55, 16T 297/55, soudní spisy.

styku docházelo k „ohmatávání“, „tření“ a „sání“ pohlavní údu, či o pokusech nebo o vykonání análního styku. Zmiňováno bylo také to, zda došlo k pohlavnímu ukojení, tedy k „výronu semene“²²⁵. Některé styky byly popsány skutečně do těch nejmenších detailů, jiné mohly být popsány stručněji. Délka a detailnost výpovědi zřejmě záležela na tom, s čím byl vyšetřující spokojený a co mu jako výpověď stačilo. Faktem však zůstává, že detaily o tom, k jakým konkrétním aktům došlo, nechybí v žádné z výpovědí, kde vyšetřování o pohlavním styku mluví a přiznávají ho.

Intimnosti museli obvinění popisovat i několikrát, a to například v případech, kdy jeden z podezřelých popíral vinu a vyšetřovatel doufal, že při setkání se spolupachatelem tváří v tvář by se mohl doznat. V těchto případech proto docházelo ke konfrontaci mezi pachateli. V těchto situacích vyšetřující očekávali, že podezřelý, který se ke styku přiznal, styk do detailů popíše před spoluobviněným a tím ho dotlačí k doznání.²²⁶ Zároveň museli v některých případech o styku opět vypovídat před soudem během hlavního líčení.²²⁷

Detaily z intimního života obviněných homosexuálů se následně objevily i v různých dokumentech, např. návrhu na zahájení vyšetřování nebo trestním oznámení. Stejně tak se ale o tom, že došlo k vzájemné masturbaci či onanii, o tom, jak se obvinění nechali ohmatávat či jak oni ohmatávali někoho jiného, nebo o tom, jak došlo k orálnímu styku, lze dočíst v nástinu žaloby, kterou sepisovali příslušníci Veřejné bezpečnosti. Tento nástin pak ve většině případů s některými úpravami kopírovala prokuratura v žalobě, a proto i ta obsahovala pasáže vylíčení pohlavních styků obžalovaných. Příliš pozadu v detailních popisech trestného činu nezůstával ani soud ve svých rozsudcích.

Detailní informace a to, jaké konkrétní sexuální akty vyšetřování vykonali, však nemělo pro výsledek trestního stíhání žádnou relevanci, jelikož při zvažování výše trestu nehrálo žádnou roli, k čemu během pohlavního styku došlo. Vyslýchaným nicméně musely být tyto a jiné velice osobní otázky (např. zda měli už někdy podobné styky, kdy naposledy měli pohlavní styk, kdy na sobě poprvé zpozorovali nutkání ukojit se pohlavně s mužem apod.) skutečně nepříjemné. Je možné, že cílem bylo způsobit homosexuálním jedincům během celého trestního řízení co největší možné ponížení, řízení jim co nejvíce znepríjemnit, a tím tak podpořit snahu o to, aby lidé „čin“ znovu nespáchali.

²²⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 443/55, 3T 475/55, 3T 640, 3T 760/55, 9T 309/55, 10T 129/55, 11T 213/55, 12T 11/55, 14T 140/55, 16T 297/55, 18T 90/55, soudní spisy.

²²⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 239/55, 3T 640/55, 16T 297/55, soudní spisy.

²²⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 475/55, 3T 785/55, soudní spisy.

Státní orgány tedy patrně neodlišovaly styk s osobou téhož pohlaví od jiných trestných činů a při vyšetřování se nijak nepokoušely k obviněným přistupovat ani s náznakem ohleduplnosti.

Ve třech případech styku dospělých osob téhož pohlaví došlo při hlavním líčení k vyloučení veřejnosti kvůli obavám z ohrožení mravnosti. V jednom případě došlo k pohlavnímu styku v lázních v místnosti s párou²²⁸, v druhém případě došlo ke styku také na veřejnosti, konkrétně u výklenku dveří²²⁹, a v posledním případě bylo důvodem k vyloučení veřejnosti s největší pravděpodobností fakt, že obviněný osmnáctiletý mladík bral za styky úplatu a jak již bylo zmíněno výše, takové chování „jest v naprostém rozporu se socialistickou morálkou pracujícího lidu“²³⁰. Na jednu stranu tedy, jak bylo uvedeno výše, nebyla homosexualita v žádném případě soukromou záležitostí, zároveň však bylo pouhé mluvení o určitých případech homosexuálních styků považováno za tak pohoršující, že o tom běžná veřejnost neměla ani slyšet.

Protože byla homosexualita dle názoru státních orgánů lehce šířitelná a ohrožovala veřejnost, nebyli v hledáčku Veřejné bezpečnosti vždy jen samotní homosexuálové, ale i lidé, kteří se s nimi znali či stýkali. Z některých výsledků je patrné, že vyšetřovatelé už pouhou známost s homosexuálně orientovanou osobou považovali za něco podezřelého.

Zcela příkladným je v tomto směru případ vyšetřování společnosti, která navštěvovala kavárnu *Evropa* a jiné podniky. Mezi stíhanými byli jak homosexuálové, tak i heterosexuální návštěvníci těchto podniků.

Jednapadesátiletá žena, pravidelně navštěvující kavárnu *Evropa*, byla např. Veřejnou bezpečností podezřívána, že cíleně seznamovala homosexuální muže, aby ti spolu mohli mít „nedovolený pohlavní styk“. Vyšetřovatelé ji považovali za „prostřednici mezi těmito úchylnými muži“; jinak si její vztah k homosexuálním jedincům nedokázali vysvětlit. K podezření však přispívala také skutečnost, že žena byla bez stálého zaměstnání, a proto si mohla seznamováním homosexuálních mužů vydělávat. Žena byla opakovaně dotazována, zda nějaké muže seznámila či zda jí o seznámení někdo požádal. Na podobné dotazy ohledně

²²⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 230/55, soudní spis. Dva důchodci, padesát osm let (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky soukromé obchodní školy) a čtyřicet pět let (pět let obecné školy), byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

²²⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 12T 372/55, soudní spis. Čtyřiatřicetiletý hudebník (osm let gymnázia s maturitou) a čtyřiapadesátiletý muž v důchodu (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

²³⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 90/55, soudní spis. Devatenáctiletý nezaměstnaný muž (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy) byl obviněn ze styku s několika muži za úplatu a také z trestného činu krádeže a přestupku ochrany práva na práci.

této ženy se vyšetřující ptali i dalších vyslychaných. Snažili se zjistit, „jakou úlohu hraje X v prostředí kavárny Evropa, kde se schází hodně homosexuálních mužů“ či zda někdo jiný věděl o tom, že by „dohazovala některé muže dalším homosexuálně založeným mužům“. Pokud by se totiž něčeho takového dopustila, mohla být obviněna z toho, že „zprostředkovává homosexuální styky mužům“, tedy z napomáhání k trestné činnosti. Některé hosty kavárny tato žena skutečně seznámila. Ve spisu není definitivně rozhodnuto, zda se jednalo o běžné seznamování jejích přátel či zda dotyčná toto činila v naději, že za seznámení dostane úplatu. Vzhledem k finanční situaci dotyčné (útratu v kavárně i jiných podnicích za ní často museli platit její přátelé) se však druhá možnost jeví pravděpodobnější.

Kromě této ženy byli mezi podezřelými také různí muži, kteří do kavárny docházeli. Vyšetřovatelé se u nich dožadovali informací o jejich homosexuálních stycích, jelikož byli a priori podezříváni z homosexuality jen proto, že docházeli na místo, kde se homosexuální komunita scházela a přicházeli s ní do kontaktu.

Zároveň vyšetřovatelé často předpokládali, že takto orientované osoby musely někdy spáchat trestný čin pohlavního styku s osobou stejného pohlaví. Homosexuálové byli vyslycháni ohledně veškerých známostí, které měli, a u veškerých známostí s muži ihned vznikalo podezření z pohlavního styku.

Tento případ také velice dobře ilustruje, že někteří vyšetřovatelé nebyli ochotni přijmout, že by mezi dvěma homosexuálními muži či homosexuálním a heterosexuálním mužem mohlo existovat pouhé přátelství bez pohlavních styků. Vyšetřovatelé zpochybňovali, že homosexuálové mohli mít vůbec nějaké přátelé, kteří nejsou také „pohlavně úchylní“. To, že bylo pro vyšetřující nepochopitelné, že by se s homosexuální osobami mohl chtít někdo přátelit, či vůbec být v jejich přítomnosti, je zcela očividné z některých dotazů, které padly během vyšetřování tohoto případu. Vyšetřovatelé se např. ženy podezřelé ze seznamování homosexuálních mužů dotazovali, proč vyhledávala podniky, o kterých ví, že „se tam schází převážně pohlavně úchylní muži“. Za zmínku zde stojí část výslechu jednadvacetiletého vojína, který byl opakovaně dotazován na jeho homosexuální styky i přesto, že je od počátku popíral:

„Jste podezřelý, že jste si peníze na útraty v podnicích opatřoval nedovoleným stykem s pohlavně úchylnými muži. Vyjádřete se k tomu“

„To není pravda“

„Jste sám pohlavně úchylný?“

„Naprosto ne“

„S kterým mužem jste měl nedovolený pohlavní styk?“

„S žádným“

„Kterému muž jste se k pohlavní styku nabízel?“

„Nikdy ne“

„Vysvětlete jaké byly Vaše styky s X, když se o Váš říká, že jste byl X milenkou?“

„(...) V té době jsem hodně pil. Od uvedené doby jsem pravidelně chodil s X do kavárny Evropa až do nástupu vojenské služby. Jelikož jsme tam chodili velmi často, začalo si o nás říkat homosexuální prostředí, že jsem X milenkou.“

„Došlo mezi Vámi a X k pohlavnímu styku?“

„Popírám, že by mezi mnou a X došlo k pohlavním stykům“

„Vysvětlete tedy, proč si Vás X tak oblíbil, že se s Vámi skoro každý den stýkal!“

„Bylo to proto, jak mě X sám řekl, že jsem byl k němu upřímný (...)“

„Věděl jste, že X je pohlavně úchylný“

„To jsem věděl“

„Jak chcete potom vysvětlit Vaše styky s X? S kým se tedy pohlavně stýkal?“

„Nemohu to jinak vysvětlit než tak, že naše styky byly pouze přátelské. Naopak od pohlavních styků s muži mě vždycky zrazoval. Nikdy mě nežádal, abych s ním pohlavní styk měl. (...)“

„Podporoval Vás také X finančně, když jste žádného vlastního příjmu neměl?“

„Někdy mi dal tak 20 Kčs a to tehdy, když jsem se potřeboval vykoupat. Dbal nato, abych chodil čistý, když jsem nato nedbal sám. Rovněž tak někdy útratu v Evropě za mě zaplatil.“

„Kolikrát jste navštívil X v bytě?“

„U X v bytě jsem byl celkem 2x. (...)“

„Trváte na tom, že jste tedy s X pohlavní styk vůbec neměl a že k tomuto styku nedošlo ani v jeho bytě?“

Faktem je, že není zcela možné vyloučit, že v případech, kdy se vyšetřovaní hájili tím, že jsou heterosexuální a byli s homosexuální osobou pouze přátelé, tyto osoby ve skutečnosti byly homosexuálně založeny a o svých stycích lhaly. Tato skutečnost však nemění nic na skutečnosti, že pro vyšetřovatele bylo zřejmě nepochopitelné, že by se mohl vyslýchaný přítel s homosexuálním mužem, pokud věděl o jeho sexuální orientaci. Také lze pozorovat,

jak skutečně neoblomný byl vyšetřující ve svém přesvědčení, že vyslýchaný muž měl s daným homosexuálním mužem pohlavní styk bez ohledu na jeho výpověď.²³¹

Podobný přístup lze nalézt i v jiném případě kdy i poté, co čtyřicetiletý horník jakýkoliv homosexuální styk popřel, byl dále dotazován na to, kde, kdy a jakým způsobem došlo mezi ním a druhým mužem k pohlavnímu styku a zda mu byla za styk dána odměna. Nakonec měl uvést něco na svou obhajobu i přes to, že styk po celou dobu popíral.²³²

Zdá se, že vyšetřovatelé se tak v nejednom případě domnívali, že „popíráním se pouze snaží vyhnout trestním následkům svého jednání“²³³ a možnost, že se jedinci trestného činu skutečně nedopustili, pro ně vlastně neexistovala. S výpovědi vyslýchaných byli někteří vyšetřovatelé zřejmě spokojeni pouze ve chvíli, kdy vyslýchaný potvrdil všechny jejich domněnky a k činu se plně přiznal a pouze tyto výpovědi brali během vyšetřování v potaz. Toto vyplývá také z charakteristiky sepsané na jednoho vyšetřovaného, ve které stojí, že „na dané otázky odpovídal správně, případ se nesnažil nijak zkreslovat (...). Při výslechu dělal na vyslychajícího dojem pravdomluvného člověka.“²³⁴

Také se stávalo, že vyšetřovatelé ve svém přesvědčení o vině vyšetřovaného a ve snaze homosexuální osoby dopadnout určité situace dobarvovali či zveličovali, aby tak byla vina obviněných nepopíratelná. Příkladem může být opět případ šestačtyřicetiletého krejčovského dělníka a „agenta provokatéra“, kde bylo chování muže prezentováno jako

²³¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 640/55, soudní spis. V tomto případě byla vyšetřována společnost mužů a žen scházející se v kavárně Evropa. Kvůli podezření z homosexuality byli vyslyšáni: šestapadesátiletý číšník (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy), osmačtyřicetiletý číšník (tři roky obecné školy, dva roky měšťanské školy), třicetiletý technický kontrolor (pět let obecná škola, dva roky měšťanské školy, dva roky hospodářské obchodní školy), třicetiletý tanečník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy), pětadvacetiletý nezaměstnaný muž (vzdělání neuvedeno), jednadvacetiletý vojín (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy, dva roky odborné pokračovací školy), čtyřadvacetiletý vojín (osm let obecné školy), třidvacetiletý desátník, devětadvacetiletý elektromer, osmadvacetiletý horník, dvaadvacetiletý muž (povolání není uvedeno), třicetiletý řidič, dvaatřicetiletý stavební dělník, jednatřicetiletý vojín (u žádného není uvedeno vzdělání). Padesátiletá nezaměstnaná žena byla podezřelá z napomáhání trestnému činu pohlavního styku seznamováním homosexuálních jedinců.

²³² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 10T 129/55, soudní spis. Čtyřadvacetiletý horník (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy, tři roky pokračovací školy) a třicetiletý důchodce (vzdělání neuvedeno) byli obviněni z pohlavního styku s osobou téhož pohlaví.

²³³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 88/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý závozník, dvaatřicetiletý odborový tajemník ústředního výboru ROH svazu zaměstnanců, sedmadvacetiletý údržbář, dva dvaadvacetiletí vojíni, dvacetiletý noční hlídač, devatenáctiletý traktorista STS, osmnáctiletý pomocný dělník, osmnáctiletý traktorista STS, sedmnáctiletý pomocný dělník a šestnáctiletý pomocný elektrikář (u žádného není uvedeno dosažené vzdělání) byli obviněni z pohlavního styku, někteří z nich za úplatu.

²³⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 202/55, soudní spis. Dvaapadesátiletý vedoucí zahradnické školy (dosažené inženýrské vysokoškolské vzdělání) byl obviněn ze styku s mladistvým patnáctiletým chlapcem a tento chlapec byl obviněn ze styku za úplatu.

snaha o navázání sexuálního styku přesto, že tomu tak s největší pravděpodobností nebylo a šlo pouze o interpretaci agenta, který se snažil muže ze styku usvědčit.²³⁵ Dvě sáhnutí na „poklopec“ ze strany jednapadesátiletého holičského dělníka mohla být popsána jako „ohmatávání na přirození“²³⁶ a z pokusu o navázání vztahu za účelem pohlavního styku s jedním mužem se rázem mohl stát pokus o navázání vztahu s dvěma muži, i když druhého muže třiatřicetiletý nezaměstnaný muž pouze oslovil.²³⁷ Poslední zmínka naznačuje, že v očích některých příslušníků Veřejné bezpečnosti zřejmě nemohl homosexuálně orientovaný člověk udělat zhola nic, aby to nebylo „za účelem homosexuálních styků“.

3.8 Styky s osobami mladšími 18 let

Pohlavní styky s mladistvou osobou téhož pohlaví, za které se na základě § 241 písm. b) považovaly styky s osobou mladší než 18 let, byly komunistickým režimem v 50. letech vnímány jako více společensky nebezpečné než styk dvou dospělých homosexuálních osob a bylo na ně pohlíženo s větším odporem. Toto je zřejmé již ze skutečnosti, že za styk s nedospělou osobou hrozil tvrdší trest, tedy odnětí svobody až na pět let.

Vyšetřovací orgány se o homosexuálních jedincích domnívaly, „že lidé podobného druhu k uskutečňování takovýchto záměrů zatahují a využívají ke svému pohlavnímu ukojení mladé lidi, kterým dnešní společenské zřízení věnuje značnou pozornost a péči“.²³⁸ Z těchto důvodů byly zřejmě blíže monitorovány interakce dospělých mužů s mladými chlapci. Nebylo proto zcela neobvyklé, že lidé, kteří se chovali nějakým způsobem podezřele (obcházeli veřejné záchodky, hostili v podniku mladé chlapce, byli „známými homosexuály“), byli příslušníky Veřejné bezpečnosti, jejich informátory nebo i běžnými civilisty sledováni s cílem dopadení. Jeden seržant byl například v kavárně Alfa „upozorněn neznámým hostem, že obviněný hostí společnost mladých chlapců“, a proto když tento obviněný devětatřicetiletý muž společně se sedmnáctiletým mladíkem odešel z kavárny,

²³⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 212/55, soudní spis. Šestačtyřicetiletého krejčovského dělníka (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky krejčovské pokračovací školy) obvinil mladistvý agent provokatér, že ho v kině osahával na stehnech.

²³⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 760/55, soudní spis. Jednapadesátiletý holičský dělník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byl obviněn pohlavního styku s dospělým mužem.

²³⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 14T 56/55, soudní spis. V tomto případě obvinili dva muži třiačtyřicetiletého nezaměstnaného muže (osm let obecné školy, čtyři roky mědikovecké školy) z pokusu o navázání kontaktu za účelem pohlavního styku.

²³⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 559/55, soudní spis. Šestapadesátiletý číšník (osm let obecná škola) a dvaatřicetiletý kovář (5 let obecná škola, čtyři roky měšťanka, dva roky nižší průmyslové školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

sledoval je seržant až ke Střeleckému ostrovu. Dále se sice nezdržoval, aby pozoroval styk, ale jelikož Střelecký ostrov byl považován za „shromaždiště, kde dochází k homosexuálním stykům“, jako důkaz mu návštěva ostrova stačila²³⁹. V dalším případě sledoval policejní důvěrník patnáctiletého prostituta, který bydlel pouze se svou matkou, která na něj nemohla kvůli zaměstnání plně dohlížet a chlapec trávil značnou část svého času na ulici. Tento mladistvý byl nalezen „ve společnosti jistého muže, o kterém jest důvěrníkovi známo, že je homosexuálně založen“.²⁴⁰ Také jiný patnáctiletý chlapec, který obcházel v Praze veřejné záchodky, byl sledován mužem, který o mladistvém věděl, že vyhledává pohlavně úchylné muže.²⁴¹ Nebyli to tedy jen policisté, kteří na mladistvé a na nedovolené styky s nimi takovýmto způsobem dohlíželi.

Z výsledků je také zcela zřejmé, že ani v případech styků s mladistvými se ani dospělí ani mladiství obvinění nevyhnuli detailnímu popisu svých styků. Také mladiství museli vypovídat o tom, jak je spoluobviněný dospělý „ohmatával“²⁴² či jak jim „třel“²⁴³ nebo „sál“²⁴⁴ pohlavní úd. Také se v těchto případech objevují výpovědi o tom, zda došlo k výronu semene²⁴⁵ a zda obviněný dospělý semeno vyplivl či nikoliv²⁴⁶.

V případě osmatřicetiletého vychovatele obviněného z obtěžování mladistvého učně se nachází nejdetailnější popis pohlavního styku. Mladistvý do nejmenších detailů popsal, k čemu přesně mezi ním a vychovatelem došlo. Zřejmě není pochyb o tom, že mladému

²³⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, soudní spis. Devětatřicetiletý živnostník (pět let obecná škola, tři roky, měšťanská škola, tři roky odborná škola) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým sedmnáctiletým chlapcem, který za styk bral úplatu.

²⁴⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, soudní spis. Čtyřicetiletý úředník (čtyři roky lidová škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky odborná škola) byl obviněn ze styku s patnáctiletým chlapcem (pět let obecná škola, dva roky měšťanská škola). Ten byl obviněn z pohlavního styku za úplatu.

²⁴¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 202/55, soudní spis. Dvaapadesátiletý vedoucí zahradnické školy (dosažené inženýrské vysokoškolské vzdělání) byl obviněn ze styku s mladistvým patnáctiletým chlapcem a tento chlapec byl obviněn ze styku za úplatu.

²⁴² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 2T 229/55, 2T 628/55, 4T 26/55, 9T 169/55, 9T 274/55, 18T 83/55, 18T 216/55, 18T 245/55, 18T 365/55, soudní spisy.

²⁴³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 2T 229/55, 3T 179/55, 3T 469/55, 4T 26/55, 9T 169/55, 13T 177/55, 16T 161/55, 18T 83/55, 18T 167/55, 18T 216/55, 18T 245/55, 18T 365/55, soudní spisy.

²⁴⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 2T 229/55, 12T 100/55, 13T 177/55, 18T 167/55, 18T 216/55, 18T 245/55, 18T 365/55, soudní spisy.

²⁴⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 3T 179/55, 4T 26/55, 9T 169/55, 12T 100/55, 13T 177/55, 18T 83/55, 18T 167/55, 18T 216/55, 18T 245/55, 18T 365/55, soudní spisy.

²⁴⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 13T 177/55, 18T 245/55, soudní spisy.

chlupci muselo být nadmíru nepříjemné o něčem takovém vypovídat. Ještě o něco hůře se však situace jeví, pokud je vzato v potaz, že tím, kdo s mladistvým tyto věci prováděl, byl muž, který se o něj měl starat a který mu nejen zajistil místo na učilišti, kde byl mladistvý učněm, ale u tohoto muže také bydlel. Navíc mladistvý vypovídal, že se zprvu počínání vychovatele bránil, ale on ho „vždy silou na posteli přidržel a držel (...) do té doby, než bylo po všem“. Jednání vychovatele neoznámil, „protože se styděl a bál se, aby mu něco neudělal“. Je tedy zřejmé, že ke styku ze strany mladistvého skutečně nedošlo dobrovolně.

Z dnešního pohledu se tak může zdát způsob vedení výslechu (potřeba takto detailního popisu, doplňující otázky týkající se po tom, zda „viděl (...) někdy pohlavní úd X při jeho počínání“ „proč vlastně toto zneužití (...) X prováděl“ a „co si o celém počínání X dnes myslíte“) oběti znásilnění poněkud necitelná.²⁴⁷

Ve většině případů to byli mladiství, kdo se ke styku přiznali a stejně jako v případě dospělých obviněných, i mladiství museli styk popisovat víckrát, jelikož i v těchto případech docházelo ke konfrontaci²⁴⁸ ve snaze přinutit spolupachatele k doznání. Zároveň museli v některých případech styk popisovat u hlavního líčení.²⁴⁹

V případech, kdy došlo ke styku s někým mladším 18 let, aniž by dotyčný za tento styk dostal úplatu, byly obviněny pouze dospělé osoby, mladistvým nebyl uložen žádný trest. Vyšetřující orgány i soud v takovýchto situacích jednoznačně chránily mladistvé osoby.

Jedním případem, kdy nedošlo k úplatě, je případ styku dvou žen, kterému však bude věnována pozornost na samém konci kapitoly.

Druhým je již výše zmíněný případ vychovatele, který „se nerozmýšlel svěsti ke svému jednání mladistvého“ a s jedním ze svých učňů navazoval pohlavní styky.²⁵⁰ Také v dalším případě byl obviněným vychovatel, který ohmatával a svlékal několik svých nezletilých učňů (někteří byli i mladší 15 let), čímž „způsobil veřejné pohoršení“. Vychovatel nejen „zneužíval (...) závislosti“ učňů, ale také „nebral vážně úlohu vychovatele“ a „místo aby byl vzorem chlapcům mladším 18 let, kteří mu byli svěřeni,

²⁴⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, soudní spis. Osmatřicetiletý vychovatel (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým učněm.

²⁴⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, 18T 83/55, 18T 365/55, soudní spisy.

²⁴⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, 3T 469/55, 4T 26/55, 9T 169/55, 9T 247/55, 12T 100/55, 13T 177/55, 18T 202/55, 18T 245/55, soudní spisy.

²⁵⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, soudní spis.

sváděl je soustavně k nemravnému životu a prováděl s nimi různé nepřístojnosti“.²⁵¹ Ani v jednom z obou případů žádný orgán nezpochybnil výpověď mladistvých o tom, že ke stykům došlo nedobrovolně. Naopak u dospělých nepřihlédly orgány k jakémukoliv popření styků či zlehčování situace a soudy při svém rozsudku důvěřovaly výpovědi mladistvých. V obou případech tedy docházelo k jednoznačnému obtěžování mladistvých ze strany dospělého člověka, který nad nimi měl dohled.

V úryvku rozsudku druhého případu se znovu objevuje důraz kladený rétorikou režimu na ochranu a správnou výchovu mladistvých:

„Výchova těchto mladých kádrů je svěřena do rukou vychovatelů našim pracujícím lidem v důvěře, že tito vychovatelé se se zdarem svého úkolu zhostí a tento důležitý úkol na ně kladený řádně splní. Ne vždy ale byli vybráni vychovatele takoví, kteří by svůj úkol brali se vši odpovědností a řádně svěřené mladé lidi řádně vychovávali, a právě takovými, kteří neberou svoji práci zodpovědně a na místo, aby utužovali mravní výchovu mládeže, tuto sami narušují. Je proto v zájmu všeho pracujícího lidu, aby takovými bylo po zásluze zúčtováno a aby za svoji trestnou činnost je stihl zasloužená odplata.“²⁵²

Posledním je případ devětačtyřicetiletého žehliře, který u sebe nechal přenocovat mladistvého chlapce, který po hádce s otcem utekl z domova. Když pak oba ulehli do jedné postele, dospělý muž se pokoušel mladistvého osahávat. Mladistvý se údajně bránil a muž tak jednání zanechal. Spis případu se mladistvým chlapcem vůbec nezabývá, a je tudíž pravděpodobné, že ani jemu žádné obvinění nehrozilo, což by znovu poukazovalo na možnost, že v případech styku s mladistvými, ke kterým došlo bez úplaty, byli skutečně stíháni pouze dospělí pachatele. Avšak vzhledem k tomu, že mladistvý chlapec o přespání údajně požádal a ve své výpovědi udal, že když od obviněného odcházel, dal mu obviněný deset korun, je možné, že případ mladistvého byl vyšetřován jako prostituce a byl pouze součástí jiného spisu.²⁵³

²⁵¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 274/55, soudní spis. Devětadvacetiletý vychovatel učňů (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy, tři roky pokračovací školy) byl obviněn z pohlavních styků se svěřenými uční a z pokusů o ně. Zároveň byl obviněn z pohlavního zneužívání učňů mladších 15 let a z ohrožení mravní výchovy mládeže.

²⁵² Tamtéž.

²⁵³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 161/55, soudní spis. Devětačtyřicetiletý žehlír (obecné a pokračovací vzdělání) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým šestnáctiletým chlapcem.

3.9 Problematika pohlavního styku za úplatu

Za úplatu nebyla považována pouze peněžitá částka, „ale i jiný majetkový prospěch“²⁵⁴, kterým mohlo být zaplacení útraty, pohoštění, tedy poskytnutí jídla a pití (káva, limonáda, alkohol), cigarety, lístky do kina²⁵⁵, oblečení²⁵⁶, ale také poskytnutí nějaké služby zdarma (např. oprava bot²⁵⁷). Stykům za úplatu se věnuje 25²⁵⁸ z 50 spisů a styků za úplatu s osobou mladší 18 let se z 25 spisů týká 21.

Styk za úplatu byl druh styku, kterým bylo pohrdáno nejvíce a především pak, pokud došlo ke styku za úplatu s mladistvým. Takové jednání bylo považováno za „krajně zavrženíhodné, neboť směřuje proti zdravým, neustále se upevňujícím a rozvíjejícím vztahům nové socialistické spol., která má zájem na řádném mravním vývoji každého člověka“.²⁵⁹ Podobné jednání bylo vnímáno jako „předsevzaté z hrubých, nízkých, zvrácených sklonů“, jako jednání, které „odporuje názoru na důstojnost a mravnost a zdravý vývoj člověka“²⁶⁰, jelikož mohlo vést k tomu, že dospělý „svým jednáním přímo po stránce morální ničil mladé chlapce v době, kdy tito potřebovali zvláště dobrého vedení“²⁶¹. Na vině

²⁵⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 245/55, soudní spis. Šedesátiletý dělník (údajně pouze dva roky vzdělání) byl obviněn ze styku s dvěma (v té době) mladistvými chlapci. Tito chlapci, v době žaloby osmnáctiletý dělník a sedmnáctiletý dělník (jen pět let obecné školy a tři roky měšťanské školy, druhý sedm let obecné školy a jeden ročník měšťanské), byli obviněni ze styku za úplatu.

²⁵⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, soudní spis. Čtyřicetiletý úředník (čtyři roky lidová škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky odborná škola) byl obviněn ze styku s patnáctiletým chlapcem (pět let obecná škola, dva roky měšťanská škola). Ten byl obviněn z pohlavního styku za úplatu.

²⁵⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 83/55, soudní spis. Jednatřicetiletý kalkulant (vystudována vyšší odborná průmyslová škola stavební) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým chlapcem. Nezaměstnaný osmnáctiletý chlapec (8 let vzdělání ve zvláštní škole) byl obviněn z pohlavního styku s osobou téhož pohlaví za úplatu.

²⁵⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý obuvník (osm let obecné školy), dvacetiletý voják (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy), devatenáctiletý dělník frézař (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky odborné základní školy), sedmnáctiletý dělník automechanik (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky odborné učiliště), sedmnáctiletý dělník zámečník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) a patnáctiletý učeň mechanik (pět let obecné školy tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Obuvník navíc pohlavně zneužil chlapce mladší 15 let. Voják, frézař a zmínění mladiství byli obviněni ze styku za úplatu.

²⁵⁸ Opět zdůrazňuji, že v některých případech se několik spisů týká pouze jednoho případu.

²⁵⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 365/55, soudní spis. Příklad se týká devětatřicetiletého revizního účetního (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) a šestnáctiletého pomocného dělníka (pět let ve zvláštní škole). Dospělý byl obviněn ze styku s mladistvou osobou a 16letý mladík ze styku za úplatu.

²⁶⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, soudní spis. Jednadvacetiletý voják (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) byl obviněn ze styku s šestnáctiletým chlapcem.

²⁶¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 245/55, soudní spis. Šedesátiletý dělník (údajně pouze dva roky vzdělání) byl obviněn ze styku s dvěma (v té době) mladistvými chlapci. Tito chlapci, v době žaloby osmnáctiletý dělník a sedmnáctiletý dělník (jen

byl v případě styku s mladistvou osobou nepochybně primárně dospělý, jelikož „jako starší v prvé řadě neměl zneužívat mladistvé osoby a tím narušovat jejich další vývoj po stránce mravnostní“.²⁶² V rozsudcích se lze dočíst, že je „nutno veškerou výrazností a přísností zakročit proti těm, kteří jakýmkoliv způsobem narušují mladý vývoj našich mladých lidí a svádějí je k nemorálnímu životu, na zcestí“.²⁶³ Mladiství naopak byli viděni, jako že „nemají dost životních zkušeností, aby podobným svodům dovedly odolat a aby rozpoznaly plně škodlivost takových styků“.²⁶⁴

Jako problematictější bylo tedy bez pochyby vnímáno jednání dospělého, který vyhledával mladé chlapce, které „používal k zvrácenému pohlavnímu styku“²⁶⁵, k „ukojení chlápých choutek“²⁶⁶ a „za toto sliboval ještě úplatu“²⁶⁷. V několika případech bylo

pět let obecné školy a tři roky měšťanské školy, druhý sedm let obecné školy a jeden ročník měšťanské), byli obviněni ze styku za úplatu.

²⁶² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 4T 26/55, soudní spis. Šestapadesátiletý důchodce (čtyři roky obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodního kurzu), osmnáctiletý geolog (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanské školy, dva roky geologické průmyslové školy), osmnáctiletý dělník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) a sedmnáctiletý modelářský učeň (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Muž v důchodu byl obviněn ze styku s mladistvými, jelikož ke styku došlo v době, kdy chlapcům ještě nebylo 18 let a mladiství byli obviněni ze styku za úplatu.

²⁶³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý obuvník (osm let obecné školy), dvacetiletý voják (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy), devatenáctiletý dělník frézař (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky odborné základní školy), sedmnáctiletý dělník automechanik (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky odborné učiliště), sedmnáctiletý dělník zámečnický (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) a patnáctiletý učeň mechanik (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Obuvník navíc pohlavně zneužil chlapce mladší 15 let. Voják, frézař a zmínění mladiství byli obviněni ze styku za úplatu.

²⁶⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 245/55, soudní spis. Šedesátiletý dělník (údajně pouze dva roky vzdělání) byl obviněn ze styku s dvěma (v té době) mladistvými chlapci. Tito chlapci, v době žaloby osmnáctiletý dělník a sedmnáctiletý dělník (jen pět let obecné školy a tři roky měšťanské školy, druhý sedm let obecné školy a jeden ročník měšťanské), byli obviněni ze styku za úplatu.

²⁶⁵ Tamtéž.

²⁶⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 4T 26/55, soudní spis. Šestapadesátiletý důchodce (čtyři roky obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodního kurzu), osmnáctiletý geolog (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanské školy, dva roky geologické průmyslové školy), osmnáctiletý dělník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) a sedmnáctiletý modelářský učeň (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Muž v důchodu byl obviněn ze styku s mladistvými, jelikož ke styku došlo v době, kdy chlapcům ještě nebylo 18 let a mladiství byli obviněni ze styku za úplatu.

²⁶⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 229/55, soudní spis. Jednatřicetiletý dělník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byl obviněn z pokusu o styk se dvěma mladistvými chlapci.

zmiňováno, že dospělý mladistvého ke styku svedl²⁶⁸, přemluvil²⁶⁹, přiměl²⁷⁰ či nabádal²⁷¹ apod. Objevuje se také, že dospělý využil finanční tísně mladistvého²⁷², či že využil „tísnivého postavení X a jeho špatných sklonů získaných vlivem nesprávného prostředí“²⁷³. O obviněném dospělém pachateli se tedy např. mluvilo v tom směru, že sváděl „na ještě horší cestu mladého člověka, potřebujícího opravdové a nezištně pomoci starších a zkušenějších lidí“.²⁷⁴

Proti dospělému pachateli mohlo stát také to, že prostituti mohli lhát o svém věku, avšak jak se zdá, soud v takovém případě byl spíše na straně dospělého. V případě, kdy mladistvý prostitut lhal o svém věku, rozhodl soud, že „nebylo prokázáno, že obviněný věděl, že jde o osobu mladistvou, případně mohl počítati s tím, že o takovou osobu jde, když mu X tvrdil, že je starší 18 roků a svým tělesným vzrůstem i starší vypadá“²⁷⁵.

Větším problémem tak mohlo být, pokud na věk mezi pachateli vůbec nepřišla řeč, jelikož jak rozhodl v jednom případě soud, podmínkou vyšší trestnosti je, „aby pachatel alespoň mohl vědět, že se stýká s osobou mladší 18 let, nevyžaduje se zde vědomí této skutečnosti“²⁷⁶. Proto mohl rozsudek znít také v tom smyslu, že obviněný i přesto, že nevěděl, že jeho sexuální partner byl mladistvý, „jako starší zkušený muž, který vychoval dvě děti, mohl si být vědom této možnosti, když jednal s člověkem mladistvého vzezření, který se k němu uchýlil se žádostí o trochu jídla. Přesto však obviněný se o tom

²⁶⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, 16T 88/55, 18T 365/55, soudní spisy.

²⁶⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 88/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý závozník, dvačtyřicetiletý odborový tajemník ústředního výboru ROH svazu zaměstnanců, sedmadvacetiletý údržbář, dva dvaadvacetiletí vojáci, dvacetiletý noční hlídač, devatenáctiletý traktorista STS, osmnáctiletý pomocný dělník, osmnáctiletý traktorista STS, sedmnáctiletý pomocný dělník a šestnáctiletý pomocný elektrikář (u žádného není uvedeno dosažené vzdělání) byli obviněni z pohlavního styku, někteří z nich za úplatu.

²⁷⁰ Tamtéž.

²⁷¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 245/55, soudní spis.

²⁷² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 167/55, soudní spis. Osmačtyřicetiletý pomocný dělník (sedm let obecné školy, dva roky měšťanské školy) byl obviněn ze styku s mladistvými šestnáctiletými dvojčaty, zednickými učni (oba pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy). Dvojčata byla obviněna ze styku za úplatu.

²⁷³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 12T 100/55, soudní spis. Dvaapadesátiletý dělník (obecné školní vzdělání) byl obviněn ze styku s mladistvým sedmnáctiletým chlapcem.

²⁷⁴ Tamtéž.

²⁷⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 83/55, soudní spis. Jednatřicetiletý kalkulant (vystudována vyšší odborná průmyslová škola stavební) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým chlapcem. Nezaměstnaný osmnáctiletý chlapec (8 let vzdělání ve zvláštní škole) byl obviněn z pohlavního styku s osobou téhož pohlaví za úplatu.

²⁷⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 12T 100/55, soudní spis. Dvaapadesátiletý dělník (obecné školní vzdělání) byl obviněn ze styku s mladistvým sedmnáctiletým chlapcem.

nepřesvědčoval ani se X nic bližšího v tom směru neptal a bez rozmyšlení s ním hned navázal důvěrné styky. V tom spatřoval soud jeho nedbalost, která byt' nevědomá, plně postačuje k naplnění skutkové podstaty žalovaného trestného činu za podmínek vyšší trestnosti.“ Muž byl tedy souzen na základě písm. a) 2. odst., jelikož nevědomost ho nijak neomlouvala.²⁷⁷

Avšak nejen na dospělé pohlížely orgány s antipatií. Jako problematické bylo sice primárně vnímáno jednání dospělého „který se pohlavně ukájel (...) s mladistvým (...) a dával mu za to ještě odměny“, avšak ani mladistvý, „který se k těmto stykům ze zjištěných důvodů propůjčoval“, nebyl zcela bez viny.²⁷⁸

Režim zásadním způsobem nesouhlasil s provozováním prostituce, o čemž vypovídá skutečnost, že to byla právě osoba, která úplatu přijala, nikoli poskytovala, kdo byl stížen vyšší trestností v případě, že došlo k úplatě. Nelibost spočívala, jak již bylo řečeno, ve skutečnosti, že osoby si mohly prostituci bezpracně získat peníze. Bylo proto třeba i mladistvé „přísně a výstražně potrestat hlavně proto, že se k takové činnosti propůjčují zejména proto, aby si získali bezpracně peníze na své pochybné zábavy a mohli se vyhýbat poctivé práci“.²⁷⁹

Styk za úplatu tedy mohl být chápán i tak, že mladiství se činu dopouštěli pod vlivem dospělé osoby, že mladistvý „podlehl naléhání“²⁸⁰ či „se nechal zlákat“ a podlehl „svodům starého vychytralého muže“²⁸¹, nebo že mladiství „byli pod vlivem úplat svedeni k páchání předmětné trestné činnosti“²⁸². Zároveň je však v některých spisech tvrzeno, že mladistvý se

²⁷⁷ Tamtéž.

²⁷⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 365/55, soudní spis. Případ se týká devětatřicetiletého revizního účetního (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) a šestnáctiletého pomocného dělníka (pět let ve zvláštní škole). Dospělý byl obviněn ze styku s mladistvou osobou a 16letý mladík ze styku za úplatu.

²⁷⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 245/55, soudní spis. Šedesátiletý dělník (údajně pouze dva roky vzdělání) byl obviněn ze styku s dvěma (v té době) mladistvými chlapci. Tito chlapci, v době žaloby osmnáctiletý dělník a sedmnáctiletý dělník (jen pět let obecné školy a tři roky měšťanské školy, druhý sedm let obecné školy a jeden ročník měšťanské), byli obviněni ze styku za úplatu.

²⁸⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 193/55, soudní spis. Spis se týká dvaadvacetiletého řezníka ze spisu 16T 88/55, který se jako šestnáctiletý pohlavně stýkal se starším mužem za úplatu.

²⁸¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, soudní spis. Jednadvacetiletý voják (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) byl obviněn ze styku s šestnáctiletým chlapcem.

²⁸² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 88/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý závozník, dvačtyřicetiletý odborový tajemník ústředního výboru ROH svazu zaměstnanců, sedmadvacetiletý údržbář, dva dvaadvacetiletí vojáci, dvacetiletý noční hlídač, devatenáctiletý traktorista STS, osmnáctiletý pomocný dělník, osmnáctiletý traktorista STS, sedmnáctiletý pomocný dělník a šestnáctiletý pomocný elektrikář (u žádného není uvedeno dosažené vzdělání) byli obviněni z pohlavního styku, někteří z nich za úplatu.

k takovým pohlavním stykům „propůjčoval“²⁸³, že je „trpěl“²⁸⁴, nebo že se „nechával pohlavně zneužívat“²⁸⁵. Prostituce byla považována za „zvrhlý způsob výdělků“ a skutečnost, že si ho mladiství zvolili, mohl svědčit „o jejich silném charakterovém narušení a odmítavém poměru k poctivému způsobu života“²⁸⁶. Prostituce byla zároveň považována za „vykořisťování pohlavně úchylných mužů“²⁸⁷.

Orgány tedy nepochybně uznávaly, že to nebyl vždy jen dospělý partner, který vyhledával vztahy s mladistvými, ale mohli to být i sami mladiství, kteří dospělého vyhledali a „nabídli se mu k pohlavnímu styku za odměnu“²⁸⁸. Přesto byl pouze v jediném případě mladistvý odsouzen na základě 3. odst. § 241, který upravuje situaci, kdy se osoba „nabídne k pohlavnímu styku s osobou téhož pohlaví za úplatu“²⁸⁹. Tento šestnáctiletý pomocný elektromontér, který se za úplatu pohlavně stýkal se 3 muži, byl dle orgánů „amorálním individuem, jakých je málo v jeho věku. V plném souhlase s obsahem vyšetřování orgánu bezpečnostních doznal opětovné pohlavní styky se spoluobviněnými (...)“, u kterých mladistvý „vypozoroval, že jde o osoby náchylné k protipřirozenému pohlavnímu styku a využíval toho, aby se za úplatu k pohlavním stykům nabízel“²⁹⁰. Orgány tedy považovaly i provinění mladistvých v takovýchto případech za velmi vážné.

Je také důležité upozornit, že naprostá většina mladistvých prostitutů, ne-li všichni, zřejmě nebyla homosexuálně orientovaná a styky s homosexuály byly v jejich očích jen

²⁸³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, 4T 26/55, 9T 169/55, 16T 193/55, 18T 157/55, 18T 167/55, 18T 245/55, 18T 365/55, soudní spisy.

²⁸⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 157/55, 18T 202/55, 18T 245/55, soudní spisy.

²⁸⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 468/55, soudní spis.

²⁸⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 216/55, soudní spis. Dva muži, sedmačtyřicetiletý dělník (5 let obecné školy, tři roky měšťanské školy) a šestadvacetiletý laborant (pět let obecné školy jeden rok měšťanské školy, pět let gymnázia, čtyři roky průmyslové školy elektrotechnické), byli obviněni ze styku s mladistvými chlapci. Mladiství chlapci, oba sedmnáctiletí zedníci (jeden pět let obecné školy a čtyři roky nižší střední školy, druhý pět let národní školy, tři roky měšťanské, dva roky učiliště) byli obviněni ze styku za úplatu.

²⁸⁷ Tamtéž.

²⁸⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 167/55, soudní spis. Osmačtyřicetiletý pomocný dělník (sedm let obecné školy, dva roky měšťanské školy) byl obviněn ze styku s mladistvými šestnáctiletými dvojčaty, zednickými učni (oba pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy). Dvojčata byla obviněna ze styku za úplatu.

²⁸⁹ ČESKO. § 241 zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon – znění od 18. 7. 1950. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 8. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-86#p241>.

²⁹⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 88/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý závozník, dvačtyřicetiletý odborový tajemník ústředního výboru ROH svazu zaměstnanců, sedmadvacetiletý údržbář, dva dvaadvacetiletí vojín, dvacetiletý noční hlídač, devatenáctiletý traktorista STS, osmnáctiletý pomocný dělník, osmnáctiletý traktorista STS, sedmnáctiletý pomocný dělník a šestnáctiletý pomocný elektrikář (u žádného není uvedeno dosažené vzdělání) byli obviněni z pohlavního styku, někteří z nich za úplatu.

způsob, jak si snadno obstarat peníze.²⁹¹ Žádný z mladistvých se v těchto situacích nepřiznal, že by byl homosexuálně založen.

Výpovědi mladistvých prostitutek o pohlavním styku většinou nebyly zpochybnovány. Zpochybněny byly pouze ve dvou případech. V prvním případě šlo o patnáctiletého prostituta, kterého vzal čtyřicetiletý úředník do hotelu, údajně pouze proto, že mladistvý se neměl jak dostat domů. Muž vypovídal, že ke styku nedošlo, prostitut tvrdil opak. Veřejná bezpečnost a prokuratura považovaly za pravdivou výpověď prostituta právě proto, že „vyhledává pohlavně úchylné muže jak sám přiznal“ a nebyl tedy podle nich důvod, aby v tomto případě lhal. Soud měl opačný názor. Výpověď mladistvého přišla soudu méně důvěryhodná mimo jiné (zanedbaná výchova, neukázněná povaha, špatná pracovní morálka) právě z toho důvodu, že „není vyloučeno, že svým náhodným seznámením se s X, sledoval pouze určité prospěchářské cíle, zejména aby se řádně najedl za jeho peníze, případně pobavil“ a „v důsledku toho nevezal soud za bezpečně prokázáno, že obviněný X v kritické době mladistvého X skutečně ohmatával a třel tomuto přirození za účelem pohlavního ukojení.“ Muž byl nakonec soudem zproštěn obvinění i přes možnou nepravděpodobnost jeho výpovědi.²⁹² Druhým případem byl případ vyšetřovaný vojenským prokurátorem, který, jak už bylo zmíněno výše, zpochybnil výpověď mladistvého prostituta, protože existovala možnost, že byl proti obviněnému vojínovi zaujatý a také mohl udat další osoby jen ve snaze sám sobě ulehčit.²⁹³

Naopak výpovědi, že ke styku nedošlo, věřily orgány i v případech mladistvých prostitutek podstatně méně. I u styků s mladistvými tak orgány věřily spíše usvědčující výpovědi. Mohl se proto objevit názor, že obviněný se pouze „snaží svou trestnou činnost pokud možno snížit zapíráním“, či že „svým zapíráním se pouze snaží vyhnout trestním následkům svého jednání“.²⁹⁴

²⁹¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 213/55, 14T 140/55, 18T 83/55, 18T 167/55, 18T 216/55, 18T 365/55, 22T 138/55, soudní spisy.

²⁹² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, soudní spis. Čtyřicetiletý úředník (čtyři roky lidová škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky odborná škola) byl obviněn ze styku s patnáctiletým chlapcem (pět let obecná škola, dva roky měšťanská škola). Ten byl obviněn z pohlavního styku za úplatu.

²⁹³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, soudní spis. Jednadvacetiletý vojín (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) byl obviněn ze styku s šestnáctiletým chlapcem.

²⁹⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 88/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý závozník, dvačtyřicetiletý odborový tajemník ústředního výboru ROH svazu zaměstnanců, sedmadvacetiletý údržbář, dva dvaadvacetiletí vojíni, dvacetiletý noční hlídač, devatenáctiletý traktorista STS, osmnáctiletý pomocný dělník, osmnáctiletý traktorista STS, sedmnáctiletý pomocný dělník a šestnáctiletý pomocný elektrikář (u žádného není uvedeno dosažené vzdělání) byli obviněni z pohlavního styku, někteří z nich za úplatu.

Prostituce se však netýkala pouze mladistvých (i když takové případy převažovaly) a i tyto případy byly kriminalizovány. V případech, kdy prostituci provozoval dospělý člověk, byl, jak se zdá, základním problémem nikoli styk s osobou téhož pohlaví, ale skutečnost, že za pohlavní styk dostával prostitut zapláceno. Společenská nebezpečnost tak v těchto případech spočívala především v tom, že prostitut „místo toho aby řádně pracoval a stal se platným členem lidské společnosti, práci se všemožně vyhýbal, prostředky na svoji obživu a zábavu si opatroval provozováním trestné činnosti“.²⁹⁵ V jednom případě byla společenská nebezpečnost činu považována za značnou proto, že „obviněný sám není homosexuálně založen a rozhodující pro něho byla zřejmě slíbená odměna“.²⁹⁶ Zdá se tedy, že bezpracně získané peníze a vyhýbání se práci bylo vážnějším proviněním než stejnopohlavní styk.

Avšak vzhledem k tomu, že i v případech dospělých prostitutek se stále většinou jednalo o mladé (nikoli však mladistvé) osoby, orgány nadále mluvily o tom, že mladý prostitut byl „přemluven“ a také že si vzhledem ke svému mládí „zřejmě plně neuvědomil dosah škodlivých účinků svého jednání“.²⁹⁷

3.10 Kriminalizované pohlavní styky žen

Oproti desítkám mužů, kteří byli v Praze v roce 1955 kvůli homosexualitě vyšetřováni, žena byla vyšetřována pouze jediná. Konkrétně se jednalo o mladistvou nezaměstnanou dívku²⁹⁸. Ženy tedy bývaly pro svou sexuální orientaci vyšetřovány a odsuzovány zřejmě jen velice výjimečně. Důvodem mohlo být, že lesbické vztahy nebyly tak nápadné. Zároveň však skutečnost, že v trestním řízení tohoto případu lze pozorovat určité rozdíly v porovnání s případy homosexuálních mužů, by mohla poukazovat k tomu, že ženská homosexualita mohla být orgány vnímána jinak než mužská.

Už z protokolu o výslechu lze vypožorovat, že vyšetřující po vyslychané nechtěli žádné příliš detailní informace o jejím intimním životě, a to ani v případě údajného styku

²⁹⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 90/55, soudní spis. Devatenáctiletý nezaměstnaný muž (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy) byl obviněn ze styku s několika muži za úplatu a také z trestného činu krádeže a přestupku ochrany práva na práci.

²⁹⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 225/55, soudní spis. Spis se týká osmnáctiletého dělníka (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy) obviněného ze styku za úplatu ze spisu 11T 213/55.

²⁹⁷ Tamtéž.

²⁹⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 336/55, soudní spis. Spis se týká nezaměstnané sedmnáctileté dívky (pět let národní školy, čtyři roky střední školy, jeden rok odborné učiliště), která byla kromě styku s osobou téhož pohlaví obviněna také z porušení mravnosti vyhledáváním mužů za účelem pohlavního styku a také z vyhýbání se pracovnímu poměru.

s ženou. Details nebyly vyžadovány ani tehdy, když mladistvá popisovala své heterosexuální styky, na které byla dotazována kvůli podezření z prostituce. U mladistvé stačilo, že vypovídala, že došlo k pohlavnímu styku či k souloži. Na to, jakým způsobem styk probíhal, se vyšetřující nijak nedoptávali. Pouze při jednom styku popsala, že nějakému muži „třela úd“. Důvodem sice mohlo být, že se vyšetřující nesoustředili na přílišné detaily, jelikož byla vyšetřována i pro jiné trestné činy než jen styk s osobou téhož pohlaví, avšak u výsledků homosexuálních mužů se detaily objevují i v případě, že pohlavní styk nebyl to jediné, kvůli čemu byli vyšetřováni. Details v případě vyšetřování jakýchkoliv pohlavních styků tedy pravděpodobně nebyly tak důležité, jak by se mohlo z vyšetřování homosexuálních mužů zdát.

Na druhou stranu v nástinu žaloby a v žalobě je použit podobný jazyk jako v případě vyšetřování mužů. Styk je označen jako „vzájemná onanie“, kterou se obviněné „pohlavně ukájely.“ Dále je možné se zde o mladistvé dočíst, že „v normálních pohlavních vztazích nenacházela dostatečného pohlavního ukojení a tak vyhledávala za tím účelem styky se ženami pohlavně úchylnými.“ Tudíž je zcela zjevné, že ani ženské pohlavní styky nebyly v žádném případě považovány za „normálnější“. Onen styk je zároveň na základě výpovědi svědkyně, která údajný styk viděla, detailně popsán v žalobě i rozsudku. Také je ale pro jednání žen a jejich zřejmou náklonost použito označení „vzájemné sympatie“, což se nikde ve spisech s homosexuálními muži nenachází.

Mladistvá dívka za pohlavní styk s osobou téhož pohlaví nakonec odsouzena nebyla i přesto, že státní orgány měly k dispozici několik svědectví, která popisují, že se mladistvá s druhou ženou líbala a objímala. Toto částečně přiznala i sama mladistvá, ale uvedla, že toto jednání bylo iniciováno druhou ženou. Zároveň byly minimálně dvě osoby údajně svědkem toho, jak se ženy pohlavně stýkaly na záchodě. V poslední řadě se v dané společnosti mělo vědět, že jsou tyto dvě ženy „teplé“ a že mezi nimi docházelo k „důvěrným stykům“. Mladistvá dívka sice pohlavní styk popírala, ale popírání ve většině případů vyšetřovaným homosexuálům nepomohlo, a i jediná výpověď stačila k tomu, aby byli odsouzení.

V tomto případě však soud, i přesto, že, jak by se mohlo zdát z ostatních spisů, měl dostatek důkazů k odsouzení mladistvé, rozhodl, že „výpověď osob, které se u X scházejí a které ve svém souhrnu vyznívají jenom v tom, že obviněná byla viděna s X, když se někdy objaly a líbaly, a z toho tato společnost dedukovala, že jsou „teplé“, nejsou takovým svědectvím, o něž by bylo možno opřít bezpečný závěr o vině“. Důvodem pro nevzetí výpovědi v potaz bylo také to, že tu šlo o „společnost osob nevalné pověsti a jejich úsudky o kvalitě druhého nemohou být směrodatnými“.

Je vhodné se nad tímto rozhodnutím pozastavit vzhledem k tomu, že u homosexuálních mužů stačilo, aby se druhého dotkli na stehně, k tomu, aby byli podmíněně odsouzeni na 5 měsíců odnětí svobody.²⁹⁹ Také se lze pozastavit nad tím, že soud neuvěřil svědkyni, která měla obviněnou vidět přímo při styku, protože uvedla, že na záchodě, kde k údajnému styku docházelo, bylo šero a dveře, kterými styk pozorovala, hned zavřela, a proto soud „nepovažuje toto svědectví za zcela spolehlivé a objektivní“.³⁰⁰ Opět si dovoluji podotknout, že v případě homosexuálních mužů stačilo k odsouzení i jen to, že jejich chování bylo považováno za podezřelé a svědek údajného styku vykonávání styku ani neviděl.³⁰¹

Důvodem pro nízký počet vyšetřovaných lesbických žen tedy mohla být skutečnost, že se ženy uměly lépe skrývat a k lesbickým stykům docházelo méně často, ale také to, že k ženské homosexualitě bylo přistupováno mírněji. Stejně tak mohlo však jít pouze o přívětivější přístup konkrétních státních orgánů (který se výjimečně objevuje i u vyšetřování homosexuálních mužů) a nemuselo to mít nic společného s tím, že podezřelou byla žena. Jelikož se jedná o jediný případ, který se ve spisech objevil, nedovoluji si formulovat širší závěry.

3.11 Výsledky trestních řízení

U soudu lze, na rozdíl od Veřejné bezpečnosti a prokuratury, vyzorovat poněkud benevolentnější přístup k případům týkajícím se homosexuálních jedinců; ne vždy byl automaticky přesvědčen o jejich vině.

V první řadě lze říci, že soud ne vždy shledával vinu, kterou si byla Veřejná bezpečnost a prokuratura jistá, za tak nezpochybnitelnou. Příkladem může být již výše zmiňovaný případ, kdy soud na rozdíl od Veřejné bezpečnosti a prokuratury neuvěřil mladistvému prostitutovi, že došlo k pohlavnímu styku.³⁰² Stejně tak u již zmiňovaného případu šestatřicetiletého krejčovského dělníka obviněného agentem provokatérem soud vinu také

²⁹⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 384/55, soudní spis. Případ se týká sedmačtyřicetiletého fotografa (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanka, dva roky odborné kupecké školy), který v kině osahával na stehnech sedmnáctiletého chlapce.

³⁰⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 336/55, soudní spis.

³⁰¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 239/55, soudní spis. Pětačtyřicetiletý úředník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodní školy) byl obviněn z pohlavního styku s dvěma neznámými muži.

³⁰² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, soudní spis. Čtyřicetiletý úředník (čtyři roky lidová škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky odborná škola) byl obviněn ze styku s patnáctiletým chlapcem (pět let obecná škola, dva roky měšťanská škola). Ten byl obviněn z pohlavního styku za úplatku.

neuznal, jelikož zároveň neuznal, že by bylo „vůbec prokázáno, že ono sáhnutí na stehno, nutno posuzovati jako smilný čin, neboť jak je notoricky známo, stává se a to zejména v kinu velmi často, že pouhou náhodou dotkne se sedící osoby druhé“. Zároveň poukazoval soud na to, že „obviněný jako agent provokatér sledoval určitý cíl, totiž usvědčit pachatele, že za tím účelem celé své jednání zaměřil a pod dojmem tohoto vypověděl“.³⁰³

Spíše ve prospěch homosexuálních osob také soudy rozhodovaly v případech, kdy případy nebyly zcela jednoznačné, jelikož si samotní svědci nebyli trestným činem jisti. Například když byl šestapadesátiletý číšník obviněn z pohlavního styku mužem, který byl v době údajného styku v opilém stavu, soud rozhodl, že „X ve své silné podnapilosti si něco představoval, co se vůbec nestalo“, jelikož dotyčný nebyl schopný dostatečně důvěryhodně popsat situaci. Výpověď tak nebyla dostatečně přesvědčivá a jelikož žádné jiné důkazy tohoto styku nebyly, byl číšník zproštěn obvinění. K posouzení tohoto styku jako nepravděpodobného zřejmě pomohlo také to, že se obžalovaný doznal k jiným stykům, a soud tak považoval za nepravděpodobné, že by obviněný právě v tomto případě zapíral.³⁰⁴ Výpověď jednoho z mladistvých pak byla zpochybněna v případě, kdy několik učňů obvinilo vychovatele z obtěžování a pokusů o pohlavní styk apod. Tento konkrétní mladistvý obvinil vychovatele, že poté, co se společně s ostatními uční opil alkoholem, který jim vychovatel poskytl, vychovatel ho donutil, aby zůstal přes noc u něj v pokoji. Mladistvý následně vypověděl, že zatímco spal, vykonal na něm vychovatel pohlavní styk, načež se mladistvý vzbudil, a po styku tedy vychovatele přistihl. Protože si ale svědek nemohl být kvůli opilosti a rozespalosti stoprocentně jistý, zda ke styku skutečně došlo, byl vychovatel tohoto obvinění zproštěn.³⁰⁵

³⁰³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 212/55, soudní spis. Šestačtyřicetiletého krejčovského dělníka (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky krejčovské pokračovací školy) obvinil mladistvý agent provokatér, že ho v kině osahával na stehnech.

³⁰⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 640/55, soudní spis. V tomto případě byla vyšetřována společnost mužů a žen scházející se v kavárně Evropa. Kvůli podezření z homosexuality byli vyslýcháni: šestapadesátiletý číšník (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy), osmačtyřicetiletý číšník (tři roky obecné školy, dva roky měšťanské školy), třicetiletý technický kontrolor (pět let obecná škola, dva roky měšťanské školy, dva roky hospodářské obchodní školy), třicetiletý tanečník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy), pětadvacetiletý nezaměstnaný muž (vzdělání neuvedeno), jednadvacetiletý vojín (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy, dva roky odborné pokračovací školy), čtyřadvacetiletý vojín (osm let obecné školy), třidvacetiletý desátník, devětadvacetiletý elektrometer, osmadvacetiletý horník, dvaadvacetiletý muž (povolání není uvedeno), třicetiletý řidič, dvaatřicetiletý stavební dělník, jednatřicetiletý vojín (u žádného není uvedeno vzdělání). Padesátiletá nezaměstnaná žena byla podezřelá z napomáhání trestnému činu pohlavního styku seznamováním homosexuálních jedinců.

³⁰⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 274/55, soudní spis. Devětadvacetiletý vychovatel učňů (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy, tři roky pokračovací školy) byl obviněn z pohlavních styků se svěřenými uční a z pokusů o ně. Zároveň byl obviněn z pohlavního zneužívání učňů mladších 15 let a z ohrožení mravní výchovy mládeže.

Soud také v několika případech změnil, na základě jakého odstavce byl obžalovaný odsouzen. Nejednou se stalo, že osoba žalovaná podle odst. 2 byla soudem odsouzena na základě odst. 1, jelikož soud shledal, že nebyla naplněna skutková podstata pro 2. odst. Zatímco Veřejná bezpečnost a prokuratura stíhaly osoby na základě odst. 2 písm. a), jakmile došlo ke styku s osobou mladší 18 let, soud zkoumal, zda dospělý obviněný věděl nebo mohl vědět, že jeho sexuální partner byla osoba mladistvá.³⁰⁶ U písm. b) 2. odst. pak soud shledával vinu na straně osoby, která úplatu získala, nikoli jako Veřejná bezpečnost, která viděla v některých případech vinu na straně osoby, která úplatu poskytla.³⁰⁷

Ojedinelé nebylo ani využití § 30 tr. z., kterým „soud může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici sazby“³⁰⁸. Soudy tohoto paragrafu využily zhruba v jedné pětině případů. Mezi důvody pro vyměření trestu pod hranicí trestné sazby patřilo nejčastěji doznání, dobrá pověst, řádný život pracujícího, dále např. osobní poměry žalovaného (např. dělnický původ nebo pokud se dotýčný o někoho staral), výborná pověst, mladistvý věk (i věk blízký mladistvému) či dobré chování. Také ale mohlo hrát roli to, že trest měl mít pouze nápravné poslání a délka trestu v řádné trestní sazbě by meze tohoto poslání přesahovala.³⁰⁹ V jednom případě dokonce soud u mladistvého, který se činu dopustil pouze jedenkrát, došel k rozhodnutí, že průběh trestního řízení zapůsobilo do té míry, že k jeho nápravě „postačí pouhé toto trestní řízení“ a že i bez uložení trestu nadále povede řádný život.³¹⁰

Zároveň více jak polovina trestů byla podmíněných. Základními podmínkami pro umožnění podmíněného trestu bylo především to, že žalovaný nebyl do té doby trestán, nebo od posledního odsouzení uběhla dlouhá doba. Zároveň bylo zcela zásadní, zda souzený žil řádný život pracujícího člověka, zda tedy nebyly zjištěny závady na jeho osobě. Dále se hledělo na pověst dotyčného, zda činil na soud dobrý dojem, nebo zda dotyčný projevil

³⁰⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 384/55, 18T 83/55, 18T 157/55, soudní spisy.

³⁰⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, 3T 92/55, 11T 213/55, 11T 229/55, 16T 88/55, soudní spisy.

³⁰⁸ ČESKO. § 30 zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon – znění od 18. 7. 1950. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 9. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-86#p30>.

³⁰⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 3T 469/55, 4T 42/55, 9T 169/55, 11T 225/55, 11T 229/55, 12T 100/55, 16T 88/55, 16T 193/55, 18T 90/55, 18T 216/55, soudní spisy.

³¹⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý obuvník (osm let obecné školy), dvacetiletý voják (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy), devatenáctiletý dělník frézář (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky odborné základní školy), sedmnáctiletý dělník automechanik (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky odborné učiliště), sedmnáctiletý dělník zámečnický (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) a patnáctiletý učeň mechanik (pět let obecné školy tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Obuvník navíc pohlavně zneužil chlapce mladší 15 let. Voják, frézář a zmínění mladiství byli obviněni ze styku za úplatu.

snahu o léčení své „úchylnosti“.³¹¹ Podmíněný trest se také nemohl přičít důležitému obecnému zájmu, který vyžadoval, „aby ti, kteří svým jednáním narušují zájem společnosti na upevňování a růstu mravního citění našeho lidu, byly postačitelny k tomu účelu prostředky donucení zájem společnosti respektovat“.³¹² Soud měl zároveň tendenci dávat podmíněné tresty mladistvým osobám, jelikož měl za to, že mladiství mohli být z nerozváženosti svedeni či ovlivněni jinou osobou³¹³ či pubertálním vývojem³¹⁴, ale také proto, že „náprava mladého, svedeného člověka bude mít výchovný vliv i na jiné mladé lidi“³¹⁵.

Důvodem pro neuložení podmíněného trestu mohla být pak kromě již zmíněného předešlého odsouzení za čin stejného druhu³¹⁶ také délka uloženého trestu (nemohla převyšovat jeden rok)³¹⁷. Dále pak soud podmíněný trest nemusel povolit, pokud došlo ke zneužití mladistvého³¹⁸ nebo pokud soud shledal u souzeného závažné vady charakteru³¹⁹, tedy pokud soud uznal, že pouhá pohružka trestem by neměla žádoucí účinek.

Nejnižším uloženým trestem bylo podmíněné odnětí svobody na jeden měsíc³²⁰, avšak výše trestu v případech, kdy byl pohlavní styk s osobou téhož pohlaví hlavním trestným

³¹¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 384/55, 2T 443/55, 2T 559/55, 2T 628/55, 3T 92/55, 3T 179/55, 3T 239/55, 3T 475/55, 3T 785/55, 4T 42/55, 9T 309/55, 11T 230/55, 12T 372/55, 14T 140/55, 16T 88/55, 16T 193/55, 16T 297/55, 18T 83/55, 18T 202/55, 18T 216/55, soudní spisy.

³¹² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 4T 26/55, soudní spis. Šestapadesátiletý důchodce (čtyři roky obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodního kurzu), osmnáctiletý geolog (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanské školy, dva roky geologické průmyslové školy), osmnáctiletý dělník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) a sedmnáctiletý modelářský učeň (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Muž v důchodu byl obviněn ze styku s mladistvými, jelikož ke styku došlo v době, kdy chlapcům ještě nebylo 18 let a mladiství byli obviněni ze styku za úplatu.

³¹³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, 18T 365/55, soudní spisy.

³¹⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 202/55, 18T 245/55, soudní spisy.

³¹⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 4T 42/55, soudní spis. Spis se týká obviněného osmnáctiletého geologa (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanské školy, dva roky geologické průmyslové školy) obviněného z pohlavního styku za úplatu ze spisu 4T 26/55.

³¹⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 3T 475/55, 9T 169/55, 11T 213/55, 11T 229/55, 12T 100/55, 16T 161/55, soudní spisy.

³¹⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 14T 140/55, 18T 167/55, 18T 216/55, 18T 365/55, 22T 138/55, soudní spisy.

³¹⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 274/55, soudní spis. Devětadvacetiletý vychovatel učňů (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy, tři roky pokračovací školy) byl obviněn z pohlavních styků se svěřenými uční a z pokusů o ně. Zároveň byl obviněn z pohlavního zneužívání učňů mladších 15 let a z ohrožení mravní výchovy mládeže.

³¹⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 225/55, 13T 177/55, 18T 90/55, 18T 167/55, soudní spisy.

³²⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 559/55, 3T 475/55, 9T 169/55, 11T 230/55, soudní spisy.

činem nebo jeden z hlavních trestných činů, mohla dosáhnout až na odnětí svobody na dva roky, kdy podmíněčné odložení trestu nebylo z důvodu výše trestu umožněno. Takto vysoký rozsudek padl pouze ve třech případech. V jednom z případů byl takto odsouzen vychovatel, který kromě styku s osobou téhož pohlaví podle § 241/1, 2 a), tr. z., tedy s osobou mladší 18 let, spáchal také trestný čin pohlavního zneužití, trestný čin návodu k trestnému činu pohlavního styku s osobou téhož pohlaví, trestný čin pokusu trestného činu pohlavního zneužití, pokus k trestnému činu pohlavního styku s osobou téhož pohlaví a trestný čin ohrožení mravní výchovy mládeže.³²¹ V ostatních dvou případech se dopustili muži trestného činu pohlavního styku s osobou mladší 18 let.³²² Devětatřicetiletý revizní účetní byl za styk s mladistvým odsouzen na patnáct měsíců nepodmíněně.³²³ K trestu odnětí svobody na jeden rok bylo odsouzeno devět mužů³²⁴, z toho pět z nich nepodmíněně³²⁵. Nikdo z nich se nedopustil jiného trestného činu, ale všichni byli souzeni podle odst. 2, tudíž jim byl udělen nejnižší možný trest v řádné trestní sazbě. Zbylým odsouzeným byl trest vyměřen v rádech měsíců. Do této skupiny tak spadali jak odsouzení, kteří byli souzeni podle odst. 2, ale došlo u nich ke snížení sazby³²⁶, tak osoby odsouzené na základě 1. odst. ³²⁷ a tři osoby, které byly odsouzeny za pokus o trestný čin pohlavního styku³²⁸. V některých případech mohlo odnětí svobody nahradit uložení ochranného léčení³²⁹, v případě mladistvých pak ochranné výchovy³³⁰. Některým obviněným mohla být také doporučena

³²¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 274/55, soudní spis.

³²² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 167/55, 18T 216/55, soudní spisy.

³²³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 365/55, soudní spis. Případ se týká devětatřicetiletého revizního účetního (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) a šestnáctiletého pomocného dělníka (pět let ve zvláštní škole). Dospělý byl obviněn ze styku s mladistvou osobou a 16letý mladík ze styku za úplatu.

³²⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, 3T 179/55, 3T 469/55, 9T 169/55, 13T 177/55, 16T 161/55, 18T 202/55, 18T 216/55, 18T 245/55, soudní spisy.

³²⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, 13T 177/55, 16T 161/55, 18T 216/55, 18T 245/55, soudní spisy.

³²⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 3T 469/55, 4T 26/55, 4T 42/55, 9T 169/55, 12T 100/55, 16T 88/55, 16T 193/55, 18T 83/55, 18T 90/55, 18T 167/55, 18T 202/55, 18T 216/55, 18T 245/55, 18T 365/55, soudní spisy.

³²⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 443/55, 2T 559/55, 3T 92/55, 3T 239/55, 3T 475/55, 3T 640/55, 3T 785/55, 9T 309/55, 11T 213/55, 11T 230/55, 12T 372/55, 14T 140/55, 16T 297/55, 18T 83/55, soudní spisy.

³²⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 384/55, 3T 760/55, 11T 229/55, 11T 225/55, soudní spis.

³²⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 115/55, 18T 245/55, soudní spisy.

³³⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 83/55, 18T 157/55, soudní spisy.

kastrace.³³¹ U šestapadesátiletého číšníka z kavárny Evropa byl zvažován zákaz pobytu v Praze navždy, protože „pobyt ve velkoměstě mu usnadňuje navazování styků s muži za účelem vzájemného pohlavního styku“.³³² Všichni odsouzení byli zároveň povinni nahradit náklady trestného řízení.

4 Obhajoba postižených v intencích své doby

Není příliš pochyb o tom, že homosexualita byla v 50. letech stále vnímána negativně a jako něco, co bylo v tehdejší socialistické společnosti nežádoucí. Negativní postoj a absence tématu homosexuality ve veřejném prostoru nepochybně ovlivnilo to, jak na sebe homosexuální jedinci nahlíželi. Z dobového vnímání homosexuality a z přístupu k vlastní sexuální orientaci homosexuálních jedinců musela pak nutně vycházet také obhajoba během trestního řízení.

Obvinění se většinou dříve či později k pohlavnímu styku doznali. Často se plně doznávali k činnosti, ze které byli obviněni³³³, avšak nebylo zcela neobvyklé, že se doznali pouze částečně³³⁴, tedy že popírali některou z částí žaloby, že se doznali pouze k některým stykům³³⁵, nebo se pokoušeli vinu svalit jeden na druhého³³⁶. Také nebylo zcela ojedinělé, že svou vinu nejprve popírali a teprve když bylo jisté, že se nevyhnou odsouzení, se k trestné

³³¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 115/55, soudní spis. Tento spis se týká dvou obviněných ze spisu 16T 88, sedmačtyřicetiletého závozníka a sedmadvacetiletého údržbáře, u kterých byl proveden znalecký posudek a byla jim doporučena ochranná léčba.

³³² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 640/55, soudní spis. V tomto případě byla vyšetřována společnost mužů a žen scházející se v kavárně Evropa. Kvůli podezření z homosexuality byli vyslýcháni: šestapadesátiletý číšník (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy), osmačtyřicetiletý číšník (tři roky obecné školy, dva roky měšťanské školy), třicetiletý technický kontrolor (pět let obecná škola, dva roky měšťanské školy, dva roky hospodářské obchodní školy), třicetiletý tanečník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy), pětadvacetiletý nezaměstnaný muž (vzdělání neuvedeno), jednadvacetiletý voják (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy, dva roky odborné pokračovací školy), čtyřadvacetiletý voják (osm let obecné školy), třidvacetiletý desátník, devěadvacetiletý elektromer, osmadvacetiletý horník, dvaadvacetiletý muž (povolání není uvedeno), třicetiletý řidič, dvaatřicetiletý stavební dělník, jednatřicetiletý voják (u žádného není uvedeno vzdělání). Padesátiletá nezaměstnaná žena byla podezřelá z napomáhání trestnému činu pohlavního styku seznamováním homosexuálních jedinců.

³³³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 2T 384/55, 2T 559/55, 3T 179/55, 3T 469/55, 3T 475/55, 3T 640/55, 3T 785/55, 9T 169/55, 9T 309/55, 11T 129/55, 11T 230/55, 12T 11/55, 13T 177/55, 14T 140/55, 16T 193/55, 16T 161/55, 18T 83/55, 18T 90/55, 18T 157/55, 18T 167/55, 18T 216/55, 18T 245/55, 18T 365/55, 22T 183/55, soudní spisy.

³³⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 559/55, 3T 92/55, 4T 26/55, 4T 42/55, 16T 88/55, soudní spisy.

³³⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 13T 177/55, 14T 140/55, 16T 88/55, soudní spisy.

³³⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 443/55, 3T 92/55, 3T 311/55, 9T 309/55, 12T 11/55, 12T 372/55, 16T 297/55, 18T 157/55, 18T 202/55, soudní spisy.

činnosti doznali³³⁷, a to zřejmě i proto, že doznání bylo jednou z polehčujících okolností. Avšak i trvání na nevině mohlo v některých případech přinést obviněným pozitivní výsledek – většina z osob trvajících na své nevině byla zproštěna obžaloby, nebo ani obžalována nebyla.³³⁸ Nebylo tomu tak ale ve všech případech a v některých bylo i popírání styku a trvání na nevině zbytečné.³³⁹

4.1 Podoba obhajoby

Pokud se obviněný k činu přiznal, musel se v první řadě rozhodnout, zda sám sebe označí za homosexuální osobu či nikoli. Nejedni obviněný se rozhodl, že svou sexuální orientaci přizná. Avšak i přes to, že se někteří obvinění homosexuálním založením hájili, žádný z nich se nepokusil hájit samotnou sexuální orientaci jako něco normálního a přirozeného, něco, na co má obviněný nárok. Homosexuální založení využívali spíše k vysvětlení či omlouvání svého chování.³⁴⁰ Například šestapadesátiletý číšník z případu vyšetřované společnosti navštěvující kavárnu Evropa uvedl, že je „již od narození pohlavně úchylný“ a má „sklon ke styku s osobami téhož pohlaví“. Jednatřicetiletý voják ze stejného případu se hájil tím, že on a jeho známý byli oba „pohlavně úchylní“, a proto vyhledávali „styk s podobně založenými lidmi“.³⁴¹ Homosexualitou se hájil také již zmíněný obuvník, který zneužíval mladistvé a chlapce mladší 15 let. Muž se hájil tím, že „dělal nedovolené věci pod tíhou (...) homosexuálního založení“.³⁴²

³³⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 469/55, 3T 475/55, 11T 213/55, 11T 225/55, 11T 2229/55, 18T 83/55, soudní spisy.

³³⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, 3T 212/55, 11T 129/55, 12T 372/55, 16T 88/55, 18T 336/55, soudní spisy.

³³⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, 3T 239/55, 3T 760/55, 9T 274/55, 12T 100/55, 14T 56/55, soudní spisy.

³⁴⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 760/55, 9T 169/55, 10T 129/55, 14T 140/55, 16T 161/55, soudní spisy.

³⁴¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 640/55, soudní spis. V tomto případě byla vyšetřována společnost mužů a žen scházející se v kavárně Evropa. Kvůli podezření z homosexuality byli vyslýcháni: šestapadesátiletý číšník (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy), osmačtyřicetiletý číšník (tři roky obecné školy, dva roky měšťanské školy), třicetiletý technický kontrolor (pět let obecná škola, dva roky měšťanské školy, dva roky hospodářské obchodní školy), třicetiletý tanečník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy), pětadvacetiletý nezaměstnaný muž (vzdělání neuvedeno), jednadvacetiletý voják (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy, dva roky odborné pokračovací školy), čtyřadvacetiletý voják (osm let obecné školy), třiadvacetiletý desátník, devětadvacetiletý elektromer, osmadvacetiletý horník, dvaadvacetiletý muž (povolání není uvedeno), třicetiletý řidič, dvaatřicetiletý stavební dělník, jednatřicetiletý voják (u žádného není uvedeno vzdělání). Padesátiletá nezaměstnaná žena byla podezřelá z napomáhání trestnému činu pohlavního styku seznamováním homosexuálních jedinců.

³⁴² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý obuvník (osm let obecné školy), dvacetiletý voják (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy), devatenáctiletý dělník frézář (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky odborné základní školy), sedmnáctiletý dělník automechanik (pět let obecná škola, čtyři roky

Jak bylo již výše zmíněno, někteří obvinění přijímali během vyšetřování rétoriku státních orgánů o homosexualitě, tedy že homosexualita je něco nenormálního, že se jedná o „pohlavní úchylnost“ nebo také o závalu apod. Proto se někteří obvinění hájili tím, že „nadobro zamezit nebo odstranit tuto závalu nelze“³⁴³, že jsou „pohlavně nenormální již od (...) útlého věku“³⁴⁴, či že je dotýčný „již od mládí postižen závadou (...)“³⁴⁵.

Jiní obvinění se hájili tím, že nejsou zdravotně v pořádku, homosexuální založení označovali za chorobu, a to nejčastěji pak nemoc duševního rázu. Například vychovatel učňů, který se přiznal ke styku s jedním svým mladistvým učněm tvrdil, že musí „být nějak duševně nemocen“.³⁴⁶ Pětapadesátiletý důchodce, který měl za úplatu styk s osmnáctiletým chlapcem, se doznal, že od svého mládí „byl stížen touto chorobou“ a nemohl „se od tohoto odprostiti“.³⁴⁷ Jednatřicetiletý kalkulant obviněný ze styku s mladistvým mluvil o svém nenormálním hormonálním vývoji. Tvrdil, že jeho „tělesné znaky jsou poněkud jiné, než bývají u mužů“, je prý „otylejší“, má „málo vousů“, a je proto zřejmé, že jeho „hormonální vývoj nebyl normální“.³⁴⁸ Šestatřicetiletý plánovač DP se hájil tím, že u něj „není možný normální fyzický styk se ženou“, vzhledem k jeho „nedostatečně vyvinutému pohlavnímu ústrojí“, a proto u něj „dochází k pohlavní předrážděnosti“, což je důvod, proč je „schopen se dopustiti homosexuálního jednání“.³⁴⁹

měšťanská škola, dva roky odborné učiliště), sedmnáctiletý dělník zámečník (pět let obecné škola, tři roky měšťanské školy) a patnáctiletý učeň mechanik (pět let obecné školy tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Obuvník navíc pohlavně zneužil chlapce mladší 15 let. Vojín, frézař a zmínění mladiství byli obviněni ze styku za úplatu.

³⁴³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, soudní spis. Devětatřicetiletý živnostník (pět let obecná škola, tři roky, měšťanská škola, tři roky odborná škola) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým sedmnáctiletým chlapcem, který za styk bral úplatu.

³⁴⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 13T 177/55, soudní spis. Dvaatřicetiletý úředník (pět let základní školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodní školy) a třiatřicetiletý dělník (pět let základní školy, dva roky měšťanské školy, tři roky pokračovacího vzdělání) byli obviněni z pohlavních styků s několika mladistvými.

³⁴⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 14T 56/55, soudní spis. V tomto případě obvinili dva muži třiačtyřicetiletého nezaměstnaného muže (osm let obecné školy, čtyři roky měřičovské školy) z pokusu o navázání kontaktu za účelem pohlavního styku.

³⁴⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, soudní spis. Osmatřicetiletý vychovatel (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým učněm.

³⁴⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 213/55, soudní spis. Pětapadesátiletý důchodce (pět let obecné školy) a osmnáctiletý dělník (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Osmnáctiletý muž byl obviněn ze styku za úplatu.

³⁴⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 83/55, soudní spis. Jednatřicetiletý kalkulant (vystudována vyšší odborná průmyslová škola stavební) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým chlapcem. Nezaměstnaný osmnáctiletý chlapec (8 let vzdělání ve zvláštní škole) byl obviněn z pohlavního styku s osobou téhož pohlaví za úplatu.

³⁴⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 475/55, soudní spis. Šestatřicetiletý plánovač DP (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) a

Homosexuálové, kteří svou orientaci přiznali, se také často hájili tím, že se snažili svému založení vzdorovat, že se snažili překonat touhu po pohlavním styku s osobou téhož pohlaví. Sedmačtyřicetiletý fotograf, který osahával sedmnáctiletého chlapce v kině, se snažil, „aby se v tomto mírnil“ a tento sklon v sobě tlumil. Dále také uvedl, že má „nejlepší úmysl pracovat a být společnosti prospěšný“.³⁵⁰ Šestačtyřicetiletý krejčovský dělník, na kterého nasadili agenta-provokatéra, uvedl, že má tak silné zábrany, „že k nějakému styku s jiným mužem vůbec nedochází“.³⁵¹ Jiní obvinění s homosexuálním nutkáním dle svých slov bojovali např. masturbací³⁵², „pevnou vůlí v odříkání“³⁵³ či denním cvičením³⁵⁴.

Několik obviněných uvedlo, že se pokusili vyhledat lékařskou pomoc ve snaze se svého homosexuálního založení zbavit.³⁵⁵ V některých případech se dokonce explicitně hovoří o tom, že u jedinců došlo ke sterilizaci či kastraci. Jedná se např. o devětatřicetiletého živnostníka, který údajně zavedl mladíka na Střelecký ostrov, aby tam s ním měl pohlavní styk. Muž čin popřel a uvedl, že ke styku nemohlo dojít, jelikož u něj byla provedena hormonální kastrace.³⁵⁶ Také šestapadesátiletý číšník o sobě uvedl, že byl sterilizován.³⁵⁷

nezaměstnaný pětačtyřicetiletý muž (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodní školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

³⁵⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 384/55, soudní spis. Případ se týká sedmačtyřicetiletého fotografa (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanka, dva roky odborné kupecké školy), který v kině osahával na stehnech sedmnáctiletého chlapce.

³⁵¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 212/55, soudní spis. Šestačtyřicetiletého krejčovského dělníka (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky krejčovské pokračovací školy) obvinil mladistvý agent provokatér, že ho v kině osahával na stehnech.

³⁵² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 161/55, soudní spis. Devětačtyřicetiletý žehlíř (obecné a pokračovací vzdělání) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým šestnáctiletým chlapcem.

³⁵³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 83/55, soudní spis.

³⁵⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 216/55, soudní spis. Dva muži, sedmačtyřicetiletý dělník (5 let obecné školy, tři roky měšťanské školy) a šestadvacetiletý laborant (pět let obecné školy jeden rok měšťanské školy, pět let gymnázia, čtyři roky průmyslové školy elektrotechnické), byli obviněni ze styku s mladistvými chlapci. Mladiství chlapci, oba sedmnáctiletí zedníci (jeden pět let obecné školy a čtyři roky nižší střední školy, druhý pět let národní školy, tři roky měšťanské, dva roky učiliště) byli obviněni ze styku za úplatu.

³⁵⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, 3T 179/55, 3T 640/55, 18T 83/55, soudní spisy.

³⁵⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, soudní spis. Devětatřicetiletý živnostník (pět let obecná škola, tři roky, měšťanská škola, tři roky odborná škola) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým sedmnáctiletým chlapcem, který za styk bral úplatu.

³⁵⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 640/55, soudní spis. V tomto případě byla vyšetřována společnost mužů a žen scházející se v kavárně Evropa. Kvůli podezření z homosexuality byli vyslýcháni: šestapadesátiletý číšník (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy), osmačtyřicetiletý číšník (tři roky obecné školy, dva roky měšťanské školy), třicetiletý technický kontrolor (pět let obecná škola, dva roky měšťanské školy, dva roky hospodářské obchodní školy), třicetiletý tanečník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy), pětadvacetiletý nezaměstnaný muž (vzdělání neuvedeno), jednadvacetiletý vojín (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy, dva roky odborné pokračovací školy), čtyřadvacetiletý vojín (osm let obecné školy), triadvacetiletý desátník, devětdvacetiletý

Ne vždy však byl pokus o vyhledání lékařské pomoci úspěšný. Například dvaatřicetiletý kovář a podkovář už „jako mladý chlapec pocítil jistou náklonost k mužům“, a proto vyhledal lékaře. Ten mu však údajně řekl, že „v této věci se nedá ničeho dělat, že žádná operace neexistuje“ a bylo mu doporučeno, „aby se vyhýbal lidem špatným a zlým“.³⁵⁸ Již několikrát zmiňovanému obuvníkovi prý doktor jako léčbu poradil, aby „si opatřil nějakou ženu“, a při dalším pokusu o vyhledání pomoci nebyl přijat do nemocnice pro nedostatek lůžek.³⁵⁹ Někteří muži také údajně nevěděli, že nějaká léčba homosexuality existuje.³⁶⁰ Existovali i další důvody, proč údajně někteří jedinci léčbu nepodstoupili. Pětatřicetiletého důchodce například nenechali léčit rodiče i přes to, že již v mládí pocítoval náklonost k mužům³⁶¹ a devětačtyřicetiletý žehlíř se za svou náklonnost k mužům stydl³⁶².

Několik mužů s homosexuálními sklony se hájilo snahou o udržování heterosexuálních vztahů s ženami. Obžalovaní se například hájili tím, že se oženili, čímž se snažili „homosexualitu překonat“.³⁶³ Obvinění doufali, že se tím jejich „vztah k ženám upraví“³⁶⁴, nebo že díky tomu na svou náklonnost zapomenou³⁶⁵. Třicetiletý tanečník se

elektroměr, osmadvacetiletý horník, dvaadvacetiletý muž (povolání není uvedeno), třicetiletý řidič, dvaatřicetiletý stavební dělník, jednatřicetiletý voják (u žádného není uvedeno vzdělání). Padesátiletá nezaměstnaná žena byla podezřelá z napomáhání trestnému činu pohlavního styku seznamováním homosexuálních jedinců.

³⁵⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 559/55, soudní spis. Šestapadesátiletý číšník (osm let obecná škola) a dvaatřicetiletý kovář (5 let obecná škola, čtyři roky měšťanka, dva roky nižší průmyslové školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

³⁵⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý obuvník (osm let obecné školy), dvacetiletý voják (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy), devatenáctiletý dělník frézář (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky odborné základní školy), sedmnáctiletý dělník automechanik (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky odborné učiliště), sedmnáctiletý dělník zámečník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) a patnáctiletý učeň mechanik (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Obuvník navíc pohlavně zneužil chlapce mladší 15 let. Voják, frézář a zmínění mladiství byli obviněni ze styku za úplatu.

³⁶⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 13T 177/55, 18T 216/55, soudní spisy.

³⁶¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 12T 11/55, soudní spis. Případ se týká pětatřicetiletého důchodce (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy) obviněného ze styku s dospělým mužem.

³⁶² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 161/55, soudní spis. Devětačtyřicetiletý žehlíř (obecné a pokračovací vzdělání) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým šestnáctiletým chlapcem.

³⁶³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 365/55, soudní spis. Případ se týká devětatřicetiletého revizního účetního (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) a šestnáctiletého pomocného dělníka (pět let ve zvláštní škole). Dospělý byl obviněn ze styku s mladistvou osobou a 16letý mladík ze styku za úplatu.

³⁶⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, soudní spis. Devětatřicetiletý živnostník (pět let obecná škola, tři roky měšťanská škola, tři roky odborná škola) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým sedmnáctiletým chlapcem, který za styk bral úplatu.

³⁶⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 216/55, soudní spis. Dva muži, sedmačtyřicetiletý dělník (5 let obecné školy, tři roky měšťanské školy) a šestadvacetiletý laborant (pět let obecné školy, jeden rok měšťanské školy, pět let gymnázia, čtyři roky

například hájil tím, že v době vyšetřování měl známost s dívkou a že s touto dívkou má „poměr“.³⁶⁶

Obhajobou mohlo být také to, že obvinění trestný čin neměli v plánu vykonat, že se pouze nedokázali ovládnout, že podlehl svému pudu.³⁶⁷ Jeden obviněný se také hájil tím, že k pohlavnímu ukájení nikdy nepoužíval druhých osob, že vždy pouze sám onanoval.³⁶⁸

Poměrně výjimečné bylo tvrzení osmačtyřicetiletého dělníka, který se opakovaně stýkal s šestnáctiletými dvojčaty. Na svou obhajobu totiž uvedl, že nemůže „za svou náklonnost k osobám téhož pohlaví, ježto tato náklonnost“ je mu „již vrozena“.³⁶⁹

Někteří obvinění při své obhajobě naopak argumentovali tím, že jsou pohlavně zcela „normální“.³⁷⁰ Jednačtyřicetiletý muž v důchodu a třiatřicetiletý účetní se hájili tím, že vlastně neví, proč ke styku došlo³⁷¹ a čtyřiapadesátiletý muž v důchodu se hájil tím, že nemá sklon k „nemorálnímu sexuálnímu životu“³⁷². Jiní obvinění mohli argumentovat tím, že je nepřitahovali muži, že žádné homosexuální nutkání neměli a že měli, nebo přinejmenším dokázali mít, styky se ženami. Obhajoba třicetiletého technické kontrolora například zněla

průmyslové školy elektrotechnické), byli obviněni ze styku s mladistvými chlapci. Mladiství chlapci, oba sedmnáctiletí zedníci (jeden pět let obecné školy a čtyři roky nižší střední školy, druhý pět let národní školy, tři roky měšťanské, dva roky učiliště) byli obviněni ze styku za úplatu.

³⁶⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 640/55, soudní spis. V tomto případě byla vyšetřována společnost mužů a žen scházející se v kavárně Evropa. Kvůli podezření z homosexuality byli vyslýcháni: šestapadesátiletý číšník (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy), osmačtyřicetiletý číšník (tři roky obecné školy, dva roky měšťanské školy), třicetiletý technický kontrolor (pět let obecná škola, dva roky měšťanské školy, dva roky hospodářské obchodní školy), třicetiletý tanečník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy), pětadvacetiletý nezaměstnaný muž (vzdělání neuvedeno), jednadvacetiletý vojín (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy, dva roky odborné pokračovací školy), čtyřadvacetiletý vojín (osm let obecné školy), třiatřicetiletý desátník, devětadvacetiletý elektromer, osmadvacetiletý horník, dvaadvacetiletý muž (povolání není uvedeno), třicetiletý řidič, dvaatřicetiletý stavební dělník, jednatřicetiletý vojín (u žádného není uvedeno vzdělání). Padesátiletá nezaměstnaná žena byla podezřelá z napomáhání trestnému činu pohlavního styku seznamováním homosexuálních jedinců.

³⁶⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 384/55, 2T 559/55, 9T 169/55, 16T 161/55, 18T 167/55, soudní spisy.

³⁶⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 230/55, soudní spis. Dva důchodci, padesát osm let (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky soukromé obchodní školy) a čtyřicet pět let (pět let obecné školy), byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

³⁶⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 167/55, soudní spis. Osmačtyřicetiletý pomocný dělník (sedm let obecné školy, dva roky měšťanské školy) byl obviněn ze styku s mladistvými šestnáctiletými dvojčaty, zednickými uční (oba pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy). Dvojčata byla obviněna ze styku za úplatu.

³⁷⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 469/55, 3T 640/55, 3T 785/55, 18T 365/55, soudní spisy.

³⁷¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 469/55, soudní spis. Jednačtyřicetiletý muž v důchodu (pět let obecné školy, čtyři roky gymnázia, dva roky obchodní školy) a třiatřicetiletý účetní u ČSL státních silnic (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy a doplňovací maturita) byli obviněni ze styku s mladistvým chlapcem.

³⁷² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 12T 372/55, soudní spis. Čtyřiatřicetiletý hudebník (osm let gymnázia s maturitou) a čtyřiapadesátiletý muž v důchodu (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

tak, že je „schopen se stýkat pohlavně se ženou“ a že pohlavní styk s mužem ho „ani neuspokojí, nic to není“.³⁷³ Čtyřadvacetiletý horník se pak hájil tím, že je vyloučeno, že by udržoval homosexuální styk s mužem, jelikož „měl dosti ženských“ a dále také uvedl, že k takovému vztah nemá a že se mu „takové věci hnusí“.³⁷⁴

Existující heterosexuální vztahy byly často využívány jak pro úplné popírání činu, tak i pro obhájení skutečnosti, že jsou těchto vztahů schopni. Například jednadvacetiletý voják mluví o svém synovi jako o své „útěše“ a svém „potěšení“, manželku i syna podle svého tvrzení miluje z celého srdce a jeho rodina pro něj znamená vše, rozbitím manželství by byl osamocen a nešťasten na celý život.³⁷⁵

Někteří obvinění však využívali heterosexuální vztah jako svou obhajobu i v tom smyslu, že je jejich manželka dostatečně pohlavně neuspokojovala, a proto museli pohlavní ukojení vyhledat jinde. Jako důvod pro nedostatek pohlavního styku s ženou mohlo být uvedeno například to, že „manželka je nemocná padoucnicí, takže má často záchvaty“ a z nedostatku pohlavního styku byl tak dvaadvacetiletý číšník „silně pohlavně vzrušen“, což byl důvod, proč se dopustil pohlavního styku s osobou téhož pohlaví.³⁷⁶ Manželka také ale mohla být „již velmi mrzutá“³⁷⁷ nebo obviněný se svou „družkou nemluvil“³⁷⁸.

³⁷³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 640/55, soudní spis. V tomto případě byla vyšetřována společnost mužů a žen scházející se v kavárně Evropa. Kvůli podezření z homosexuality byli vyslyšáni: šestapadesátiletý číšník (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy), osmačtyřicetiletý číšník (tři roky obecné školy, dva roky měšťanské školy), třicetiletý technický kontrolor (pět let obecná škola, dva roky měšťanské školy, dva roky hospodářské obchodní školy), třicetiletý tanečník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy), pětadvacetiletý nezaměstnaný muž (vzdělání neuvedeno), jednadvacetiletý voják (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy, dva roky odborné pokračovací školy), čtyřadvacetiletý voják (osm let obecné školy), třiadvacetiletý desátník, devětadvacetiletý elektromer, osmadvacetiletý horník, dvaadvacetiletý muž (povolání není uvedeno), třicetiletý řidič, dvaatřicetiletý stavební dělník, jednatřicetiletý voják (u žádného není uvedeno vzdělání). Padesátiletá nezaměstnaná žena byla podezřelá z napomáhání trestnému činu pohlavního styku seznamováním homosexuálních jedinců.

³⁷⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 10T 129/55, soudní spis. Čtyřadvacetiletý horník (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy, tři roky pokračovací školy) a třicetiletý důchodce (vzdělání neuvedeno) byli obviněni z pohlavního styku s osobou téhož pohlaví.

³⁷⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, soudní spis. Jednadvacetiletý voják (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) byl obviněn ze styku s šestnáctiletým chlapcem.

³⁷⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 443/55, soudní spis. Dvaadvacetiletý číšník (osm let obecná škola, dva roky pokračovací vzdělání) byl obviněn ze styku s dospělým mužem.

³⁷⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 309/55, soudní spis. Dva dělníci, šedesát let (vzdělání neuvedeno) a dvacet čtyři let (vzdělání neuvedeno), byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

³⁷⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 297/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý pekárský dělník (čtyři roky obecné školy) a třiadvacetiletý truhlářský dělník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného styku.

Dvačtyřicetiletý odborový tajemník hájil styk s mužem tím, že „chtěl zabránit tomu, aby byl manželce nevěrný“.³⁷⁹

Velice častou obhajobou bylo požití alkoholu. Obvinění nejednou omlouvali pohlavní styk opilostí či podnapilostí a také tím, že si neuvědomovali, co dělají, že jim bylo všechno jedno, nebyli schopní užívání svého rozumu a za normálních okolností by k ničemu podobnému nedošlo.³⁸⁰

V několika případech také nastala situace, kdy se obvinění snažili co nejvíce zmenšit svou vlastní vinu, a proto odpovědnost za styk svalovali na svého sexuálního partnera. Uváděli např., že je spoluobviněný „svým chováním vyprovokoval k tomuto nepředloženému činu“³⁸¹, že spoluobviněný dotyčného „opili a pak s ním dělali tyhle věci a on se tomu v opilosti ani bránit nemohl“³⁸², či že spoluobviněný dotyčného k pohlavnímu styku „sám svým počínáním přivedl“³⁸³. Spoluobvinění se v těchto případech často obviňovali navzájem a shazovali vinu jeden na druhého. Následující úryvek z jedné konfrontace dvou dospělých mužů obviněných ze vzájemného styku ilustruje, že obvinění na sebe vinu navzájem shazovali i tváří v tvář. Třiačtyřicetiletý pomocný dělník vypovídal následovně:

„Vy jste ke mně náhle přistoupil ze strany uchopil mě za můj pohlavní úd aniž jste mě cosi řekl a počal jste mě jej „honiti“ až se mě tento ztopořil.“

³⁷⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 88/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý závozník, dvačtyřicetiletý odborový tajemník ústředního výboru ROH svazu zaměstnanců, sedmadvacetiletý údržbář, dva dvaadvacetiletí vojáci, dvacetiletý noční hlídač, devatenáctiletý traktorista STS, osmnáctiletý pomocný dělník, osmnáctiletý traktorista STS, sedmnáctiletý pomocný dělník a šestnáctiletý pomocný elektrikář (u žádného není uvedeno dosažené vzdělání) byli obviněni z pohlavního styku, někteří z nich za úplatu.

³⁸⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 443/55, 2T 559/55, 3T 92/55, 3T 760/55, 12T 372/55, soudní spisy.

³⁸¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 311/55, soudní spis. Dvašedesátiletý důchodce (pět let obecné školy, tři roky měšťanského kurzu státního účetnictví) a sedmačtyřicetiletý kino-operátor (pět let obecné školy, tři roky pokračovací školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

³⁸² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 245/55, soudní spis. Šedesátiletý dělník (údajně pouze dva roky vzdělání) byl obviněn ze styku s dvěma (v té době) mladistvými chlapci. Tito chlapci, v době žaloby osmnáctiletý dělník a sedmnáctiletý dělník (jen pět let obecné školy a tři roky měšťanské školy, druhý sedm let obecné školy a jeden ročník měšťanské), byli obviněni ze styku za úplatu.

³⁸³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 297/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý pekárský dělník (čtyři roky obecné školy) a třiačtyřicetiletý pomocný dělník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného styku.

Sedmačtyřicetiletý pekárenský dělník na toto nařčení také reagoval shobením viny na spoluobviněného:

„(...) Vy jste ke mně přistoupil a nikoliv jak Vy tvrdíte, já k Vám. Při tom jste mě vzal do ruky můj pohlavní úd a počal jste mě jej třítí (...).“³⁸⁴

Objevoval se také argument, že obvinění si jednání spoluobviněného pouze nechali líbit³⁸⁵, že ho trpěli³⁸⁶, ale oni sami se ničeho nedopustili, nebo že oni sami styk nechtěli a došlo k němu nehledě na jejich nesouhlas či odpor³⁸⁷. Obtěžovaný učeň v obhajobě např. uvedl, že byl vychovatelem „po vůli dobrovolně avšak až v pozdější době“. V prvopočátku se mladistvý prý „jeho počínání bránil“, k ničemu mu to však nebylo.³⁸⁸

Pohlavní styky s osobou téhož pohlaví omlouvali obvinění také tím, že k nim došlo pouze z nerozumu³⁸⁹, zvědavosti nebo hloupost³⁹⁰ a dotyčný „si neuvědomil, co to

³⁸⁴ Tamtéž.

³⁸⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 230/55, soudní spis. Dva důchodci, padesát osm let (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky soukromé obchodní školy) a čtyřicet pět let (pět let obecné školy), byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

³⁸⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, soudní spis. Čtyřicetiletý úředník (čtyři roky lidová škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky odborná škola) byl obviněn ze styku s patnáctiletým chlapcem (pět let obecná škola, dva roky měšťanská škola). Ten byl obviněn z pohlavního styku za úplatu.

³⁸⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 309/55, 16T 161/55, soudní spisy.

³⁸⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, soudní spis. Osmatřicetiletý vychovatel (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým učněm.

³⁸⁹ Tamtéž.

³⁹⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 4T 26/55, soudní spis. Šestapadesátiletý důchodce (čtyři roky obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodního kurzu), osmnáctiletý geolog (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanské školy, dva roky geologické průmyslové školy), osmnáctiletý dělník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) a sedmnáctiletý modelářský učeň (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Muž v důchodu byl obviněn ze styku s mladistvými, jelikož ke styku došlo v době, kdy chlapcům ještě nebylo 18 let a mladiství byli obviněni ze styku za úplatu.

znamena³⁹¹. Někdo to mohl provádět „ze zvědavosti a z vlastního požitku“³⁹², nebo proto, že byl ještě mladý a nechápal dosah svého jednání³⁹³.

Někteří obvinění uvedli, že si nebyli vědomi toho, že se jednalo o trestný čin. Většinou se na tuto skutečnost odkazovali mladí lidé. Nevědomostí se hájili například mladiství, kteří se za úplatu nechávali osahávat obviněným obuvníkem. Jeden nezletilý se hájil tím, že věděl, že je toto jednání zakázané, ale nevěděl, že se jedná o trestný čin. Druhý mladík uvedl, že nevěděl, že jednání je trestné a že když se obuvník poprvé o něco pokusil, nevěděl, co měl dělat a jak se měl bránit.³⁹⁴ Tím, že nevěděli, že jde o trestnou činnost, se ale hájili také dospělí. Hájil se tak např. pětapadesátiletý úředník, který uvedl, že nepředpokládal, že by mohl být zatčen „jedná-li se o osobu starší, která sama jest k tomuto činu svolna“³⁹⁵, nebo šestadvacetiletý laborant, který viděl styky mezi muži v lázních, a tak je nepovažoval za trestný čin³⁹⁶.

Někteří obvinění se také snažili u hlavního líčení změnit svou předešlou výpověď. Dotyční tak během líčení uváděli, že jim bylo během vyšetřování vyhrožováno příslušníkem Veřejné bezpečnosti³⁹⁷, že si z kritické události nic nepamatují i přes to, že během výslechu

³⁹¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý obuvník (osm let obecné školy), dvacetiletý voják (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy), devatenáctiletý dělník frézař (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky odborné základní školy), sedmnáctiletý dělník automechanik (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky odborné učiliště), sedmnáctiletý dělník zámečník (pět let obecné škola, tři roky měšťanské školy) a patnáctiletý učeň mechanik (pět let obecné školy tři roky měšťanské školy) byli obvinění ze vzájemného pohlavního styku. Obuvník navíc pohlavně zneužil chlapce mladší 15 let. Voják, frézař a zmínění mladiství byli obvinění ze styku za úplatu.

³⁹² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 202/55, soudní spis. Dvaapadesátiletý vedoucí zahradnické školy (dosažené inženýrské vysokoškolské vzdělání) byl obviněn ze styku s mladistvým patnáctiletým chlapcem a tento chlapec byl obviněn ze styku za úplatu.

³⁹³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 88/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý závozník, dvačtyřicetiletý odborový tajemník ústředního výboru ROH svazu zaměstnanců, sedmadvacetiletý údržbář, dva dvaadvacetiletí vojáci, dvacetiletý noční hlídač, devatenáctiletý traktorista STS, osmnáctiletý pomocný dělník, osmnáctiletý traktorista STS, sedmnáctiletý pomocný dělník a šestnáctiletý pomocný elektrikář (u žádného není uvedeno dosažené vzdělání) byli obvinění z pohlavního styku, někteří z nich za úplatu.

³⁹⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, soudní spis.

³⁹⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 213/55, soudní spis. Pětapadesátiletý důchodce (pět let obecné školy) a osmnáctiletý dělník (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy) byli obvinění ze vzájemného pohlavního styku. Osmnáctiletý muž byl obviněn ze styku za úplatu.

³⁹⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 216/55, soudní spis. Dva muži, sedmačtyřicetiletý dělník (5 let obecné školy, tři roky měšťanské školy) a šestadvacetiletý laborant (pět let obecné školy jeden rok měšťanské školy, pět let gymnázia, čtyři roky průmyslové školy elektrotechnické), byli obvinění ze styku s mladistvými chlapci. Mladiství chlapci, oba sedmnáctiletí zedníci (jeden pět let obecné školy a čtyři roky nižší střední školy, druhý pět let národní školy, tři roky měšťanské, dva roky učiliště) byli obvinění ze styku za úplatu.

³⁹⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, 2T 628/55, 4T 26/55, 13T 177/55, soudní spisy.

vypovídali jinak³⁹⁸, nebo i přes své předešlé přiznání svou vinu během hlavního líčení popřeli a snažili se vinu svalit na spoluobviněné³⁹⁹.

Obhajobou bylo také to, že pohlavní styky s osobami téhož pohlaví započaly⁴⁰⁰ či se zvýšily⁴⁰¹ v době, kdy byli muži odsouzeni k nuceným pracím, a proto neměli možnost styku se ženou. Jeden mladistvý se, zřejmě na radu svého obhájce, snažil soud přesvědčit, že ke stykům došlo, když mu ještě nebylo patnáct⁴⁰². Jednapadesátiletý holičský dělník se také hájil tím, že sahal druhému muži na přirození jen proto, že se mu tím snažil naznačit, zda hledá nějakou ženu⁴⁰³.

Obvinění usilovali také o zmírnění trestu například slibováním návštěvy lékaře a především přísahou, že už se podobného jednání nedopustí.⁴⁰⁴

4.2 Reakce státních orgánů na obhajoby

Státní orgány mohly na obhajoby reagovat různě. Obhajoba, která u některého obviněného obstála, mohla být u jiného považována za pouhou výmluvu. Také se ale mohlo stát, že zatímco např. Veřejná bezpečnost obhajobu nevzala ve své žalobě v potaz, soud na ni ohled bral.

Jak již bylo výše řečeno, jednou z obhajob bylo neovlivnitelné homosexuální založení. Obvinění se hájili tím, že jsou homosexualitou stíženi od mládí a nedokázali odolat svým

³⁹⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 92/55, soudní spis. Šestapadesátiletý číšník (pět let obecná škola, dva roky měšťanská škola, dva roky reálná škola) byl obviněn z pohlavního styku se stejně starým mužem v důchodu (čtyři roky obecné školy).

³⁹⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 245/55, soudní spis. Šedesátiletý dělník (údajně pouze dva roky vzdělání) byl obviněn ze styku s dvěma (v té době) mladistvými chlapci. Tito chlapci, v době žaloby osmnáctiletý dělník a sedmnáctiletý dělník (jen pět let obecné školy a tři roky měšťanské školy, druhý sedm let obecné školy a jeden ročník měšťanské), byli obviněni ze styku za úplatu.

⁴⁰⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 4T 26/55, soudní spis. Šestapadesátiletý důchodce (čtyři roky obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodního kurzu), osmnáctiletý geolog (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanské školy, dva roky geologické průmyslové školy), osmnáctiletý dělník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) a sedmnáctiletý modelářský učeň (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Muž v důchodu byl obviněn ze styku s mladistvými, jelikož ke styku došlo v době, kdy chlapcům ještě nebylo 18 let a mladiství byli obviněni ze styku za úplatu.

⁴⁰¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 213/55, soudní spis. Pětapadesátiletý důchodce (pět let obecné školy) a osmnáctiletý dělník (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Osmnáctiletý muž byl obviněn ze styku za úplatu.

⁴⁰² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 4T 26/55, soudní spis.

⁴⁰³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 760/55, soudní spis. Jednapadesátiletý holičský dělník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byl obviněn pohlavního styku s dospělým mužem.

⁴⁰⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 3T 640/55, 11T 213/55, 16T 161/55, 18T 83/55, soudní spisy.

nutkáním. Argumentace touto „chorobou“ měla značnou šanci, že u soudu uspěje. „Nenormální založení“ mohlo být v rámci trestního řízení nahlíženo jako polehčující okolnost či mohlo být bráno v potaz při zvažování míry zavinění.

V sedmi případech bylo zažádáno o zdravotní posudek obviněného. Soudy se v těchto případech obracely na znalce především z oboru psychiatrie, kteří homosexualitu chápali jako duševní poruchu. Jednou z diagnóz byla porucha vyšší nervové činnosti, následkem které obvinění sice jsou schopni rozeznávat nesprávnost svého jednání, ale nejsou schopni potlačovat své „nenormální pohlavní tužby“ a nejsou schopni své jednání řídit či se ho zdržet.⁴⁰⁵ V jednom posudku je uvedeno, že exploranda „jeho nenormální tužby donucovaly silněji k trestnému jednání, než aby byl průměrně sociálně motivovaný člověk v jeho situaci byl odolal“.⁴⁰⁶

Další diagnózou mohla být psychopatie sexuálního rázu, psychopatická povaha a charakterová odchylnost se sexuální aberací typu homosexuality.⁴⁰⁷ I v těchto případech zůstával podle znalců intelekt neporušen a obviněný si byl vědom, že se dopouští trestného jednání, avšak citová labilita a prudší uplatnění afektivnosti a pudovosti „nedovoluje plně uplatnění zábranných činitelů při rozhodování“⁴⁰⁸ a především pak v době trestných činů způsobuje, že dotyčný je „méně odolný a zvýšeně podléhající okamžitým rozpoložením nebo citově silněji přizvukovaným žádostivostem a situacím“⁴⁰⁹.

⁴⁰⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 9T 169/55, 16T 115/55, soudní spisy.

⁴⁰⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, soudní spis. Osmatřicetiletý vychovatel (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým učněm.

⁴⁰⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, 3T 640/55, 9T 169/55, soudní spisy.

⁴⁰⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 640/55, soudní spis. V tomto případě byla vyšetřována společnost mužů a žen scházející se v kavárně Evropa. Kvůli podezření z homosexuality byli vyslýcháni: šestapadesátiletý číšník (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy), osmačtyřicetiletý číšník (tři roky obecné školy, dva roky měšťanské školy), třicetiletý technický kontrolor (pět let obecná škola, dva roky měšťanské školy, dva roky hospodářské obchodní školy), třicetiletý tanečník (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy), pětadvacetiletý nezaměstnaný muž (vzdělání neuvvedeno), jednadvacetiletý voják (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy, dva roky odborné pokračovací školy), čtyřadvacetiletý voják (osm let obecné školy), třiadvacetiletý desátník, devětadvacetiletý elektromer, osmadvacetiletý horník, dvaadvacetiletý muž (povolání není uvedeno), třicetiletý řidič, dvaatřicetiletý stavební dělník, jednatřicetiletý voják (u žádného není uvedeno vzdělání). Padesátiletá nezaměstnaná žena byla podezřelá z napomáhání trestnému činu pohlavního styku seznamováním homosexuálních jedinců.

⁴⁰⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý obuvník (osm let obecné školy), dvacetiletý voják (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy), devatenáctiletý dělník frézář (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky odborné základní školy), sedmnáctiletý dělník automechanik (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanské školy, dva roky odborné učiliště), sedmnáctiletý dělník zámečník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) a patnáctiletý učeň mechanik (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Obuvník navíc pohlavně zneužil chlapce mladší 15 let. Voják, frézář a zmínění mladiství byli obviněni ze styku za úplaty.

V jednom posudku chápal znalec homosexualitu jako součást schizofrenie obviněného a uvedl, že pokud „v popředí sexuálního zájmu i jednání jsou homosexuální vztahy a činy, pak je to v rámci schizofrenního odvrácení se od skutečnosti, od reálnosti, rovnocenně, jako řada jiných projevů a allur“. Znalec dále udával, že homosexuální uplatnění „je u exploraanda projevem nemocnosti psychické, a nedostatečná schopnost brzdění dění též důsledkem abulie schizofrenní“.⁴¹⁰

Ve všech případech, kdy došlo ke znaleckému posudku, znalci uznali, že obvinění v době spáchání trestného činu jednali ve stavu nepřičetnosti nebo stavu nepřičetnosti blízkému. Na základě § 11 trestního zákona z roku 1950 tak člověk, který „pro duševní poruchu nemohl v době činu rozpoznat, že jeho jednání je pro společnost nebezpečné, nebo ovládat své jednání, není za takový trestný čin odpovědný“.⁴¹¹

V případech, kdy bylo znaleckým posudkem dokázáno duševní onemocnění, mohl posudek pro obviněné znamenat polehčující okolnosti⁴¹², ale také mohl vést na doporučení znalce k opatření v podobě ochranného léčení, založeného na tlumení pohlavní žádostivosti⁴¹³. Odnětí svobody totiž některými znalci nebylo považováno v případě homosexuálních osob za efektivní. Jeden ze znalců vyzvaných k sepsání posudku na obviněného se domníval, že pokud obviněnému „bude vyměřen časově ohraničený vězeňský trest, záhy po propuštění opět se bude pohlavně ukájet jako dosud“. V posudku také uvedl, že trest vězením, pokud není na doživotí, se mine u sexuálně deviovaných osob, pokud se týká jejich deviace, naprosto účinkem.⁴¹⁴

Znalecký posudek nebyl soudem vždy uznán. Soud se ne vždy ztotožňoval s názorem, že „psychická abnormalita“, jak mohla být homosexualita odborníky označena, činí obviněného „nemožným odolat úchylným sklonům“. V případě, kdy soud takto rozhodl, poukazoval na skutečnost, že osmatřicetiletý vychovatel byl ženatý a měl děti, z čehož považoval za patrné, že i „normálním způsobem ukájí svůj normální pud“. Soud rozhodl, že „podle zákona nelze uznati nepřičetnost s odůvodněním, že šlo o úchylný pohlavní pud,

⁴¹⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 12T 11/55, soudní spis. Případ se týká pětatřicetiletého důchodce (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy) obviněného ze styku s dospělým mužem.

⁴¹¹ ČESKO. § 11 zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon – znění od 18. 7. 1950. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 8. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-86#p11>.

⁴¹² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 2T 628/55, 3T 640/55, 9T 169/55, soudní spisy.

⁴¹³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 115/55, soudní spis. Tento spis se týká dvou obviněných ze spisu 16T 88, sedmačtyřicetiletého závozníka a sedmadvacetiletého údržbáře, u kterých byl proveden znalecký posudek a byla jim doporučena ochranná léčba.

⁴¹⁴ Tamtéž.

jemuž obviněný v daném okamžiku nebyl sto odolat“. Soud sice uznal, že jednání obviněného „bylo určováno převahou úchylných motivů“, avšak zároveň shledával obviněného v jiných ohledech duševně přičetného. Soud také uznal, že pohnutky homosexuála jsou abnormální, avšak argumentoval tím, že z lékařského hlediska jsou stejně chorobné i pohnutky vrahů.⁴¹⁵ Jedná se o poněkud šokující porovnání, pokud vezmeme v potaz, že zatímco vrazi berou svým obětem život, homosexuální osoby v drtivé většině případů nikomu neublíží a ke styku dochází dobrovolně mezi dvěma dospělými. Tvrzení tudíž velice výmluvně vypovídá o tom, jak mohla být některými osobami homosexualita vnímána. Soud v tomto případě zároveň zdůraznil, že společnost „neomezuje osoby úchylně založené v jejich svobodě potud, pokud jsou schopni svoje pohnutky ovládat a jiné svým jednáním neohrožovat. Pakliže osoba úchylně založená nedovede sebe ovládat a svým jednáním porušuje zákon, pak nutno bráti zřetel na zájmy společnosti a není rozhodující skutečnost, že jednání pachatele podlelo determinujícími silám“.⁴¹⁶ Rozhodnutí padlo i přes to, že znalci už v té době hájili obviněné v posudcích tím, že nelze očekávat, že se jedinci budou po celý život zdržovat erotických aktivit.⁴¹⁷

I v některých dalších případech neměla odlišná sexuální orientace a její vrozenost příliš velkou váhu. Osoby nijak nevyvinila a pro posouzení případu byla bezpředmětná. I když soudy v té době připouštěly možnost vrozené homosexuality, čas od času konstatovaly, že tím nemůže být omluveno jednání obviněných. Přijetí vrozenosti této „poruchy“ totiž neznamenal, že jedinci nejsou zodpovědní za své chování. Orgány argumentovaly tím, že pokud osoby cítily náklonost k mužům, měly se dát léčit.⁴¹⁸ Pokusy o léčbu však také neměly vždy vliv na rozsudek, jelikož podle jednoho z rozsudků ani snaha bojovat proti svému založení jedince viny nijak nezbavovala.⁴¹⁹

Další častou obhajobou bylo požití alkoholu a následný stav opilosti či podnapilosti. Tato obhajoba uspěla pouze ve dvou případech, jelikož intoxikaci dokazoval test na přítomnost alkoholu v krvi. V těchto případech však byli oba obvinění souzeni za trestný čin

⁴¹⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, soudní spis. Osmatřicetiletý vychovatel (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým učněm.

⁴¹⁶ Tamtéž

⁴¹⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 16T 115/55, soudní spisy.

⁴¹⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, 11T 213/55, 13T 177/55, 16T 161/55, 18T 216/55, soudní spisy.

⁴¹⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 83/55, soudní spis. Jednatřicetiletý kalkulant (vystudována vyšší odborná průmyslová škola stavební) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým chlapcem. Nezaměstnaný osmnáctiletý chlapec (8 let vzdělání ve zvláštní škole) byl obviněn z pohlavního styku s osobou téhož pohlaví za úplatu.

opilství.⁴²⁰ V ostatních případech tato obhajoba neuspěla, jelikož opilost podle soudu obviněné nemohla zbavit odpovědnosti, měli se alkoholu vyvarovat.⁴²¹ V žalobách lze najít názory, že taková obhajoba „i kdyby byla pravdivá, není rozhodně opodstatněná, neboť když zná své choutky a sklony, neměl se přivést do stavu podnapilosti a byl by rozhodně tak se ovládl a nespáchal trestnou činnost“.⁴²² V jiné žalobě bylo na hájení opilostí reagováno tím způsobem, že dotyčný „vymlouvá se na to, že byl v podnapilém stavu. Tato obhajoba jej ovšem nezabavuje viny a nic jiného na svou obhajobu uvést nemohl“.⁴²³ Také soud mohl v rozsudích dojít k názoru, že taková obhajoba „jest naprosto neopodstatněná, a ani jeho případná podnapilost nemůže jej zbaviti odpovědnosti“.⁴²⁴

Také popření trestného činu uspělo, jak již bylo uvedeno na počátku této kapitoly, jen v některých případech. V případech, kdy popření činu neuspělo, bylo neuznání obhajoby opřeno o svědeckou výpověď. Tou však mohlo být jak nezpochybnitelné svědectví několika učňů o zneužívání vychovatelem⁴²⁵ či svědectví spoluobviněného sexuálního partnera⁴²⁶, tak ale i pouze domnělé přistižení obviněného při pohlavním uspokojování na záchodcích bez jediného důkazu⁴²⁷.

Zcela neúspěšná byla argumentace skutečností, že dotyčný neměl v plánu čin vykonat⁴²⁸, že si dotyčný nebyl vědom, že se dopouští trestné činnosti⁴²⁹, nebo že byl obviněný mladý a nechápal dopady svého chování⁴³⁰. Také tvrzení, že dotyčný pohlavní styk

⁴²⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 559/55, 12T 372/55, soudní spisy.

⁴²¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 443/55, 2T 628/55, 3T 92/55, 3T 469/55, 3T 475/55, 3T 640/55, 3T 760/55, 3T 785/55, 9T 309/55, 12 372/55, 18T 245/55, 18T 365/55, soudní spisy.

⁴²² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 475/55, soudní spis. Šestatřicetiletý plánovač DP (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) a nezaměstnaný pětatřicetiletý muž (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodní školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

⁴²³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 785/55, soudní spis. Pětatřicetiletý truhlářský dělník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byl obviněn z pohlavního styku s dospělým mužem.

⁴²⁴ Tamtéž.

⁴²⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 274/55, soudní spis. Devětadvacetiletý vychovatel učňů (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy, tři roky pokračovací školy) byl obviněn z pohlavních styků se svěřenými uční a z pokusů o ně. Zároveň byl obviněn z pohlavního zneužívání učňů mladších 15 let a z ohrožení mravní výchovy mládeže.

⁴²⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, 4T 760/55, soudní spisy.

⁴²⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 239/55, 12T 100/55, 14T 56/55, soudní spisy.

⁴²⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 230/55, 16T 161/55, soudní spisy.

⁴²⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, 16T 88/55, soudní spisy.

⁴³⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 88/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý závozník, dvačtyřicetiletý odborový tajemník ústředního výboru

nechtěl a došlo k němu pod určitým nátlakem či ne zcela dobrovolně nemělo vždy úspěch.⁴³¹ Hájení tím, že obviněného pohlavně neukojovala manželka, bylo odmítnuto, jelikož si dotyčný mohl k ukájení vybrat osobu opačného pohlaví.⁴³² Z tohoto tvrzení se zároveň zdá, jako by režim spíše trpěl nevěrou než homosexuální vztah.

Také snaha shodit vinu na spolupachatele většinou nebyla úspěšná, jelikož činu se tak jako tak dopustili oba obvinění.⁴³³ Obhajoba, že sáhnutím na pohlavní úd chtěl obviněný druhému muži pouze naznačit, zda hledá nějakou ženu, také nebyla uznána.⁴³⁴ Žádná z těchto argumentací podle orgánů neměnila nic na skutkové podstatě. Obhajoby tedy ne vždy uspěly. Ne vždy také ovlivnily výši trestu.

Kromě obhajob však soud přihlížel i na polehčující a přitěžující okolnosti, na rodinné a osobní poměry, na společenskou nebezpečnost činu, na míru zavinění, na osobnost obviněného a na to, jaká byla možnost nápravy.

Mezi polehčující okolnosti patřilo především přiznání⁴³⁵, vedení řádného života pracujícího člověka⁴³⁶ a dobrá pověst⁴³⁷. Dále také snaha o vyléčení⁴³⁸, mladistvý věk či věk blízký věku mladistvých⁴³⁹.

U osobních a rodinných poměrů se posuzovalo především to, zda jsou obvinění ženatí, zda mají rodinu, zda se o někoho starají, zda projeví lítost, zda jsou dělnického původu, a

ROH svazu zaměstnanců, sedmadvacetiletý údržbář, dva dvaadvacetiletí vojíní, dvacetiletý noční hlídač, devatenáctiletý traktorista STS, osmnáctiletý pomocný dělník, osmnáctiletý traktorista STS, sedmnáctiletý pomocný dělník a šestnáctiletý pomocný elektrikář (u žádného není uvedeno dosažené vzdělání) byli obviněni z pohlavního styku, někteří z nich za úplatu.

⁴³¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 309/55, 18T 245/55, soudní spisy.

⁴³² Tamtéž.

⁴³³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 311/55, 12T 372/55, 16T 297/55, 18T 157/55, 18T 202/55, soudní spisy.

⁴³⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 760/55, soudní spis. Jednapadesátiletý holičský dělník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byl obviněn pohlavního styku s dospělým mužem.

⁴³⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 2T 383/55, 2T 443/55, 3T 179/55, 3T 469/55, 3T 475/55, 3T 640/55, 3T 760/55, 3T 785/55, 4T 26/55, 4T 42/55, 9T 309/55, 11T 213/55, 11T 225/55, 11T 229/55, 11T 130/55, 13T 177/55, 14T 140/55, 16T 88/55, 16T 161/55, 16T 297/55, 18T 83/55, 18T 90/55, 18T 167/55, 18T 202/55, 18T 216/55, 18T 245/55, 18T 365/55, 22T 138/55, soudní spisy.

⁴³⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 2T 229/55, 2T 384/55, 2T 443/55, 3T 239/55, 3T 469/55, 3T 475/55, 3T 760/55, 3T 785/55, 4T 42/55, 9T 309/55, 11T 130/55, 12T 100/55, 12T 372/55, 13T 177/55, 14T 140/55, 16T 88/55, 16T 297/55, 18T 83/55, 18T 202/55, 18T 216/55, 18T 245/55, 18T 365/55, soudní spisy.

⁴³⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, 3T 179/55, 3T 469/55, 12T 100/55, soudní spisy.

⁴³⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, soudní spis. Devětatřicetiletý živnostník (pět let obecná škola, tři roky, měšťanská škola, tři roky odborná škola) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým sedmnáctiletým chlapcem, který za styk bral úplatu.

⁴³⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 4T 26/55, 9T 309/55, 11T 225/55, 16T 88/55, soudní spisy.

také jaký je jejich zdravotní stav.⁴⁴⁰ U mladistvých se pak hodnotilo především to, zda žili s oběma rodiči a zda se ti o ně řádně starali, zda je řádně vychovávali, jakou měli rodiče práci, co mohli dětem dopřát, jakou měla rodina v místě bydlení pověst apod.⁴⁴¹ Pokud byla výchova rodičů v očích soudu nedostatečná či zanedbaná, mohla být považována za jednu z polehčujících okolností. Tak tomu bylo např. u čtyřiačtyřletého nezaměstnaného muže, který byl vychováván jen svou matkou⁴⁴², dále u devatenáctiletého nezaměstnaného mladíka romského původu, jehož „matka jeho nekázeň podporovala“⁴⁴³, u šestnáctiletých dvojčat vyučujících se na zedníky, jejichž „výchově nebyla vždy věnována patřičná pozornost, takže jejich nekázeň byla ovlivněna i výchovnými nedostatky“⁴⁴⁴, a u osmnáctiletého dělníka a sedmnáctiletého dělníka, jelikož i jejich jednání bylo zapříčiněno „výchovnými nedostatky“⁴⁴⁵.

⁴⁴⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 3T 640/55, 3T 785/55, 11T 225/55, 11T 229/55, 11T 230/55, 13T 177/55, 18T 83/55, 18T 202/55, 18T 365/55, soudní spisy.

⁴⁴¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, 4T 26/55, 9T 169/55, 18T 90/55, 18T 157/55, 18T 167/55, 18T 216/55, 18T 245/55, 18T 336/55, soudní spisy.

⁴⁴² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 14T 140/55, soudní spis. Čtyřiačtyřletý nezaměstnaný muž (8 let obecné školy) a 70letý skladník (pět let obecné školy, tři roky měšťanské školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Mladší muž byl obviněn ze styku za úplaty a dalších trestných činů.

⁴⁴³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 90/55, soudní spis. Devatenáctiletý nezaměstnaný muž (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy) byl obviněn ze styku s několika muži za úplaty a také z trestného činu krádeže a přestupku ochrany práva na práci.

⁴⁴⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 167/55, soudní spis. Osmáctyřicetiletý pomocný dělník (sedm let obecné školy, dva roky měšťanské školy) byl obviněn ze styku s mladistvými šestnáctiletými dvojčaty, zednickými uční (oba pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy). Dvojčata byla obviněna ze styku za úplaty.

⁴⁴⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 245/55, soudní spis. Šedesátiletý dělník (údajně pouze dva roky vzdělání) byl obviněn ze styku s dvěma (v té době) mladistvými chlapci. Tito chlapci, v době žaloby osmnáctiletý dělník a sedmnáctiletý dělník (jen pět let obecné školy a tři roky měšťanské školy, druhý sedm let obecné školy a jeden ročník měšťanské), byli obviněni ze styku za úplaty.

Naopak za přitěžující okolnost byla považována především skutečnost, že dotyčný už byl pro čin stejného nebo podobného druhu trestán⁴⁴⁶ nebo styky provozoval po delší dobu⁴⁴⁷. Dále také špatná pracovní morálka⁴⁴⁸ či souběh několika trestných činů⁴⁴⁹.

Za společensky nebezpečné byly bez výjimky považovány veškeré homosexuální styky, tedy „nenormálnost“ a „nemorálnost“ podobného jednání, jelikož docházelo k poškození morálky, mravů, vývoje mladistvých.⁴⁵⁰ Za nebezpečné bylo však považováno, i pokud obviněný nebyl homosexuálně založen a u styku pro něj byla rozhodující odměna.⁴⁵¹ Nebezpečnost naopak mohlo snižovat, pokud při trestném činu nebyla pohoršena veřejnost⁴⁵², či že byl jedinec ovlivněn např. věkem, zdravotním stavem apod⁴⁵³.

Na míru zavinění mohla mít pozitivní vliv již zmíněná vrozená homosexualita⁴⁵⁴, tedy „úchylné a zřejmě nezaviněné“⁴⁵⁵ či „nenormální“⁴⁵⁶ založení, či jiné zjištěné onemocnění (psychopatická konstituce⁴⁵⁷, schizofrenie⁴⁵⁸). Soud pak nejednou uznal, že takoví lidé

⁴⁴⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 2T 384/55, 2T 443/55, 2T 628/55, 3T 179/55, 3T 239/55, 3T 475/55, 3T 640/55, 4T 26/55, 9T 169/55, 11T 213/55, 11T 229/55, 12T 100/55, 13T 177/55, 16T 161/55, 18T 216/55, soudní spisy.

⁴⁴⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 4T 26/55, 9T 169/55, 13T 177/55, 16T 88/55, 18T 167/55, 18T 216/55, 18T 245/55, soudní spisy.

⁴⁴⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, soudní spis. Čtyřicetiletý úředník (čtyři roky lidová škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky odborná škola) byl obviněn ze styku s patnáctiletým chlapcem (pět let obecná škola, dva roky měšťanská škola). Ten byl obviněn z pohlavního styku za úplatu.

⁴⁴⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 4T 26/55, 9T 274/55, 14T 140/55, 18T 83/55, 18T 90/55, 18T 365/55, soudní spisy.

⁴⁵⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, 3T 475/55, 3T 760/55, 4T 26/55, 11T 229/55, 12T 100/55, 16T 193/55, 18T 167/55, 18T 202/55, 18T 245/55, 18T 365/55, 22T 138/55, soudní spisy.

⁴⁵¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 225/55, soudní spis. Spis se týká osmnáctiletého dělníka (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy) obviněného ze styku za úplatu ze spisu 11T 213/55.

⁴⁵² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 475/55, soudní spis. Šestatřicetiletý plánovač DP (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) a nezaměstnaný pětáctýřicetiletý muž (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodní školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

⁴⁵³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 213/55, 11T 225/55, 11T 230/55, soudní spisy.

⁴⁵⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, soudní spis. Devětatřicetiletý živnostník (pět let obecná škola, tři roky, měšťanská škola, tři roky odborná škola) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým sedmnáctiletým chlapcem, který za styk bral úplatu.

⁴⁵⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 475/55, soudní spis. Šestatřicetiletý plánovač DP (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy) a nezaměstnaný pětáctýřicetiletý muž (pět let obecné školy, čtyři roky měšťanské školy, dva roky obchodní školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku.

⁴⁵⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, 2T 384/55, soudní spisy.

⁴⁵⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, soudní spis..

⁴⁵⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 12T 11/55, soudní spis. Příklad se týká pětáctýřicetiletého důchodce (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy) obviněného ze styku s dospělým mužem.

mohli jednat v nepřičetnosti nebo stavu blízkém nepřičetnosti. Dále snižovalo míru zavinění např. pokud byl člověk k činu domněle přemluven či sveden, pokud je dotyčný mladistvý apod.⁴⁵⁹

Naopak v úmyslu styk spáchat, především pokud si byl obviněný vědom, že styk vykonává s osobu mladistvou, byla spatřována vysoká míra zavinění.⁴⁶⁰ Stejně to bylo u opakovaných styků, velkého rozsahu činnosti a pokud se ke styku dotyčný nabízel.⁴⁶¹

4.3 Obhajoba v případech odsouzení na základě 2. odst. § 241

Obvinění se kromě samotného styku museli také hájit, pokud se jednalo o styky s mladistvými či za úplatu.

Při styku s mladistvým bylo jedinými možnými obhajobami to, že si obviněný dospělý nebyl vědom, že jeho sexuálnímu partnerovi ještě nebylo 18⁴⁶², v některých případech 15⁴⁶³, let, nebo že mu mladistvý o svém věku lhal⁴⁶⁴. Soud v těchto případech skutečně postupoval na základě toho, zda bylo možné dokázat, že si dospělý byl vědom, že se jedná o osobu mladistvou. Pokud mladistvý dospělému obviněnému věk nesdělával, soud posuzoval tuto trestnost na základě toho, zda mladistvý působil jako osoba mladší 18, popřípadě 15 let, a zda tedy měl obviněný možnost poznat, že se jednalo o nezletilého.⁴⁶⁵

U styku za úplatu je důležité znovu podotknout, že za úplatu nebyla orgány považována pouze peněžítá částka. Nebyla však shoda v tom, zda je nutné, aby došlo k vyplacení této úplaty. Soud totiž rozhodl i v tom směru, že nebylo prokázáno, že se pohlavního styku obviněný dopustil za úplatu, jelikož peníze dotyčný nedostal⁴⁶⁶, ale i tak,

⁴⁵⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 225/55, 18 T 202/55, 18 T 365/55, soudní spisy.

⁴⁶⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, 9 T 309/55, 18 T 167/55, soudní spisy.

⁴⁶¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 4T 26/55, 12T 100/55, 16T 88/55, soudní spisy.

⁴⁶² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, 18T 216/55, soudní spisy.

⁴⁶³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 469/55, 18T 83/55, 18T 216/55, 18T 365/55, soudní spisy.

⁴⁶⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 83/55, 18T 157/55, soudní spisy.

⁴⁶⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 384/55, 3T 469/55, 4T 26/55, 11T 229/55, 12T 100/55, 13T 177/55, 16T 88/55, 16T 161/55, 18T 83/55, 18T 157/55, 18T 202/55, 18T 216/55, 18T 245/55, 18T 365/55, soudní spisy.

⁴⁶⁶ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 157/55, soudní spis. Sedmašedesátiletý noční hlídač (5 let obecné školy) byl obviněn ze styku s patnáctiletým chlapcem (7 let vzdělání). Mladistvý byl obviněn ze styku za úplatu.

že „okolnost, že k vyplacení odměny za pohlavní styk nedošlo je (...) nerozhodná, stačí, že tato odměna byla mezi nimi dohodnuta“⁴⁶⁷. Rozhodnutí tedy mohlo padnout tak i tak.

Obvinění při obhajobě často přijetí jakékoliv úplaty zcela popírali, nebo uváděli, že peníze, uhrazená útrata, cigarety atd. jim nebyly poskytnuty výměnou za pohlavní styk, nebo že si oni sami o úplatu neříkali a byla jim poskytnuta dobrovolně.⁴⁶⁸ Tato obhajoba, pokud nebyla ničím vyvrácena, mohla být soudem přijata.⁴⁶⁹ Většinou však žádná z těchto obhajob neuspěla, např. také proto, že obvinění nedokázali vysvětlit, proč jim tedy spoluobviněný peníze, cigarety apod. poskytoval.⁴⁷⁰

Někteří obvinění se ale mohli v případě styku za úplatu hájit také tím, že se ke styku uvolili právě jen kvůli úplatě. Jednalo se např. o mladistvé, kteří byli zlákáni vyhlídkou na peněžité odměny, které pak mohli utrácet, jak se jim zachtělo. Také ale mohlo jít o mladistvé, kteří utekli z domova, nebo obecně o osoby, které z nějakého důvodu nepracovaly a potřebovaly si vydělat peníze. Homosexuálové byli nejednou takovouto osobou viděni jako možnost, jak snadno získat peníze, jelikož byli ochotní platit za styk. Jeden z mladistvých byl „ochoten se propůjčiti“ k pohlavnímu styku, protože „neměl žádných peněz“ a začínal „míti již hlad“.⁴⁷¹ Šestnáctiletý pomocný dělník se hájil tím, že je „zcela normální“ a ke styku za úplatu se uchýlil, jelikož „poznal, že se tímto způsobem nechají se vydělati peníze“, kterých se mu údajně nedostávalo, protože podporoval i svou ovdovělou matku prodavačku.⁴⁷² Ani tato obhajoba nebyla obviněným příliš nápomocná.

⁴⁶⁷ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 225/55, soudní spis. Spis se týká osmnáctiletého dělníka (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy) obviněného ze styku za úplatu ze spisu 11T 213/55.

⁴⁶⁸ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, 16T 88/55, 18T 157/55, 18T 202/55, soudní spisy.

⁴⁶⁹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 88/55, soudní spis. Sedmačtyřicetiletý závozník, dvačtyřicetiletý odborový tajemník ústředního výboru ROH svazu zaměstnanců, sedmadvacetiletý údržbář, dva dvaadvacetiletí vojáci, dvacetiletý noční hlídač, devatenáctiletý traktorista STS, osmnáctiletý pomocný dělník, osmnáctiletý traktorista STS, sedmnáctiletý pomocný dělník a šestnáctiletý pomocný elektrikář (u žádného není uvedeno dosažené vzdělání) byli obviněni z pohlavního styku, někteří z nich za úplatu.

⁴⁷⁰ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 4T 42/55, soudní spis. Spis se týká obviněného osmnáctiletého geologa (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanské školy, dva roky geologické průmyslové školy) obviněného z pohlavního styku za úplatu ze spisu 4T 26/55.

⁴⁷¹ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 213/55, soudní spis. Pětapadesátiletý důchodce (pět let obecné školy) a osmnáctiletý dělník (pět let obecné školy, čtyři roky střední školy) byli obviněni ze vzájemného pohlavního styku. Osmnáctiletý muž byl obviněn ze styku za úplatu.

⁴⁷² AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 365/55, soudní spis. Případ se týká devětařicetiletého revizního účetního (pět let obecná škola, čtyři roky měšťanská škola, dva roky obchodní škola) a šestnáctiletého pomocného dělníka (pět let ve zvláštní škole). Dospělý byl obviněn ze styku s mladistvou osobou a 16letý mladík ze styku za úplatu.

4.4 Možnost odvolání

Odsouzení mohli proti rozsudku samozřejmě podat odvolání, avšak v absolutní většině případů k tomu nedošlo. Ve spisech se objevují jen tři odvolání a pouze jednou se odvolal pachatel, ve dvou případech se proti rozsudku odvolala prokuratura.

V případě odvolání odsouzeného napadal muž skutečnost, že svědek nebyl poučen o jeho právu odepřít výpověď, že svědek byl vyslýchán jako podezřelý a vzhledem k tomu, co vypovídal, mohl tím sám sobě způsobit trestní stíhání. Dále upozorňoval na skutečnost, že soud opřel svůj rozsudek o výpověď svědka, který během vyšetřování vypovídal jako podezřelý, avšak jako svědek u hlavního líčení styk popřel a doznal, že mu při výslechu bylo vyhrožováno vazbou. Společně s tím nesouhlasil, že soud uvěřil policistovi, který sice potvrdil, že výslech proběhl bez nátlaku, ale jeho jednání podle odsouzeného nebylo správné a mohlo svědkovi naznačit, že pokud styky dozná, nic se mu nestane. Nesouhlasil ani s tvrzením soudu, že by svědek u hlavního líčení vypovídal váhavě a nejistě. V poslední řadě odsouzený argumentoval tím, že soud má obviněného zprostit žaloby, pokud není prokázáno, že spáchal trestný čin, což podle něj prokázáno nebylo. Odsouzený uvádí, že podezření samo o sobě nestačí k usvědčení a že se během trestního řízení objevily přinejmenším vážné pochybnosti, zda se dotyčný jednání skutečně dopustil. Soud ale odvolání zamítl a své rozhodnutí odůvodnil tím, že výpovědi svědka byly prozkoumány a soud dostatečně odůvodnil, proč se rozhodl věřit původní verzi. Soud zároveň v usnesení uvedl, že odsouzený „byl již pro homosexualitu vyšetřován a trestán a doznal, že je silně homosexuálně založen“.⁴⁷³ Jeho sexualita tedy opět pouze potvrzovala jeho vinu.

Ve zbylých dvou odvoláních se prokuratura odvolává proti rozsudku kvůli příliš nízkému trestu pro odsouzeného.⁴⁷⁴ V obou případech šlo o obtěžování mladistvých, v jednom případě dokonce vychovatelem⁴⁷⁵. Soud v případě vychovatele po odvolání sice neurčil přísnější trest, ale přidal k trestným činům právě i styk s osobou téhož pohlaví, v druhém případě soud odvolání uznal.

⁴⁷³ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, soudní spis. Devětáctiletý živnostník (pět let obecná škola, tři roky měšťanská škola, tři roky odborná škola) byl obviněn z pohlavního styku s mladistvým sedmnáctiletým chlapcem, který za styk bral úplatu.

⁴⁷⁴ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, 9T 274/55, soudní spisy.

⁴⁷⁵ AMP, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 274/55, soudní spis. Devětadvacetiletý vychovatel učňů (pět let obecné školy, dva roky měšťanské školy, tři roky pokračovací školy) byl obviněn z pohlavních styků se svěřenými uční a z pokusů o ně. Zároveň byl obviněn z pohlavního zneužívání učňů mladších 15 let a z ohrožení mravní výchovy mládeže.

5 Závěr

V rámci své práce jsem zkoumala 50 soudních spisů týkajících se případů obvinění z pohlavního styku s osobou téhož pohlaví. V těchto 50 spisech bylo vyšetřováno přes 100 osob, z nichž minimálně 64 bylo odsouzeno. Počet odsouzených však následně snižuje vyhlášená amnestie, která se týkala 32 odsouzených. Zároveň došlo nejednou k situaci, kdy byly případy některých jednotlivců ze skupinové žaloby soudem vyloučeny k samostatnému projednávání, a jejich spisy a informace o případném odsouzení proto nebyly k dispozici.

Na základě svého zkoumání jsem došla k závěru, že kriminalizovaní byli i běžní lidé a nešlo pouze o osoby, o které by mohl mít režim z nějakého důvodu zájem. Není však vyloučeno, že tyto osoby byly následně využívány k dopadení pro režim významnějších jedinců.

Zároveň se ukázalo, že většina kriminalizovaných případů se týká styku s mladistvou osobou či styku za úplatu, což bylo považováno za problematické vzhledem k narušování morálky, nebo styku dvou dospělých osob na veřejném místě, při kterém hrozilo narušení pořádku. Případů, kdy byly kriminalizovány styky dospělých jedinců v soukromí, bylo jen velice málo. Přesto se ale tyto případy objevily a lze nalézt i případy, při kterých se Veřejná bezpečnost cíleně snažila homosexuální osoby dopadnout. Zároveň se ve spisech objevují zmínky naznačující existenci evidencí homosexuálních osob.

Naprostá většina obviněných měla zcela běžné povolání (často se jednalo např. o dělníky, číšníky, úředníky apod.), nebo se jednalo o jedince nezaměstnané či v důchodu. Mezi vyšetřovanými byli také mladiství učni a vojáci. Nezdá se tedy, že by režim ve všech případech cílil na vysoce postavené osoby či osoby, které by jim mohly být např. z politických důvodů nepohodlné. Zároveň ale mohly orgány k lidem na základě jejich zaměstnání přistupovat poněkud odlišně, jelikož dělnický původ či dělnické povolání byly považovány za jednu z polehčujících okolností, zatímco k vychovatelům, kteří se dopustili pohlavního styku s mladistvými učiteli, bylo naopak přistupováno přísně. Rozdílně přistupovaly orgány k obviněným také na základě věku. Při styku dospělé osoby s osobou mladistvou kladly totiž větší vinu na dospělého jedince. Přísněji také orgány přistupovaly k případům, při kterých došlo ke styku za úplatu.

Během vyšetřování docházelo často k ponižování homosexuálních jedinců vnučováním detailních popisů jejich pohlavních styků a na základě tvrzení některých obviněných mohlo také docházet k nepřesnému přepisování a manipulování s výpověďmi a k vyhrožování. Veřejná bezpečnost měla také tendenci nevěřit popření jak pohlavních styků,

tak „pohlavní úchylnosti“, což dostávalo homosexuální osoby do ještě problematičtějšího postavení, co se týká možnosti jejich vydírání. O něco lepší postavení měly homosexuální osoby u soudu, který zřejmě případy prověřoval o něco pečlivěji a bral častěji ohled na obhajobu souzených, i když zdaleka ne ve všech případech. Následné tresty za pohlavní styky při odsouzení však už příliš shovívavé nebyly. I když byla většina trestů podmíněná a zdaleka nebyly ukládány nejvyšší možné tresty, pohybovaly se tresty odnětí svobody nejčastěji v rádech několika měsíců, v nejhorším případě ve výši několika let. Homosexuálové si proto museli dávat velký pozor, s kým a kde navazují pohlavní vztahy.

Homosexuální jedinci pak v reakci na své postavení často přebírali rétoriku státních orgánů o nemorálnosti a nenormálnosti svého založení, které bylo v jejich životě přítěží. Ve svých obhajobách se žádný z obviněných nepokusil obhájit svou sexuální orientaci v tom smyslu, že na ni má právo, že je normální. Jak již bylo v textu naznačeno, mohla to být snaha vyšetřovaných jedinců působit jako trpící oběť svých pudů a tím si naklonit vyšetřovací orgány. Mohlo se však také jednat o působení symbolického násilí, o kterém mluví Pierre Bourdieu ve svém díle *Nadvláda mužů*. K symbolickému násilí dochází ve chvíli, kdy osoba v ovládané pozici nemá možnost zpochybnit nadvládu a nemůže reflektovat svou vlastní situaci, jelikož k tomu nemá prostředky. To následně vede k situaci, kdy ovládaný přijímá nadvládu a s tím i její způsob nahlížení na svět.⁴⁷⁶ V případě homosexuálních jedinců v 50. letech jim byla ze strany státních orgánů vládnoucího režimu, který vytvářel společenské normy a hodnoty, vštěpována určitá představa o nich samotných jako o nenormálním, nemorálních a zvrhlých. Protože byla homosexualita zároveň tabuizována a odborníky považována za nemoc, homosexuální jedinci neměli způsob, jak tato tvrzení reflektovat, či jak se jim bránit. Postupem času byli proto nuceni tyto negativní představy přijmout a internalizovat a začít o sobě přemýšlet tak, jak o nich bylo hovořeno.

Obhajoby obviněných však nebyly zcela jednotvárné, v jejich strategiích lze nalézt určité rozdíly. Dospělí jedinci se častěji hájili popřením styků, homosexuálním založením či s tím spojenou „chorobou“ a požitím alkoholu. Mladiství se pak nejčastěji hájili tím, že se ke styku uvolili, protože potřebovali peníze, a také nejednou svalovali vinu na dospělého partnera.

Určité rozdíly v obhajobách mohly záviset také na úrovni vzdělání obviněných. Např. hájení vrozenou homosexualitou se sice objevuje u obviněných nehledě na úroveň jejich vzdělání, ale jedinci s vyšším vzděláním se častěji hájili tím, že jejich stav byl způsoben

⁴⁷⁶ BOURDIEU, Pierre. *Nadvláda mužů*. Praha: Karolinum, 2000. Str. 35

nemocí či chorobou, která je k jednání nutí a oni se tak nemohli ovládat. Častěji tedy zdůrazňují, že po zdravotní či pohlavní stránce nejsou v pořádku. Osoby s vyšší úrovní vzdělání také styky častěji popíraly. Naopak obhajoba, že dotyčný potřeboval peníze, se až na jedinou výjimku objevuje u osob s nižším dosaženým vzděláním.

Obviněné osoby však nemohly mít nikdy jistotu, zda bude jejich obhajoba brána vážně, jelikož státní orgány v přístupu k nim nebyly jednotné. Určitá obhajoba mohla jednomu obviněnému značně přilepšit, zatímco u jiného na ní nemuselo být vůbec hleděno. Největší šanci na úspěch mělo zřejmě hájení na základě vrozené homosexuality.

Přesto se lze domnívat, že pokud chtěli homosexuální jedinci žít bez konfrontací s represivními orgány, museli svou sexuální orientaci skrývat.

6 Poznámky

Citované pasáže ze soudních spisů nebyly nijak upravovány, jsou v původním znění, a tudíž i s gramatickými chybami. Věk obviněných je počítán k datu podání žaloby a dosažené vzdělání je uváděno na základě údajů uvedených v protokole o výslechu.

7 Zdroje

7.1 Odborná literatura

BOURDIEU, Pierre. *Nadvláda mužů*. Praha: Karolinum, 2000.

CESAR, Jaroslav a ČERNÝ, Bohumil. *Nacismus a třetí říše*. Praha: Orbis, 1963.
Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:175156d0-9966-11e7-8394-5ef3fc9ae867>

DOBEŠ, Milan. Pohlavní styk s osobou stejného pohlaví a jeho trestní postih v socialistickém Československu. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2023, 31(2): 313-351.

FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000.

FREUND, K. *Homosexualita u mužů*. Praha.: Státní zdravotnické nakladatelství, 1962.

HIML, Pavel; SEIDL, Jan a SCHINDLER, Franz (ed.). *"Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Praha: Argo, 2013.

HROCH, Miroslav. *Úvod do studia dějepisu*. Praha: SPN, 1985. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:9f956af0-c7af-11e2-ada5-005056825209>.

JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum, 2000.

KLOIDOVÁ, Petra. *Identita a strategie chování homosexuálních mužů v Československu v období komunistického režimu*. Bakalářská práce. 2014.

LIŠKOVÁ, Kateřina. *Politika touhy: sex a věda v komunistickém Československu*. Přeložil Jan Škrob. Brno: Host, 2022.

MARSCHALL, Petr. *Homosexuální identita za komunismu*. Bakalářská práce. 2021.

POLÁČEK, František a kol. *Československé trestní zákony platné v zemích české a moravskoslezské*. 2. vydání nepatrně opravené. Právnická knihovna. Praha: Nákladem Právnického knihkupectví a nakladatelství, 1947.

SOKOLOVÁ, Věra. Duhový život pod rudou hvězdou. Státní přístup k homosexualitě a neheterosexuální životy v normalizačním Československu. In *Vyvláštěný hlas: Proměny genderové kultury české společnosti 1948-1989*. Praha: Slon, 2015, s. 243-285.

SOKOLOVÁ, Věra. *Queer Encounters with Communist Power: Non-heterosexual Lives and the State in Czechoslovakia, 1948-1989*. Praha: Karolinum, 2021.

SOKOLOVÁ, Věra. Skládání duhové mozaiky: Česká sexuologie a „gay“ a „lesbická“ orální historie v komunistickém Československu. *Gender rovné příležitosti výzkum*, 2012, 13(2): 28-39.

SEIDL, Jan a kol. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host, 2012.

SEIDL, Jan a kol. *Teplá Praha. Průvodce po queer historii hlavního města 1380–2000*. Brno: Černé pole, 2014.

TAKÁCS, Judit. Legalizing queerness in Central-Eastern Europe. In: *The Routledge Handbook of Gender in Central-Eastern Europe and Eurasia*. Routledge, 2021, p. 246-254.

WEISS, Petr. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika, léčba*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008.

WEISS, Petr. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010.

7.2 Internetové odkazy

ARCHIV HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY. *Justiční správa a soudy* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z:

http://www.ahmp.cz/index.html?mid=20&wstyle=0&page=page/docs/prehled-fondu_justicni-sprava.html

ČT EDU. Homosexualita v Československu. [video]. [online]. [citováno 2024-04-07] Dostupné z: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/14503-homosexualita-v-ceskoslovensku>

HORÁKOVÁ, Adéla. JSME FÉR. *Proč sněmovna neschválila rovné manželství?* [online]. [cit. 2024-04-17]. Dostupné z:

https://www.jsmefer.cz/proc_snemovna_neschvalila_rovne_manzelstvi

JANSOVÁ, Petra. Homosexuální láska za časů komunismu. Jak se žilo lesbičkám? 2014 [online]. [cit. 2024-01-15]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/rozhovor-s-janou-kocianovou/r~68d6b21a758411e4833a0025900fea04>

JSME FÉR. *Rozdíly mezi manželstvím a registrací* [online]. [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.jsmefer.cz/rozdily>

KAŇKA, Petr. *Abeceda homosexuality*. [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: http://www.004.cz/storage/abeceda_homosexuality.pdf.

PORTÁL VEŘEJNÉ SPRÁVY. *Vstup do registrovaného partnerství* [online]. [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/sluzby-vs/vstup-do-registrovaneho-partnerstvi-S4194>

PROCHÁZKA, Ivo; GRAUPNER, Helmut. Historie právních postojů k homosexualitě. [online] [citováno 2024-07-04] *Dostupný z* <http://zpravodajstvi.ecn.cz/PRIVATE/logos/pravhist.htm>.

ŽURNÁL ONLINE ZPRAVODAJSTVÍ Z UNIVERZITY. *Ani praktické, ani oblíbené – už 16 let lze v Česku uzavírat registrované partnerství, zájem ale příliš neroste* [online]. [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.zurnal.upol.cz/nc/zprava/clanek/ani-prakticke-ani-oblibene-uz-16-let-lze-v-cesku-uzavirat-registrovane-partnerstvi-zajem-ale-pri/>

7.3 Prameny

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 184/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 229/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 384/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 443/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 559/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 2T 628/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 92/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 179/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 212/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 239/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 311/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 469/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 475/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 640/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 760/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 3T 785/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 4T 26/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 4T 42/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 169/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 274/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 9T 309/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 10T 129/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), Č. arch. souboru 94, spisová zn. 11T 213/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 225/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 11T 229/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), Č. arch. souboru 94, spisová zn. 11T 230/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 12T 11/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 12T 100/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 12T 372/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 13T 177/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 14T 56/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 14T 140/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 88/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 115/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 158/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), Č. arch. souboru 94, spisová zn. 16T 161/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 193/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 16T 297/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn., 18T 83/55 soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 90/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 142/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 157/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 167/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 202/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 216/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 245/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 336/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 18T 365/55, soudní spis.

Archiv hlavního města Prahy, č. arch. souboru 94, fond Okresní (Lidový) soud trestní Praha 1949-1960 (nezpracovaný), spisová zn. 22T 138/55, soudní spis.